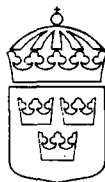

Jordbruksutskottets betänkande

1989/90:JoU16

Vissa avfallsfrågor

1989/90

JoU16

Sammanfattning

I betänkandet behandlas proposition 1989/90:100, bilaga 16 såvitt avser vissa avfallsfrågor med förslag till ändringar i renhållningslagen (1979:596) och lagen (1985:426) om kemiska produkter. Vidare behandlas 224 motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna 1989 och 1990.

Utskottet tillstyrker de i propositionen redovisade förslagen till lagändringar. Vidare godkänner utskottet de av regeringen redovisade riktlinjerna för det fortsatta arbetet med förbättrad överblick och kontroll av avfallshanteringen. Utskottet har inte heller något att erinra mot vad som anförts om åtgärder för bättre produktkontroll, källsortering, vissa åtgärder på förpackningsområdet, slam från kommunala reningsverk, betydelsen av det internationella samarbetet inom avfallsområdet samt om avfalls- och produktkontrollfrågornas inriktning och innehåll i övrigt. Utskottet föreslår att regeringen bemyndigas att sälja aktier i Svensk avfallskonvertering AB (SAKAB). Samtidigt föreslår utskottet med tillgodoseende av två motioner (s, vpk) att samhällets andel av aktierna i SAKAB även i fortsättningen skall uppgå till minst 51 %. Utskottet avstyrker övriga motionsyrkanden.

Till betänkandet har fogats 31 reservationer och fem särskilda yttranden.

Propositionen

Regeringen (miljö- och energidepartementet) föreslår i propositionen att riksdagen

dels antar förslagen till

1. lag om ändring i renhållningslagen (1979:596),
2. lag om ändring i lagen (1985:426) om kemiska produkter,

dels

3. bemyndigar regeringen att sälja statens aktier i Svensk avfallskonvertering AB,

4. godkänner riktlinjerna för det fortsatta arbetet med förbättrad överblick och kontroll av avfallshanteringen.

Vidare bereds riksdagen tillfälle att ta del av vad i propositionen anförts om

5. åtgärder för bättre produktkontroll,
6. källsortering,
7. slam från kommunala reningsverk,
8. vissa åtgärder på förpackningsområdet,
9. betydelsen av det internationella samarbetet inom avfallsområdet,
10. avfalls- och produktkontrollfrågornas inriktning och innehåll i övrigt.

Lagrådet har avgett yttrande över lagförslagen.

Lagförslagen har följande lydelse:

Lag om ändring i renhållningslagen (1979:596)

Härigenom föreskrivs i fråga om renhållningslagen (1979:596)
dels att 5, 6, 8, 9, 16, 21, 22 och 24 §§ skall ha följande lydelse,
dels att rubriken närmast före 4 § skall lyda "Den kommunala renhåll-
ningsskyldigheten",
dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 2 a, 9 a och 24 a §§, av
följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***2 a §**

*Avfallshantering skall ske på ett
sådant sätt att åtgärder som under-
lättar återanvändning och återvin-
ning av avfallet främjas, om det be-
hövs för att spara råvaror eller ener-
gi eller med hänsyn till miljövården.*

5 §

*Kommunen är skyldig tillse att
behandlingsanläggning för hus-
hållsavfall från kommunen finns att
tillgå.*

*Kommunen är skyldig att se till
att hushållsavfall från kommunen
slutligt omhändertas.*

6 §

*Regeringen får föreskriva att an-
nat avfall inom kommunen än hus-
hållsavfall skall forslas bort genom
kommunens försorg. Regeringen
får överlåta åt en myndighet eller åt
kommunerna att meddela sådana
föreskrifter.*

*Regeringen får i fråga om annat
avfall inom en kommun än hus-
hållsavfall föreskriva*

*1. att avfallet skall forslas bort
genom kommunens försorg,*

*2. att kommunen skall se till att
avfallet slutligt omhändertas.*

*Regeringen får överlåta åt en
myndighet eller åt kommunerna att
meddela föreskrifter enligt första
stycket.*

8 §

*Är det av särskild betydelse från
återvinningssynpunkt, får regering-
en föreskriva att visst slag av avfall
som skall forslas bort genom kom-
munens försorg skall förvaras skilt
från annat avfall i avvaktan på bort-
försling och meddela de bestämmel-
ser som behövs för ändamålet. Re-
geringen får överlåta åt en myndig-*

*Är det av betydelse från åter-
användnings-, återvinnings- eller
miljövårdssynpunkt, får regeringen
föreskriva att visst slag av avfall i
avvaktan på bortförsling skall förva-
ras skilt från annat avfall och med-
dela de föreskrifter som behövs för
ändamålet. Regeringen får överlåta
åt en myndighet eller åt kommu-*

het eller åt kommunerna att meddela sådana föreskrifter.

nerna att meddela sådana föreskrifter.

9 §¹

För varje kommun skall finnas en renhållningsordning som upptar de föreskrifter som skall gälla för bortforsling av hushållsavfall inom kommunen. I renhållningsordningen skall anges från vilka områden, fastigheter eller uppsamlingsställen som bortforsling skall ske, vilka slag av hushållsavfall som skall forslas bort, hur ofta bortforsling skall ske och hur verksamheten i övrigt skall vara anordnad.

För varje kommun skall finnas en renhållningsordning som skall innehålla kommunens föreskrifter om avfallshantering och en avfallsplan.

Avfallsplanen skall innehålla uppgifter om avfall inom kommunen och om kommunens åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om avfallsplanens innehåll.

I renhållningsordningen skall föreskrivas under vilka förutsättningar undantag kan medges från renhållningsordningens föreskrifter. Frågor om undantag prövas av miljö- och hälsoskyddsnämnden.

9 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att den som yrkesmässigt bedriver verksamhet som ger upphov till avfall skall lämna kommunen de uppgifter som behövs som underlag för kommunens renhållningsordning.

Regeringen får överlåta åt kommunerna att föreskriva om uppgiftsskyldighet.

16 §

Avgiften skall vara årlig eller på annat sätt periodisk. Den skall bestämmas till högst det belopp som behövs för att täcka nödvändiga kapital- och driftskostnader för renhållningen. Från dessa kostnader skall avräknas kostnaderna för vad som kan belöpa på användning av anläggningar eller utrustning för annat ändamål än renhållning.

Avgiften skall vara årlig eller på annat sätt periodisk. *Om avgiften avser bortforsling och slutligt omhändertagande vid enstaka tillfällen får kommunen besluta att avgiften skall erläggas särskilt för tillfället i fråga. Avgiften skall bestämmas till högst det belopp som behövs för att täcka nödvändiga planerings-, kapital- och driftskostnader för renhållningen. Från dessa kostnader skall avräknas kostnaderna för vad som kan belöpa på användning av anläggningar eller utrustning för annat ändamål än renhållning.*

¹ Senaste lydelse 1983:301.

Om kommunen uppdrar åt annan att utföra renhållningen, får avtalet med denne läggas till grund för beräkning av avgiften, om inte kostnaden därigenom blir väsentligt högre än om kommunen själv utför renhållningen.

21 §²

Tillsynen över efterlevnaden av denna lag och med stöd av lagen meddelade föreskrifter utövas inom kommunen av miljö- och hälsoskyddsnämnden, om inte regeringen bestämmer annat. Länsstyrelsen utövar tillsynen inom länet.

Tillsynen över efterlevnaden av denna lag och med stöd av lagen meddelade föreskrifter utövas inom kommunen av miljö- och hälsoskyddsnämnden, om inte regeringen bestämmer annat. Länsstyrelsen utövar tillsynen inom länet. *Statens naturvårdsverk har den centrala tillsynen.*

22 §

För tillsynen har kommunal nämnd som är tillsynsmyndighet rätt att få tillträde till byggnader, lokaler och områden.

Kommunal nämnd som är tillsynsmyndighet har rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.

Det åligger polismyndighet att lämna det biträde som behövs för tillsynen.

24 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 7 § första stycket eller som yrkesmässigt eller annars i större omfattning samlar in och forslar bort avfall i strid mot 7 § andra stycket döms till böter.

Till böter eller fängelse i högst sex månader skall den dömas som med uppsåt eller av oaktsamhet

*1. bryter mot 7 § första stycket,
2. bryter mot 7 § andra stycket genom att yrkesmässigt eller annars i större omfattning samla in och forsla bort avfall,*

3. inte fullgör vad som åligger honom enligt föreskrift som meddelats med stöd av 9 a §.

I ringa fall döms inte till ansvar.

Till ansvar för gärningen döms inte om ansvar kan ådömas enligt brottsbalken.

Den som överträtt vitesföreläggande eller vitesförbud döms inte till ansvar enligt denna lag för gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

² Senaste lydelse 1983:301.

24 a §

Till böter skall den dömas som med uppsåt eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift om förhållande av betydelse i någon handling som avges enligt denna lag eller enligt någon föreskrift som meddelats med stöd av lagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1991.

Lag om ändring i lagen (1985:426) om kemiska produkter

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1985:426) om kemiska produkter

dels att 13 § skall upphöra att gälla,

dels att 5 och 20 §§ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***5 §**

Den som hanterar eller importerar en kemisk produkt skall vidta de åtgärder och iaktta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att hindra eller motverka skada på människor eller i miljön.

Den som hanterar eller importerar en kemisk produkt skall vidta de åtgärder och iaktta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att hindra eller motverka skada på människor eller i miljön. *Därvid skall sådana kemiska produkter undvikas som kan ersättas med mindre farliga produkter.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela särskilda föreskrifter om försiktighetsmått.

20 §

Den som

1. med uppsåt eller av grov oaksamhet bryter mot 5 §,

2. med uppsåt eller av oaksamhet bryter mot föreskrift, villkor eller förbud som meddelats med stöd av 5 – 13 §§ eller

3. med uppsåt eller av oaksamhet underlåter att fullgöra vad som åligger honom enligt 15 §, döms till böter eller fängelse i högst ett år.

Den som i *fråga om kemiska produkter eller varor som avses i 1 § andra stycket*

1. med uppsåt eller av grov oaksamhet bryter mot 5 §,

2. med uppsåt eller av oaksamhet bryter mot föreskrift, villkor eller förbud som meddelats med stöd av 5 – 13 §§ eller

3. med uppsåt eller av oaksamhet underlåter att fullgöra vad som åligger honom enligt 15 §, döms till böter eller fängelse i högst ett år.

I ringa fall döms inte till ansvar.

Till ansvar enligt första stycket döms inte om ansvar för gärningen kan ådömas enligt brottsbalken eller enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

Den som har överträtt vitesföreläggande eller vitesförbud döms inte till ansvar enligt denna lag för gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

Denna lag träder i kraft i fråga om 13 § den dag regeringen bestämmer och i övrigt den 1 juli 1990.

Motioner väckta under allmänna motionstiden

1989

1988/89:N252 av Carl Frick (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det skall utarbetas ett bra och effektivt återvinningssystem för standardiserade glasförpackningar.

1988/89:N264 av Carl Frick (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det skall tillsättas en snabb utredning om ett standardiserat glasförpackningssystem för varor inom dagligvaruhandeln enligt motionens förslag.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett sådant glasförpackningssystem som nämns i motionen bör kunna göras till en internationell standard,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den i motionen förordade standarden skyndsammast bör komma till praktisk tillämpning,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det skall tas fram ett pant- och återvinningssystem som behandlas i motion 1988/89:N252.

1988/89:N273 av Anna Wohlin-Andersson och Anders Svärd (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en handlingsplan för återvinning av bildäck och i samband därmed förslag till införande av en skrotningspremie.

1988/89:N313 av Paul Lestander och Viola Claesson (vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en gemensam inköps- och försäljningsorganisation för pappersprodukter för kommuner, landsting och stat, samt behovet av ökade insatser för pappersinsamling.

1988/89:N471 av Åsa Domeij m.fl. (mp) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att utveckling av metoder att uppnå en högre grad av recirkulering av toalett- och hushållsavfall bör stimuleras,

1988/89:Jo703 av Ingvar Karlsson i Bengtsfors och Elving Andersson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att skrotningspremien höjs till 1 000 kr.

1988/89:Jo712 av Leif Olsson och Kenth Skårvik (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att miljökatastrofer föranledda av händelser varöver kommunen ej kan råda ej skall ses som en kommunal angelägenhet,

2. att riksdagen beslutar att kommunernas kostnader för sanering efter salkatastrofen 1988 skall bestridas med statliga medel.

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en förbättrad källsortering av avfall skall införas samt att tekniken för återvinning av avfall ges erforderliga forskningsmedel.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Kr211.

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om önskvärdheten av en förbättrad information till hushållen om miljöfarligt avfall och var man kan och skall avyttra sådant avfall.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Kr211.

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hantering och transporter av miljöfarligt avfall i större tätorter.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Kr211.

1988/89:Jo738 av Erling Bager m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning som har till uppgift att föreslå en strängare lagstiftning för industrins utsläpp av giftiga och svårnedbrytbara ämnen till de kommunala reningsverken.

1988/89:Jo759 av Kerstin Ekman m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om uppförande av reningsverk vid Tagenetippen som ett pilotprojekt.

1988/89:Jo772 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om principer och mål för avfallshantering,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagstiftning om återvinning i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bättre retursystem,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om höjt återtagningsmål för aluminiumburken,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om glasåtervinning och returglas,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hinder för en effektiv återvinning,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om pant för småbatterier och bilbatterier,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvidgning av bilskrattningslagen till kylskåp och andra kylmaskiner,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder beträffande förhållandena vid äldre deponier,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sopförbränningen,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skärpta krav vid hanteringen av miljöfarligt avfall,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om myndigheternas övergripande ansvar och möjligheten till enskilda initiativ,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljömärkning.

1988/89:Jo774 av Inger Schörling och Carl Frick (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att sopeldningen skall avvecklas inom en period av tre år,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att sopeldningen skall ersättas med en ortsanpassad obligatorisk källsortering och börja införas senast under 1990,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de delar av de källsorterade soporna som kan komposteras också skall komposteras så att de kan återföras till odlingsmark,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de tippar som i dag hyser aska och slagg från sopeldning hålls under speciell bevakning av naturvårdsenheterna i länen för att säkerställa att blott ett minimum av gifter sprids från dem.

1988/89:Jo783 av Larz Johansson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbud mot import av avfall.

1988/89:Jo796 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avveckling av PCB-användning i äldre elmateriel,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kartläggning och saneringsåtgärder beträffande PCB,

25. att riksdagen hos regeringen begär förslag till gränsvärden för utsläpp av dioxin från gamla sopförbränningsanläggningar i enlighet med vad som i motionen anförts.

1988/89:Jo798 av Håkan Hansson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om återvinningssystem för alla dryckesförpackningar som introduceras på marknaden.

1988/89:Jo800 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande höjning av skrotpremie/avgift för bilar till 1 500 kr.,

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:T222.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande införande av skrotpremie/avgift på däck.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:T222.

1. att riksdagen beslutar att skrotningspremien för personbilar skall höjas till minst 2 500 kr.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:T223.

1988/89:Jo822 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att inga nya sopförbränningsanläggningar tas i bruk samt att de befintliga sopförbränningsanläggningarna bör avvecklas inom en femårsperiod, varvid de äldsta anläggningarna bör avvecklas först,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag i syfte att ålägga förpackningsproducenterna att lösa avfallsfrågan på ett miljövänligt acceptabelt sätt redan innan förpackningen introduceras,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om förbud mot aluminiumburkar, PET-flaskor, diverse plastflaskor för drycker och förpackningar gjorda av blandmaterial (t.ex. papper/aluminiumfolie),

4. att riksdagen förbjuder PVC-plaster i förpackningar efter en omställningstid på ett år,

5. att riksdagen beslutar om att returglasburkssystem snarast skall införas samt att burkarna skall försees med pant,

6. att riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning av transportverksamheten när det gäller avfall och dess miljökonsekvenser,

7. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett samhälleligt ansvar för en organisation för återvinning och avsättning av material från kommunernas sortering,

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att statsbidrag skall utgå till information i initialstadiet av kommunernas källsorteringsprojekt,

9. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att statsbidrag skall utgå till kommuner som satsar på källsorteringsanpassade sopbilar,

10. att riksdagen begär att naturvårdsverket får i uppdrag att undersöka utsläppen av dioxiner.

1988/89:Jo823 av Carl Frick (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att användning av strålningskällor som använder upparbetat kärnkraftsavfall i lag bör förbjudas,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att användningen av nu existerande strålningskällor bör förbjudas inom två år,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det bör åligga ägaren att i samarbete med svenska strålskyddsmyndigheter se till att de förbjudna strålningskällorna förvaras på ett betryggande sätt så att de hålls skilda från allt levande under tillräckligt lång tid så att radioaktiviteten har kommit ner till mycket låga nivåer,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att all försäljning av varor som har bestrålats med strålningskällor från upparbetat kärnkraftsavfall skall vara förbjuden i Sverige.

1988/89:Jo832 av Pär Granstedt m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar om åtgärder mot miljöproblem på grund av batterihantering baserade på dels förbud mot miljöfarliga batterier i den utsträckning det är praktiskt möjligt, dels en tydlig märkning av kvarvarande miljöfarliga batterier i enlighet med den nordiska överenskommelsen.

1988/89:Jo835 av Karl-Gösta Svenson och Ingvar Eriksson (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om att förbrukade lysrör och andra typer av lampor, som innehåller kvicksilver, snarast möjligt hänförs till miljöfarligt avfall.

1988/89:Jo837 av Marianne Andersson och Ingbritt Irhammar (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om retur av ciderflaskor,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om retursystem för PET-flaskor,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om returburksmottagning på Systembolaget.

1988/89:Jo841 av Lars Ernestam m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att lysrör skall betraktas som miljöfarligt avfall,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett pantsystem bör inrättas för insamling av lysrör.

1988/89:Jo846 av Ingvar Eriksson och Rune Rydén (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en lag om slamhantering eller utvidgning av lagen om kemiska produkter och en slamförordning med stöd av den,
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om förbättrad information till hushållen angående hanteringen av farliga ämnen som avfall.

1988/89:Jo849 av Erling Bager och Lars Sundin (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förslag till återvinningssystem för bilbatterier och fritidsbatterier,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ekonomiska styrmedel och forskningsinsatser för att stimulera användandet av batterier med längre livstid.

1988/89:Jo866 av Åsa Domeij och Roy Ottosson (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avfallsmängderna måste minska,
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en ny återvinningslag med krav på livscykel-specifikationer i enlighet med vad som anförts i motionen,
3. att riksdagen hos regeringen begär att kommunerna ges riktlinjer och åläggs att införa långtgående sortering vid källan i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett stimulansbidrag till kommunerna för källsortering bör införas och finansieras via en avgift på källsorterade sopor i enlighet med vad som i motionen anförts,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att verksamheten med sortering av sopor vid källan bör ha påbörjats senast den 1 januari 1990 i samtliga kommuner,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om krav att kommunerna själva tar initiativ till återvinning av källsorterade sopor i de fall där inte privata företag är intresserade,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avveckling av sopförbränningen inom tre år,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om krav på kommunerna att inrätta mottagningsstationer för miljöfarligt avfall eller att hämta avfallet från hushållen,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillvaratagande av matavfall genom rötning eller kompostering,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att batterier som innehåller miljöfarliga metaller bör beläggas med hög pant,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att miljömärkning enligt vad som anförts i motionen bör införas,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att batterier som innehåller höga halter av miljöfarliga metaller bör förbjudas senast den 1 juli 1990,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att lysrör och liknande produkter som innehåller kvicksilver bör beläggas med pant,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om freon från gamla kylskåp och värmepumpar,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en expertutredning av plaster,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att plastprodukter bör förse med märkning som anger plastsort,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att klorhaltiga förpackningar, t.ex. innehållande PVC, bör förbjudas.

1988/89:Jo870 av Eva Goës och Marianne Samuelsson (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att leva upp till de mål om papper som fiberråvara som jordbruksdepartementet satte upp 1975,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att pappersinsamling skall ske på alla offentliga inrättningar, också skolor, och att detta skall ingå i kommunernas åtagande,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en massiv information om sortering av papper.

1988/89:Jo871 av Karl Erik Olsson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till en ny avfallspolitik i enlighet med motionen.

1988/89:Jo953 av Kent Carlsson och Anneli Hulthén (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett förbud mot PET-flaskor och aluminiumburkar.

1988/89:Jo962 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om SAKAB.

1988/89:Jo969 av Rolf Clarkson m.fl. (m) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en tillfällig höjning av skrotningspremien till 1 500 kr.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:T447.

Motioner väckta under allmänna motionstiden

1990

1989/90:Jo270 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

9. att riksdagen beslutar förbjuda spridning av röttslam i enlighet med vad som i motionen anförts.

1989/90:Jo708 av Leif Olsson och Kenth Skårvik (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en utredning tillsätts i syfte att behandla frågor om vad som är en statlig, resp. kommunal, angelägenhet vid miljöföroreningar vid havsstränder,

2. att riksdagen hos regeringen begär att en utredning tillsätts i syfte att behandla frågan om kostnadsfördelning mellan staten, regionala organ och primärkommuner.

1989/90:Jo720 av Åke Wictorsson (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förslaget till lag om ändring i 6 § renhållningslagen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utredning om den framtida ansvarsfördelningen på avfallsområdet.

1989/90:Jo721 av Elving Andersson och Ivar Franzén (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statsbidrag till kustkommunerna i Göteborgs och Bohus län och i Hallands län för strandstädning.

1989/90:Jo722 av Ingbritt Irhammar och Pär Granstedt (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbud mot PVC i alla förpackningar.

1989/90:Jo730 av Lars Ernestam m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om PCB i returpapper,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om totalförbud mot PCB,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Östersjösamarbete för totalförbud av PCB.

1989/90:Jo736 av Sven Eric Lorentzon m.fl. (m) vari yrkas

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om användningen av tillkommande medel från burk-återvinningen.

1989/90:Jo737 av Rosa-Lill Wåhlstedt m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det framtida ägarförhållandet i SAKAB.

1989/90:Jo739 av Birgit Henriksson och Karin Falkmer (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nybrytningsavgift på zink i syfte att öka återvinning av zinkdamm.

1989/90:Jo741 av Kenth Skårvik m.fl. (fp) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om höjning av skrotpremie/avgift för bilar till 4 000 kr.,

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:T212.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av skrotpremie/avgift på däck.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:T212.

1989/90:Jo742 av Erling Bager m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att som i motionen beskrivits utreda hur kustkommunerna långsiktigt skall hjälpas att lösa problemen med nedsmutsningen från Nordsjön och Kattegatt.

1989/90:Jo744 av Lars Ernestam m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en parlamentarisk utredning på avfallsområdet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ekonomiska styrmedel i samband med de utredningar som föreslås,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konkreta förslag för avveckling av de farligaste ämnena,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ytterligare pantsystem.

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökat informationsarbete på avfallsområdet,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kommunernas ansvar för avfallshanteringen,

7. att riksdagen hos regeringen begär förslag om avfallsproducentens ansvar i renhållningslagen.

1989/90:Jo749 av Karl Erik Olsson m.fl. (c) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sanering av varphögar och tippar före 1995,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att sanera PCB i gamla anläggningar före utgången av 1992.

1989/90:Jo756 av Rune Johansson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillhandahållande av returförpackningar.

1989/90:Jo760 av Sven-Olof Petersson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett pantsystem för kvicksilverhaltiga lampor och lysrör.

1989/90:Jo765 av Ingegerd Wärnersson och Anita Jönsson (s) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbud mot kvicksilvertermometrar.

1989/90:Jo766 av Birthe Sörestedt m.fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om styrmedel för att skapa återvinningskapacitet och utveckling av marknader inom avfallsområdet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om märkning av eventuellt miljöfarligt avfall.

1989/90:Jo767 av Ylva Annerstedt (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Systembolaget skall ta emot tomburkar.

1989/90:Jo770 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari yrkas

3. att riksdagen beslutar att bilskrotningspremien höjs till 2 500 kr. från den 1 juli 1990.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:T220.

1989/90:Jo773 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

10. att riksdagen beslutar höja bilskrotningspremien till 1 500 kr. fr.o.m. den 1 januari 1991.

1989/90:Jo783 av Agne Hansson och Marianne Jönsson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att i lag förbjuda tillverkning av ej återvinningsbara och miljöskadliga plastförpackningar.

1989/90:Jo787 av Marianne Samuelsson och Eva Goës (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om märkning av förpackningar.

1989/90:Jo798 av Eva Goës och Marianne Samuelsson båda (mp) vari yrkas

1989/90:JoU16

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att leva upp till de mål om papper som fiberråvara som jordbruksdepartementet satte upp 1975,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att pappersinsamling skall ske på alla offentliga inrättningar, också skolor, och att detta skall ingå i kommunens åtagande,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en massiv information om sortering av papper.

1989/90:Jo803 av Ingvar Eriksson och Rune Rydén (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en lag om slamhantering eller utvidgning av lagen om kemiska produkter och en slamförordning med stöd av den,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om förbättrad information till hushållen angående hanteringen av farliga ämnen som avfall.

1989/90:Jo806 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär ett intensifierat arbete för skärpta internationella avtal mot handel med miljöfarligt avfall,

2. att riksdagen hos regeringen begär en redogörelse över hittillsvarande export från Sverige av miljöfarligt avfall,

3. att riksdagen hos regeringen begär ett intensifierat arbete i syfte att stoppa dumpning och förbränning av avfall till havs,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av ökad kontroll av förekomsten av miljöfarligt avfall hos små företag och i industriavfall,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att produktion, konsumtion och återvinning skall kännetecknas av krav på utsläpp av sådan grad att naturen tål det,

9. att riksdagen beslutar om ett omedelbart stopp av PCB-förbränningen vid SAKAB,

10. att riksdagen begär att regeringen åtgärdar bristerna vid SAKAB,

11. att riksdagen hos regeringen begär att naturvårdsverket får i uppdrag att utreda alternativa metoder för omhändertagande av miljöfarligt avfall,

12. att riksdagen beslutar att en miljökonsekvensutredning föregår lokaliseringen av ett nytt SAKAB,

13. att riksdagen beslutar att staten skall behålla kontrollen över ägandet i SAKAB men att kommunernas och industrins ägandedel och ansvar skall öka.

1989/90:Jo812 av Ragnhild Pohanka (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om pant på bildäck.

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avveckling av sopförbränningen inom tre år och satsning på alternativa metoder för avfallsbehandling,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avfallsreduktion och miljörevision,

3. att riksdagen antar vårt förslag till ny återvinningslag i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om engångsförpackningar,

5. att riksdagen beslutar om förbud för aluminiumburkar och s.k. PET-flaskor för drycker till senast 1 januari 1991, i enlighet med vad som anförts i motionen,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett stimulansbidrag till kommunerna för källsortering bör införas och att det bör finansieras med en avgift på källsorterade sopor, i enlighet med vad som anförts i motionen,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillvaratagande av matavfall genom rötning eller kompostering,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en expertutredning om plaster,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att PVC i inredningsmaterial, kontorsmaterial, hushållsartiklar och leksaker bör förbjudas,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avvecklingen av PVC i förpackningar också skall omfatta importerade förpackningar,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att plastprodukter bör förses med märkning som anger plastsort, i enlighet med vad som anförts i motionen,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om krav på kommunerna att informera om miljöfarligt avfall,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att batterier som innehåller höga halter av miljöfarliga metaller skall förbjudas senast den 1 januari 1991,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att batterier som innehåller miljöfarliga metaller bör beläggas med hög pant, i enlighet med vad som anförts i motionen,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om märkning av batterier och fastmontering,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att produkter som innehåller kvicksilver eller andra tungmetaller och inte kan förbjudas direkt med hänvisning till substitutionsprincipen skall beläggas med pant,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att miljömärkning, enligt vad som anförts i motionen, skall införas,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att riksdagens beslut att ändra LKP:s tillämpningsområde, såsom anförts i motionen, står fast.

1989/90:Jo820 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige måste ställa upp för tredje världen och kräva att Baselkonventionen sätter stopp för export av avfall från i-länder till u-länder.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:U637.

1989/90:Jo822 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om totalförbud av PCB/PCT.

1989/90:Jo827 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av en i grunden förändrad produktion och konsumtion och om de globala perspektiven,

2. att riksdagen beslutar om förbud mot PET-flaskan, både engångsflaskan och returflaskan,

3. att riksdagen beslutar om förbud mot aluminiumburk som dryckesförpackning,

4. att riksdagen beslutar att import av förpackningar innehållande PVC förbjuds,

5. att riksdagen hos regeringen begär att förhandlingar upptas med livsmedelstillverkare och importörer om etablerandet av ett retursystem för glasburkar,

6. att riksdagen beslutar att kommunerna fr.o.m. den 1 januari 1993 skall ha ansvaret för omhändertagandet av allt avfall,

7. att riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att lämna förslag på vilket ekonomiskt och annat stöd från staten kommunerna behöver för att kunna ta över detta ansvar,

8. att riksdagen beslutar att producenter, importörer och andra ansvariga för produktflöden i en kommun skall vara skyldiga att lämna de uppgifter kommunen behöver för avfallsplanering och miljötillsyn,

9. att riksdagen hos regeringen begär en plan över genomförande av källsortering i hela landet,

10. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i renhållningslagen att det tydligt uttrycks att källsortering är grundprincipen för avfallshantering,

11. att riksdagen beslutar att inga nya sopförbränningsanläggningar får tas i bruk samt att de befintliga anläggningarna skall avvecklas,

12. att riksdagen beslutar att aska från sopförbränningsanläggningar skall behandlas som miljöfarligt avfall,

14. att riksdagen beslutar att en avfallsavgift skall införas även på avfall som lämnas till förbränning och att inkomsterna från detta avgiftssystem skall bekosta forsknings- och utvecklingsinsatser inom avfallsområdet,

16. att riksdagen beslutar att deponigas skall utvinnas,

17. att riksdagen beslutar att utvinning av deponigas skall vara genomförd inom ett år från riksdagens beslut,

18. att riksdagen beslutar att lakvatten från avfallstippar skall tas om hand i anslutning till tippen,

19. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en samhällsägdd återvinningsorganisation,

20. att riksdagen beslutar om förbud mot spridning av slam på åkrar i enlighet med vad som i motionen anförts.

1989/90:Jo841 av Kent Carlsson och Anneli Hulthén (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbud mot aluminiumburkar och engångsglasflaskor fr.o.m. den 1 juni 1991.

1989/90:Jo842 av Kent Carlsson och Anneli Hulthén (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kvittblivningsdeklarationer.

1989/90:Jo843 av Karl Erik Olsson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ansvaret för avfallshanteringen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att sopförbränning bara får ske om energiutvinning samtidigt sker,

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag på styrmedel för en övergång till obligatorisk källsortering,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om innehållsdeklarationer för importerade varor,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om materialbalanser,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utformningen av ett retursystem för PET-flaskan,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett förbud mot aluminiumburken,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om internationellt arbete för att stoppa användningen av miljöfarliga förpackningar,

10. att riksdagen beslutar att stoppa all import av PVC-plast.

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att naturvårdsverket och kemikalieinspektionen skall utarbeta planer för att helt avveckla de ämnen som är mest hälso- och miljöfarliga,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att röt slam inte får spridas på åkermark förrän alla skadliga ämnen är borta.

1989/90:Jo846 av Rolf Kenneryd (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till regler och rekommendationer för märkning av emballage och förpackningar med avseende på dess källsorteringsmöjlighet.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att lagen om kemiska produkter tydligt skall visa att omvänd bevisbörda gäller vid tillämpning av substitutionsprincipen.

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att PCB skall förbjudas inom ett år i enlighet med vad som anförts i motionen.

1989/90:Jo850 av Sverre Palm m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en utredning av de samhällsekonomiska konsekvenserna av en återgång till större andel glas- och papp/pappersförpackningar.

1989/90:Jo862 av Rolf Clarkson m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en tillfällig höjning av skrotningspremien till 1 500 kr.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:T248.

1989/90:Jo868 av Sven Eric Lorentzon m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöavgifter på avfallsområdet,

2. att riksdagen beslutar att i renhållningslagen definiera begreppet avfall i enlighet med vad som i motionen anförts,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en långsiktig avfallsstrategi,

4. att riksdagen beslutar att ändra 7 § RL i enlighet med vad i motionen anförts. Det bör ankomma på utskottet att utforma erforderlig lagtext,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljökonsekvensbedömningar,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avfallsproducentens ansvar,

8. att riksdagen avslår förslaget om lagstadgad uppgiftsskyldighet,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om användning av miljöfarliga ämnen,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om källsortering,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ekonomiska stimulanser,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder på förpackningsområdet,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kommunernas uppgifter på avfallsområdet,

14. att riksdagen beslutar att ändra 9 § RL i enlighet med vad som i motionen anförts,

15. att riksdagen, i händelse av att uppgiftsskyldigheten lagstadgas, beslutar i enlighet med vad som i motionen anförts,

16. att riksdagen beslutar ändra 6 § RL i enlighet med vad som i motionen anförts,

17. att riksdagen, i händelse av att de i propositionen föreslagna ändringarna i 6 § RL vinner bifall, beslutar om dispensmöjligheter i enlighet med vad som i motionen anförts,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inventering och planering på kommunal nivå,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avgiftsuttaget.

1989/90:Jo869 av Eva Johansson och Christina Pettersson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kommunernas ansvar för informations- och rådgivningsverksamhet om avfallshanteringen.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Bo553.

1989/90:Jo870 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen har sagts om tillämpningen av substitutionsprincipen,

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:L721.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen har sagts om att förpackningar skall utformas så att de kan återanvändas, återbrukas eller komposteras.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:L721.

1989/90:Jo872 av Marianne Andersson och Jan Hyttring (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avfallsproblemen.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:So537.

1989/90:Jo876 av Åsa Domeij och Roy Ottosson (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att utveckling av metoder att uppnå en högre grad av recirkulering av toalett- och hushållsavfall skall stimuleras,

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:N480.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett antal större demonstrationsanläggningar för behandling av olika sorters organiska avfall, enligt liknande modell som tillämpas i Danmark, skall uppföras.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:N480.

1989/90:Jo879 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

19. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en kraftigt höjd skrotningspremie för bilar av 1977 års modell och äldre.

1989/90:Jo883 av Sven Eric Lorentzon m.fl. (m) vari yrkas

11. att riksdagen hos regeringen begär förslag till gränsvärden för utsläpp från gamla sopförbränningsanläggningar i enlighet med vad som i motionen anförts,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förhöjda bilskrotningspremier.

Utskottet har uppvaktats av representanter för Svenska kommunförbundet, Svenska renhållningsverksföreningen, Sveriges industriförbund och Skogsindustrierna.

Utskottet

Inledning

I det följande behandlar utskottet regeringens förslag om riktlinjer för avfallshanteringen m.m. och i samband därmed 224 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 1989 resp. 1990. Som en allmän synpunkt beträffande motionsyrkandena bör framhållas att en stor del av dessa avser frågor där beslutanderätten enligt tidigare riksdagsbeslut delegerats till regeringen och vederbörande myndigheter. Åtskilliga motioner innehåller yrkanden som innebär att riksdagen bör utöva en långtgående detaljreglering på områden där ett sakligt väl underbyggt beslut kräver både specialistkunskaper och ingående utredningar om de tekniska, ekonomiska och administrativa förutsättningarna för de föreslagna åtgärderna. I många fall berörs frågor av övervägande teknisk karaktär som normalt avgörs i samband med koncessionsprövning av miljöfarliga anläggningar, i form av specifika villkor för verksamhetens bedrivande i varje enskilt fall. Utskottet anser att både principiella och praktiska skäl talar för att riksdagen inte bör göra någon ingående sakbehandling av frågor av detta slag. Enligt utskottets mening är det angeläget att beredningsarbetet i stället kan koncentreras på mer övergripande frågor om regelsystem för avfallshantering och avfallsbegränsning samt de allmänna riktlinjerna för den framtida organisationen och utformningen av avfallshanteringen m.m.

Tidigare riksdagsbeslut om avfallshantering m.m.

Riksdagen fattade år 1975 grundläggande beslut om avfallshanteringen (prop. 1975:32, JoU10, rskr. 161). De principiella utgångspunkterna var sammanfattningsvis följande. En utveckling som innebär ett hårt utnyttjande av begränsade naturtillgångar kunde inte tillåtas få fortsätta. Sparsamhet, hushållning och återanvändning utgjorde grundläggande förutsättningar för ett fortsatt utnyttjande av naturresurserna och för inriktningen av varuproduktionen. Ansvar för att det avfall som uppkommer i produktionen kan tas om hand på ett från miljö- och resurssynpunkt riktigt sätt skulle åvila producenten. Innan produktionen av en vara påbörjades skulle det vara känt hur det avfall som är en följd av själva produktionsprocessen skulle behandlas. Även omhändertagandet av det avfall som uppstår när den färdiga varan använts färdigt skulle klarläggas.

I samband med riksdagens behandling av regeringens skrivelse om vissa avfallsfrågor m.m. hösten 1987 lämnade utskottet utan erinran

vad som i skrivelsen framfördes beträffande åtgärder i såväl produktions- som konsumentledet för att minska avfallsmängderna. Ämnen och produkter som genom att blandas med annat avfall kan förorsaka särskilda miljöstörningar bör hanteras för sig. Omhändertagande och behandling av avfall bör även i övrigt ske under iakttagande av strikta miljökrav. Redovisade gränsvärden för avfallsförbränning (de s.k. ENA-kraven) lämnades utan erinran (JoU 1987/88:2, rskr. 12).

Riktlinjerna för den fortsatta miljöpolitiken lades fast genom riksdagens beslut våren 1988 med anledning av regeringens proposition om miljöpolitiken inför 1990-talet (prop. 1987/88:85, JoU23, rskr. 373). Miljöpolitiken syftar till att förebygga miljöstörningar och där sådana uppkommer begränsa dem samt att återställa skadad miljö. Varje samhällssektor har ansvar för att förhindra att nya miljöproblem uppstår och att lösa de problem som redan föreligger. Miljöpolitiken måste vidareutvecklas och i ökad utsträckning vara resursbevarande och förebyggande.

Utgångspunkter för avfallshanteringen m.m.

Propositionen

I propositionen redovisas sammanfattningsvis den syn på den svenska avfallshanteringen som även för framtiden i allt väsentligt bör vara vägledande. Avfallets mängd och innehåll av hälso- och miljöfarliga ämnen skall minimeras främst genom åtgärder i produktionsledet med ett huvudsakligt ansvar för tillverkarna. Tillverkarna av varor har även ett ansvar för att det avfall som uppstår till följd av användningen av varan kan hanteras på ett från miljösynpunkt tillfredsställande sätt. Avfall som uppkommer skall återanvändas eller återvinnas i största möjliga utsträckning. Mycket hårda miljökrav skall ställas på omhändertagande av avfall som inte kan återvinnas. Hanteringen av miljöfarligt avfall skall förbättras. Ämnen och produkter som kan förorsaka miljöstörningar bör inte blandas med annat avfall utan hanteras för sig. Utformningen av framtidens avfallshantering skall inte bindas vid en enda teknisk lösning. Nya och successivt förbättrade alternativ skall utvecklas.

Bestämmelser av betydelse för avfallshanteringen finns i flera lagar utöver renhållningslagen (1979:596), RL. I propositionen framhålls att den rättsliga regleringen utgör ett viktigt instrument som måste utnyttjas för att åstadkomma förbättringar inom avfallsområdet.

Beträffande frågan om en definition av avfallsbegreppet i renhållningslagen anför följande. Regeringsrätten har uttalat (RÅ 1976:5) att det av allmänna rättsgrundsatser följer att föremål som ägaren avser att använda och också använder inte är att anse som avfall. I departementspromemorian (Ds 1989:29) Förslag till ändringar i renhållningslagen, som i denna del bl.a. byggde på regeringsrättens nyss nämnda avgörande, föreslogs att bestämmelserna i renhållningslagen om avfallshantering skulle omfatta hantering av sådant avfall och annan orenlighet som fastighetsinnehavaren genom särskild åtgärd visar att han utan

ersättning för dess värde vill bli av med. Det anses för närvarande inte lämpligt att definiera avfallsbegreppet i renhållningslagen med hänsyn till bl.a. svårigheterna att fastställa bruksvärdet för restprodukter från industriell verksamhet. Frågan bör enligt miljö- och energiministern även i fortsättningen i händelse av oenighet mellan fastighetsinnehavaren och den renhållningsansvarige lösas vid rättstillämpningen.

Motionerna

Behovet av en långsiktig avfallspolitik betonas i flera motioner. I moderata samlingspartiets motion Jo868 yrkande 3 framförs krav på en långsiktig avfallsstrategi som bl.a. bör innehålla ett klarläggande av de bakomliggande orsakerna till avfallsproblematiken. Ny teknik inom avfallshanteringen måste utvecklas och lagstiftningen bör inriktas på att minimera miljöriskerna. Avfallsmängderna måste därvid minskas och dess eventuella negativa miljöpåverkan reduceras. Miljörevisioner införs. I motion 1988/89:Jo772 (fp) yrkande 1 redovisas principer och mål för den framtida avfallshanteringen. Särskilt framhålls behovet av tydliga mål för miljöskyddet på avfallsområdet och att kravet på återvinning formuleras i gällande lagstiftning. Ökad användning av olika styrmedel för att nå uppsatta mål förespråkas. Ett varsamt utnyttjande av våra naturtillgångar krävs samtidigt som man tar till vara allmänhetens engagemang och medvetenhet beträffande avfallsfrågorna. Vidare understryker motionärerna betydelsen av utvecklandet av ny miljöteknik, utbildning samt inventering och skyddsåtgärder beträffande gamla deponier. För miljöfarligt avfall krävs ett säkerställandeprogram. I motion Jo744 (fp) yrkande 1 begärs en parlamentarisk utredning på avfallsområdet. Enligt motionärerna bör de av miljöministern aviserade utredningsuppdragen lämnas till en sådan utredning. Regeringen bör enligt motion 1988/89:Jo871 (c) utforma förslag till en ny avfallspolitik. Ett sådant förslag bör omfatta en återvinningslag, avfallsavgifter och mer konkreta åtgärder. Ett forskningsprogram bör utarbetas för effektivare resursanvändning och avfallshantering. Avfallspolitiken skall syfta till minskade avfallsmängder, minskad miljöfarlighet, ökad återvinning och en prioritering av biologiska behandlingsmetoder. I motion Jo806 (vpk) yrkande 5 anförs att produktion, konsumtion och återvinning skall kännetecknas av krav på utsläpp av sådan grad att naturen tål det. Liknande synpunkter på en i grunden förändrad produktion och konsumtion redovisas även i motion Jo827 (vpk) yrkande 1. Energi- och materialförlusterna måste minimeras med minsta möjliga inverkan på miljö och människor.

För att komma till rätta med avfallsproblemen föreslår miljöpartiet i motion Jo819 yrkande 3 att riksdagen antar ett av partiet utarbetat förslag till återvinningslag. Lagens huvudsyfte är att reducera avfallsmängden och att göra avfallet mindre farligt ur miljösynpunkt. Sammanfattningsvis innehåller lagförslaget följande. Avfall och andra i sammanhanget aktuella begrepp definieras i lagen. Vidare föreskrivs att avfall skall hanteras på ett sådant sätt att olägenhet inte uppkommer. Kommunala avfallsplaner skall upprättas innehållande bl.a. tids-

planer för avfallsreducering och avveckling av sopförbränning. Den kommunala planeringen skall vara klar senast den 1 januari 1993. Upplysningsskyldighet för att underlätta planeringen av den kommunala avfallshanteringen införs. Kommunerna skall ansvara för bortforsling av allt avfall. Fr.o.m. den 1 januari 1992 föreskrivs obligatorisk källsortering och i lagen betonas principerna om återanvändning och återvinning. Användningen av råvaror, ämnen, tillsatser m.m. som försvårar återvinning minskas eller förbjuds. En produktansvarig skall finnas för det avfall som uppstår under tillverkningsprocessen och efter det att varan inte används längre. I lagen fastställs att den som hanterar eller importerar kemiska produkter och varor skall ersätta dessa med mindre farliga där sådana alternativ finns. Krav på livscykel-specifikationer införs för varor som tillverkats i landet eller importerats. Miljövarudeklarationer och materialbalanser skall utarbetas, och krav införs på olika former av märkning. Den centrala tillsynen skall utövas av naturvårdsverket. Enligt motionärerna bör avfallsmängderna halveras inom tio år (yrkande 2). Sistnämnda målsättning återkommer även i motion 1988/89:Jo866 (mp) yrkande 1. Som verksamma medel i detta arbete redovisas särskilt obligatorisk miljörevision med materialbalanser hos företagen.

I motion Jo868 (m) yrkas att begreppet avfall skall definieras i renhållningslagen. Avfallet bör enligt motionärerna ses som en för avfallsproducenten oönskad restprodukt som inte tillerkänns något värde av den som har gett upphov till avfallet (yrkande 2).

Utskottets överväganden

Bestämmelser av betydelse för avfallshanteringen återfinns i flera lagar och förordningar. Enligt renhållningslagen (1979:596), RL, skall varje kommun svara för att hushållsavfall forslas till behandlingsanläggning i den utsträckning som behövs. Landets kommuner ansvarar även för bortforsling av miljöfarligt avfall. I förordningen (1985:841) om miljöfarligt avfall, FMFA, anges vilka grupper av kemiskt avfall som skall anses miljöfarliga. Lagen (1985:426) om kemiska produkter, LKP, har till syfte att förebygga att skador på människors hälsa eller i miljön förorsakas av kemiska ämnens inneboende egenskaper. Vid myndigheternas prövning enligt miljöskyddslagen (1969:387), ML, av miljöfarlig verksamhet skall avfallsfrågorna alltid uppmärksammas.

Utskottet konstaterar att det råder stor enighet om målet för den framtida avfallshanteringen. Avfallets volym och farlighet måste minskas samtidigt som behandlingen av det avfall som ändå uppkommer förbättras. Arbetet med att förbättra avfallshanteringen har hittills i huvudsak varit inriktat på valet av behandlingsmetod. Mindre uppmärksamhet har ägnats frågan om hur man får fram renare produkter och därmed mindre skadligt avfall. Många problem skapas redan när en vara tillverkas men ger effekt först efter viss tid. Detta innebär att de förebyggande åtgärderna får en ökad betydelse för möjligheterna att lösa aktuella problem. Såväl i avfallet som i varorna och produkterna måste innehålllet av miljöskadliga ämnen minskas. Prioriteringar inom

avfallshanteringen förutsätter en samlad överblick över avfallssituationen där även det svårhanterliga industriavfallet uppmärksammas. För att på lång sikt komma till rätta med problemen krävs ett målinriktat arbete med att i första hand angripa källorna. De stora volymerna avfall utgör också problem för resurshushållningen. Den framtida avfallshanteringen måste därför vara inriktad på minskade avfallsmängder kombinerat med omhändertagande under strikta miljöskydds krav. Återanvändning och återvinning av material ur avfallet måste öka. För det avfall som slutligt behöver tas om hand krävs utveckling av både teknik och system för miljöriktig hantering och slutbehandling. Genom de rättsliga regleringar som direkt eller indirekt berör avfallshanteringen finns instrument som måste utnyttjas för att åstadkomma förbättringar på avfallsområdet.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om den i maj 1989 av regeringen tillsatta parlamentariska kommittén (ME 1989:04) som har till uppgift att se över all miljölagstiftning. Kommittén skall utreda hur de olika lagar som gäller miljöskydd skall kunna bli effektivare i arbetet för en bättre miljö. Lagarna skall samordnas på ett bättre sätt och bli lättare att överblicka och tillämpa. Skärpta miljökrav skall återspeglas i lagstiftningen. Även de miljörättsliga aspekterna på avfallshanteringen kommer att tas upp i detta sammanhang.

Med det anförda ansluter sig utskottet till de allmänna principer och mål för den framtida avfallshanteringen som redovisas i regeringens förslag. Mot bakgrund härav är utskottet inte berett att förorda en särskild återvinningslag i enlighet med det förslag som lämnats i motion Jo819 yrkande 3. Motionsyrkandet avstyrks.

De av regeringen redovisade allmänna principerna för den framtida avfallshanteringen kan enligt utskottets mening förväntas ge ökade möjligheter att i allt väsentligt tillgodose syftet med motionerna 1988/89:Jo772 yrkande 1, Jo806 yrkande 5, Jo827 yrkande 1, Jo868 yrkande 3 och 1988/89:Jo871. Motionerna avstyrks således i berörda delar.

Med samma motivering avstyrks även motionerna Jo819 yrkande 2 och 1988/89:Jo866 yrkande 1.

Det anförda innebär att utskottet även avstyrker förslaget om en parlamentarisk utredning på avfallsområdet i motion Jo744 yrkande 1.

Utskottet ansluter sig till miljö- och energiministerns bedömning att det inte är lämpligt att i lag definiera avfallsbegreppet närmare än vad som följer av renhållningslagen. Utskottet avstyrker således motion Jo868 yrkande 2.

Producentens ansvar m.m.

Propositionen

I propositionen framhålls att produkt- och processändringar som minimerar uppkomsten av avfall och minskar avfallets innehåll av skadliga ämnen skall prioriteras. Den som ger upphov till avfall skall stå för därmed förenade kostnader. Tillståndsprövning och tillsyn samt regle-

ring av hanteringen är grundläggande styrmedel inom avfallsområdet. Ekonomiska styrmedel skall utgöra ett komplement. I detta sammanhang erinras om att styrande avfallsavgifter är föremål för miljöavgiftsutredningens (ME 1988:03) överväganden. Utredningen skall redovisa sina förslag senast den 1 juli 1990.

Beträffande märkning av kemiska produkter erinras i propositionen om att den som tillverkar, importerar eller överlåter en sådan produkt genom märkning eller liknande skall lämna uppgifter av betydelse från hälso- och miljöskyddssynpunkt. Vidare skall den som yrkesmässigt hanterar sådan produkt lämna de uppgifter som kan ha betydelse för bedömningen av hälso- och miljörisker. I nordisk regi pågår ett arbete med miljöfarlighetsmärkning som har kemikalieinspektionen som projektansvarig. Vetenskapliga kriterier för miljöfarlighet samt regler för klassificering och märkning skall tas fram. Arbetet beräknas vara slutfört under första kvartalet 1990. I propositionen aviseras även ett kommande utredningsuppdrag angående utformningen av materialbalanser (råvaror och kemiska produkter som används i verksamheten) och miljövarudeklarationer (sammanfattning av en varas miljörelaterade egenskaper).

I propositionen föreslås att en uppgiftsskyldighet för kommunal planering införs i renhållningslagen (1979:596), RL. Enligt förslaget bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att föreskriva att den som yrkesmässigt bedriver verksamhet som ger upphov till avfall skall lämna vederbörande kommun de uppgifter som behövs för kommunens renhållningsordning (9 a § RL). Miljö- och energiministern anför att det bör vara möjligt även för kommunerna att föreskriva om uppgiftsskyldighet. Denna eventuella uppgiftsskyldighet får dock inte bli mer betungande än nödvändigt för de berörda företagen. I propositionen föreslås härutöver att kommunal nämnd som är tillsynsmyndighet ges rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen (22 § RL).

I syfte att uppnå målet för kemikaliekontrollen — att förhindra skador på människor eller i miljön på grund av kemikalieanvändning — betonas i propositionen betydelsen av att substitutionsprincipen tillämpas på avsett sätt. 5 § lagen (1985:426) om kemiska produkter (LKP) förtydligas genom att principen tas in i lagtexten. I propositionen redovisas även kommande ändringar i förordningen (1985:835) om kemiska produkter. Förordningen utvidgas när det gäller varor till all yrkesmässig hantering. Naturvårdsverket bemyndigas att föreskriva om LKP:s tillämpning på en vara som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt, om det föreligger skäl särskilt med hänsyn till skyddet av den yttre miljön. Naturvårdsverket och kemikalieinspektionen i samråd med arbetarskyddsstyrelsen m.fl. myndigheter ges i uppdrag att utarbeta konkreta förslag till hur användningen av de mest hälso- och miljöfarliga ämnena radikalt skall kunna minskas. Använd-

ningen av halogenerade organiska lösningsmedel och kvicksilver bör avvecklas helt. En avvecklingsplan för de mest hälso- och miljöfarliga ämnena redovisas i kommande förslag om miljöpolitiken våren 1991.

1989/90:JoU16

Motionerna

Moderata samlingspartiet framhåller i motion Jo868 behovet av miljöavgifter på avfallsområdet. Avgifterna skall vara styrande och beräknas på saklig grund. Avgifterna skall användas till miljöförbättrande åtgärder (yrkande 1). Enligt motionärerna bör miljökonsekvensbedömningar göras som omfattar en verksamhets alla miljöeffekter inklusive avfallssidan (yrkande 5). Enligt yrkande 7 har avfallsproducenterna ett ansvar för att avfallsmängderna minimeras och att avfallet omhändertas på ett betryggande sätt. Förorenarna är skyldiga att betala uppkomna kostnader samtidigt som de skall äga rätt att använda en billigare metod än av myndighet föreskriven om den miljömässigt är likvärdig. I motion Jo744 (fp) yrkas att ekonomiska styrmedel införs i större omfattning än vad som följer av införandet av avfallsavgifter. Miljöavgiftsutredningen bör utöver redovisade förslag även diskutera ekonomiska styrmedel på avfallsområdet (yrkande 2, delvis). I motion Jo827 (vpk) yrkande 14 framförs krav på ett införande av avfallsavgifter för avfall som lämnas till förbränning. Inkomsterna från denna avgift skall bekosta forsknings- och utvecklingsinsatser inom avfallsområdet.

I motion Jo739 (m) yrkas att en nybrytningsavgift på zink införs i syfte att öka återvinningen av zinkdamm.

Krav på olika former av miljömärkning av varor och produkter framförs i flera motioner. Enligt folkpartiets motion 1988/89:Jo772 yrkande 13 bör en miljömärkning införas som innebär anvisning om slutanvändning, återvinning, miljöfarlighet m.m. I motion Jo843 (c) framförs krav på innehållsdeklarationer för importerade varor varigenom kontrollen av vilka ämnen som finns i omlopp kan förstärkas (yrkande 5). Former för materialbalanser bör utarbetas varigenom tillverkare av kemiska produkter åläggs att redovisa i tillverkningsprocessen ingående mängder och ämnen. Dessa uppgifter kan sedan jämföras med mängden motsvarande ämnen i den färdiga produkten och i eventuella utsläpp (yrkande 6). Förslag till regler och rekommendationer för märkning av emballage och förpackningar med avseende på källsortering efterlyses i motion Jo846 (c). I motion 1988/89:Jo866 (mp) yrkande 11 framförs krav på införandet av miljömärkning. Märkningen skall vara positiv och redovisa produktionsprocess, användning, återvinning och resursförbrukning. Naturvårdsverket skall ansvara för märkningen. Även i miljöpartiets motion Jo819 yrkas på införandet av miljömärkning. Konsumentverket bör ansvara för ett enhetligt system och därvid aktivt undersöka förekommande varugrupper. Denna möjlighet finns enligt motionärerna inte med ett frivilligt system (yrkande 17). Enligt motion Jo787 (mp) bör för alla förpackningar finnas en materialdeklaration som anger vad förpackningsmaterialet innehåller för ämnen. I motion Jo766 (s) yrkande 2 framförs

krav på märkning av eventuellt miljöfarligt avfall. Tvingande åtgärder skulle därvid kunna förbereda produkten för slutligt omhändertagande. Kvittblivningsdeklarationer efterlyses i motion Jo842 (s).

1989/90:JoU16

I motion Jo827 (vpk) yrkande 8 framhålls att producenter, importörer och andra ansvariga för produktflöden i en kommun skall vara skyldiga att lämna de uppgifter en kommun behöver för att kunna fullfölja avfallsplanering m.m. Enligt motion Jo868 (m) bör förslaget om lagstadgad uppgiftsskyldighet för den kommunala avfallsplaneringen avslås. Den ändring som föreslås i 22 § RL ger kommunerna möjlighet att inhämta erforderliga uppgifter (yrkande 8). Om förslaget till uppgiftsskyldighet vinner riksdagens bifall bör denna skyldighet preciseras. Enligt motionärerna bör bl.a. framgå vilken typ av uppgifter och hur ofta dessa skall lämnas samt hur uppgiftsskyldigheten skall administreras (yrkande 15).

Åtgärder mot användning av särskilt miljöstörande ämnen och krav på tillämpningen av gällande kemikalielagstiftning redovisas i flera motioner. I folktopmotionen Jo744 yrkande 3 framförs krav på konkreta förslag för avvecklingen av de farligaste ämnena. En tidsplan bör redovisas senast under våren 1991. I motion Jo806 (vpk) framhålls nödvändigheten av ökad kontroll av förekomsten av miljöfarligt avfall hos små företag och i industriavfall (yrkande 4). Naturvårdsverket och kemikalieinspektionen skall enligt motion Jo843 (c) yrkande 11 utarbeta planer för att helt avveckla de ämnen som är mest hälso- och miljöfarliga. Miljöpartiet kräver i motion Jo819 yrkande 18 att LKP skall göras tillämplig på varor som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt. I motion Jo847 (mp) yrkande 3 begärs att den s.k. omvända bevisbördan vid tillämpningen av substitutionsprincipen skall framgå av LKP. Tillverkaren skall visa att hans produkter är mindre skadliga än andra produkter. I motion Jo868 (m) betonas att användning av miljöfarliga ämnen skall förutsätta tillämpning av substitutionsprincipen. Kemiska föreningar skall tillåtas endast då det inte finns rimliga ersättningsämnen eller metoder (yrkande 9). I motion Jo870 (mp) yrkande 2 krävs att varor som innehåller kemikalier som är förbjudna i något land i världen av hälso- och miljöskäl inte skall få säljas i Sverige. Att avstå från användning av dessa ämnen är enligt motionärerna den enda rimliga tillämpningen av substitutionsprincipen.

Utskottets överväganden

Utskottet ansluter sig till vad miljö- och energiministern anfört om producenternas ansvar för att minska uppkomsten av avfall och reducera dess innehåll av skadliga ämnen. För att nå ökad hushållning med råvaror och en minskning av processpill bör industrins förmåga att själv ta hand om en del av sitt avfall genom återtagning i processerna och återanvändning ökas. Utvecklingen av en mer resurssnål och ren teknologi spelar en avgörande roll för att nå framgång på detta område. Som princip bör gälla att den som skapar avfall skall betala

därmed förenade kostnader. Därigenom kan industrin förmås att på ett från miljösynpunkt bättre sätt beakta produkternas egenskaper. Kunskapen om olika verksamheters inverkan på miljön är ofta bristfällig och behöver förbättras. Ett sätt att tillfredsställa detta behov skulle kunna vara att införa obligatoriska miljökonsekvensbeskrivningar för olika verksamheter. Utskottet vill därför erinra om det av regeringen i februari 1989 till naturvårdsverket samt plan- och boverket lämnade uppdraget att utreda formerna för systematisk användning av miljökonsekvensbeskrivningar. Resultatet skall redovisas senast den 1 juli 1990. Utöver tillståndsprövning och tillsyn samt reglering av själva avfallshanteringen kan även ekonomiska styrmedel användas. Förslaget till kommunal avfallsplanering och kommande åtgärder mot användningen av särskilt miljöstörande ämnen — utskottet återkommer till dessa frågor längre fram — kan enligt utskottets mening förväntas medföra en ytterligare förbättrad möjlighet att utkräva industrins producentansvar. Enligt utskottets mening föreligger en betydande samstämmighet mellan å ena sidan den av riksdag och regering eftersträvarde ambitionsnivån i dessa frågor och å andra sidan de bedömningar som ligger till grund för de krav som förs fram i motion Jo868 yrkandena 5 och 7. Utskottet avstyrker motionsyrkandena i den mån de inte kan anses tillgodosedda med det anförda.

I likhet med miljö- och energiministern anser utskottet att ekonomiska styrmedel kan vara ett effektivt komplement till övriga regleringar för att ytterligare minska mängderna och farligheten hos avfallet. Utvecklandet av ny, ren och avfallssnål teknik främjas. Användningen av miljöfarliga produkter och ämnen reduceras. Som anförts ovan har miljöavgiftsutredningen bl.a. att pröva frågan om styrande avfallsavgifter. I avvaktan på utredningens slutbetänkande anser utskottet det inte meningsfullt att nu föreslå något riksdagsuttalande med anledning av motionerna Jo744 yrkande 2 i motsvarande del och Jo868 yrkande 1. Motionerna avstyrks i berörda delar.

Med det anförda avstyrks även motion Jo827 yrkande 14.

Enligt den av naturvårdsverket genomförda utvärderingen av erfarenheterna inom avfalls och återvinningsområdet (Avfallet och Miljön, juni 1988) uppkommer i stålverken årligen cirka 30 000 ton zinkrikt stoft innehållande cirka 6 000 ton zink. Den största delen av stoftet deponeras. Zinkrika stoffer kan återvinnas och härutöver sker viss förmedling av zinkstoft till utländska upparbeitungsanläggningar. Berörda länsstyrelser har av naturvårdsverket uppmanats att agera så att stålverken skickar sitt stoft för återvinning. I likhet med vad naturvårdsverket och motionärerna i motion Jo739 framhållit anser utskottet att upparbetning av zinkstoftet är att föredra framför deponering. Utskottet är dock inte berett att tillmötesgå det i motionen framförda kravet på införandet av nybrytningsavgift för zink. Frågan om ekonomiska styrmedel inom avfallshanteringen övervägs av den tidigare omnämnda miljöavgiftsutredningen. I avvaktan på utredningens bedömning härvidlag avstyrker utskottet motion Jo739.

Ansvar för att tillräcklig information om varor och produkter lämnas åvilar producenten eller importören. Detta ansvar kan fullgöras på flera sätt. Enligt LKP skall den som tillverkar, importerar eller överläter en kemisk produkt genom märkning eller på annat sätt lämna uppgifter av betydelse från hälso- eller miljöskyddssynpunkt. Vidare skall den som yrkesmässigt hanterar en kemisk produkt lämna de uppgifter som kan behövas för bedömning av hälso- och miljörisker. Utskottet delar miljö- och energiministerns uppfattning att en vidareutveckling bör ske inom ramen för dessa i LKP föreskrivna uppgiftsskyldigheter. Vid sidan av nuvarande uppgiftslämnande till kemikalieinspektionens produktregister kan i enlighet med vad som anförs i propositionen bl.a. materialbalanser och miljövarudeklarationer utformas. För att göra konsumenterna mer medvetna i sitt produktval kan erforderlig information lämnas t.ex. genom miljöfarlighetsmärkning. Det nordiska arbetet med vetenskapliga kriterier för miljöfarlighet samt regler för klassificering och märkning, som slutförs under första kvartalet 1990 torde resultera i väsentligt förbättrade förutsättningar för en utökad konsumentinformation på detta område. Utskottet erinrar även om att riksdagen under hösten 1989 tillstyrkte införandet av frivillig miljömärkning (1989/90:LU13, rskr. 81). Märkningen organiseras inom ramen för Standardiseringskommissionens i Sverige (SIS) certifieringsverksamhet. I samband med riksdagsbehandlingen fastslogs att kriterierna för märkningen så långt som möjligt skall utformas utifrån ett helhetsperspektiv. Hänsyn skall tas till alla faktorer i en produktcykel såsom framställning, förpackning, användning och slutligt omhändertagande. Enligt vad utskottet erfarit kommer denna verksamhet att bli föremål för en utvärdering som skall redovisas senast den 31 augusti 1994. Av redogörelsen framgår att det arbete som bedrivs med att vidareutveckla uppgiftslämnandet inom aktuellt område i allt väsentligt är ägnat att tillgodose syftet med motionerna Jo766 yrkande 2, 1988/89:Jo772 yrkande 13, Jo787, Jo819 yrkande 17, Jo842, Jo843 yrkande 5, Jo846 och 1988/89:Jo866 yrkande 11. Motionsyrkanterna kräver således inte någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Som utskottet redovisat ovan ingår de i motion Jo843 framförda kraven på införandet av materialbalanser som en viktig del i de fortsatta ansträngningarna för att uppnå ett förbättrat uppgiftslämnande. Syftet är att få fram bättre kunskaper om hur och var man skall kunna påverka och minimera produkternas och varornas innehåll av miljöstörande ämnen. Med hänvisning till det av miljöministern aviserade utredningsuppdraget beträffande utformningen av materialbalanser och miljövarudeklarationer anser utskottet att motion Jo843 yrkande 6 inte för närvarande bör föranleda någon riksdagens åtgärd. Motionen avstyrks i berörd del.

Utskottet delar miljö- och energiministerns bedömning av kommunernas behov av att för sin planering kunna säkerställa de uppgifter som behövs. Planeringen förutsätter ett samarbete med företag och andra som producerar stora mängder avfall. Den föreslagna uppgiftsskyldigheten i renhållningslagen synes väl lämpad att tillgodose ifrågavarande

behov. Samtidigt vill utskottet i likhet med miljö- och energiministern understryka att den möjlighet för kommunerna att själva föreskriva om uppgiftsskyldighet som aviseras i propositionen inte tillåts bli mer betungande för uppgiftslämnarna än vad som är nödvändigt. Om erforderliga uppgifter lämnas enligt annan lagstiftning eller annars finns tillgängliga på ett enkelt sätt bör givetvis dessa möjligheter att begränsa uppgiftsskyldigheten utnyttjas. Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag om lagstadgad uppgiftsskyldighet och avstyrker motion Jo868 yrkande 8.

Vidare avstyrks motion Jo868 yrkande 15.

Enligt utskottets mening kan motion Jo827 yrkande 8 i allt väsentligt anses tillgodosedd med det anförda. Motionsyrkandet bör således inte föranleda någon riksdagens ytterligare åtgärd.

I likhet med miljö- och energiministern anser utskottet att åtgärder måste vidtagas för att kraftigt begränsa och, där så är nödvändigt från miljösynpunkt, helt upphöra med användningen av halogenerade organiska ämnen, tungmetaller och deras föreningar samt övriga särskilt miljöfarliga kemikalier. Som framgår av propositionen pågår ett arbete med att ta fram förslag till kvantitativa mål, konkreta åtgärder samt tidsplaner. Det i propositionen aviserade uppdraget till naturvårdsverket och kemikalieinspektionen innebär enligt utskottets mening förbättrade förutsättningar för en radikalt minskad användning av de mest hälso- och miljöskadliga ämnena. I detta sammanhang vill utskottet betona att en begränsning av vissa miljöstörande ämnen inte får medföra att dessa ersätts med andra från hälso- och miljösynpunkt sämre eller lika dåliga. Stora insatser görs och kommer således att göras för att begränsa användningen av de mest miljöskadliga ämnena, och resultatet kan enligt utskottets mening förväntas ge ökade möjligheter att i allt väsentligt tillgodose syftet med motionerna Jo744 yrkande 3 och Jo843 yrkande 11. Med det anförda och i avvaktan på nästa avstämmning av miljöpolitiken våren 1991 avstyrker utskottet motionerna i berörda delar.

Även motion Jo806 yrkande 4 synes i allt väsentligt kunna tillgodose med det anförda.

Enligt 1 § LKP får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva att lagens bestämmelser skall tillämpas på en vara som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt. Sådant bemyndigande har med stöd av förordningen (1985:835) om kemiska produkter givits kemikalieinspektionen och socialstyrelsen. Ytterligare föreskrifter som meddelats med stöd av 1 § LKP är förordningen (1986:683) om förbud mot asbesthaltiga friktionsbelägg i fordon och förordningen (1986:1236) om miljöfarliga batterier. Flera viktiga föreskrifter har således meddelats med stöd av nyssnämnda bemyndigande. Naturvårdsverkets utökade tillsynsuppgifter i fråga om miljöfarliga kemikalier som följer av föreslagna ändringar i RL torde, särskilt i fråga om avfallshanteringen, motivera att verket ges en möjlighet att meddela föreskrifter om varor som innehåller eller har behandlats med kemiska produkter. Utskottet anser därför i likhet med miljö- och

energiministern att naturvårdsverket bör ha bemyndigande att meddela föreskrifter beträffande ifrågavarande varor om det föreligger skäl särskilt med hänsyn till skyddet av den yttre miljön. Med den av regeringen aviserade ändringen i förordningen om kemiska produkter (propositionen s. 51) torde syftet med motion Jo819 yrkande 18 komma att bli tillgodosett. Av både principiella och praktiska skäl anser utskottet det f.ö. mindre lämpligt att LKP utvidgas till att omfatta samtliga föremål som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt, oavsett om föremålet utgör eller inte utgör någon risk för hälsa och miljö. Motionsyrkandet bör således inte föranleda någon riksdagens vidare åtgärd.

Av 5 § första stycket LKP framgår att den som hanterar eller importerar en kemisk produkt skall vidta de åtgärder och iakttä de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att hindra eller motverka skada på människor eller miljö. Ett försiktighetsmått som anses följa av paragrafen är den s.k. substitutionsprincipen. Denna princip innebär att skadliga ämnen och beredningar så långt möjligt skall ersättas med mindre farliga eller helt ofarliga. Envar som hanterar eller importerar en kemisk produkt skall alltså bedöma om samma resultat kan uppnås med en annan produkt som är mindre farlig eller helt ofarlig. Riksdagen har tidigare framhållit behovet av ett förtydligande av substitutionsprincipen genom att föra in denna i aktuell lagstiftning (1989/90:JoU3, rskr.8) Det av regeringen föreslagna förtydligandet i 5 § första stycket LKP står helt i överensstämmelse med detta uttalande och utskottet tillstyrker förslaget. Syftet med motion Jo868 yrkande 9 kan i allt väsentligt anses tillgodosett med det anförda och motionen bör således inte föranleda någon riksdagens ytterligare åtgärd.

Utskottet gör samma bedömning beträffande motionerna Jo847 yrkande 3 och Jo870 yrkande 2. Motionerna avstyrks i berörda delar.

Återanvändning och återvinning

Propositionen

För att ytterligare stimulera återanvändning och återvinning föreslår regeringen att renhållningslagen (1979:596), RL, kompletteras. Avfallshanteringen skall ske på ett sådant sätt att åtgärder som underlättar återanvändning och återvinning av avfallet främjas med hänsyn till råvaru- och energibesparing samt med hänsyn till miljövård (2a § RL). De samhällsekonomiska värdena i återanvändning och återvinning betonas genom att den nu gällande kvalifikationsregeln i RL för att ge föreskrifter om källsortering, nämligen att åtgärden skall vara av särskild betydelse från återvinningssynpunkt, ändras. Sådana föreskrifter skall i fortsättningen få meddelas när det är av betydelse från såväl återanvändnings-, återvinnings- som miljövårdssynpunkt (8 § RL).

För att skapa återvinningskapacitet och utveckling av marknader inom avfallsområdet måste styrmedel utvecklas enligt motion Jo766 (s) yrkande 1. I motion 1988/89:Jo772 (fp) yrkas att förslag till lagstiftning om återvinning utarbetas. En sådan lag skulle enligt motionärerna påskynda slutna tillverkningsystem och en produktsammansättning som underlättar återanvändning och behandling (yrkande 2). I motionen framhålls vidare att hinder mot en effektiv återvinning måste motarbetas (yrkande 6). Förslag till ett samhälleligt ansvar för en organisation för återvinning och avsättning av materiel från kommunernas sortering begärs i motion 1988/89:Jo822 (vpk) yrkande 7. I motion Jo827 (vpk) krävs att RL ändras på ett sådant sätt att det tydligt uttrycks att källsortering är grundprincipen för all avfallshantering (yrkande 10). Miljöpartiet kräver i sin motion 1988/89:Jo866 att en återvinningslag utarbetas som bl.a. skall innehålla s.k. livscykel-specifikationer (yrkande 2) och att kommunerna själva skall ta initiativ till återvinning av källsorterade sopor i de fall privata företag inte är intresserade (yrkande 6).

Höjda skrotningspremier för bilar m.m. är föremål för yrkanden i flera motioner. I motionerna Jo773 (m) yrkande 10, 1988/89:Jo800 (fp) yrkande 3, Jo862 (m) yrkande 1 och 1988/89:Jo969 (m) yrkande 3 krävs att skrotningspremien för bilar höjs till 1 500 kr. Enligt motion Jo883 (m) yrkande 16 bör bilskrotningspremien tillfälligt höjas under år 1991 med 1 500 kr för äldre ej avgasrenade bilar. I motion Jo741 (fp) yrkande 3 begärs en höjning av skrotningspremien till 4 000 kr. och centerpartiet yrkar i sin motion 1988/89:Jo703 på en höjning till 1 000 kr. En kraftig höjning av skrotningspremien för bilar av 1977 års modell och äldre yrkas i motion Jo879 (vpk) yrkande 19. Miljöpartiet yrkar i motionerna Jo770 yrkande 3 och 1988/89:Jo804 yrkande 1 att skrotningspremien höjs till 2 500 kr.

Krav på en handlingsplan för återvinning av bildäck och i samband därmed förslag till införande av en skrotningspremie på sådana däck framförs i motion 1988/89:N273 (c). Även i motionerna Jo741 (fp) yrkande 4, 1988/89:Jo800 (fp) yrkande 4 och Jo812 (mp) yrkas på införande av pant alternativt skrotningspremie på gamla bildäck.

Förbättrade förutsättningar för återvinning av CFC i gamla kylskåp m.m. är föremål för yrkanden i två motioner. I motion 1988/89:Jo772 (fp) yrkande 8 krävs att bilskrotningslagen skall utvidgas till att även omfatta kylskåp och andra kylmaskiner. Enligt motion 1988/89:Jo866 (mp) yrkas att kommunerna i en återvinningslag skall åläggas att organisera återvinning av freon i gamla kylskåp och värmepumpar (yrkande 14).

Riksdagens beslut om avfallshanteringen år 1975 innebar att sparsamhet, hushållning och återanvändning genom lämpligt utnyttjande av avfallet skulle främjas. Naturvårdsverket har i sin utvärdering av erfarenheterna inom avfalls- och återvinningsområdet (Avfallet och Miljön, juni 1988) analyserat förutsättningarna för återvinning inom några av de viktigaste områdena, bl.a. järn- och stålskrot, annat metallskrot, glas, plast, gummidäck och returpapper. Verket konstaterar därvid att det inom varje granskat område finns möjligheter att öka återvinningen, men att marknadskrafterna inte utgör tillräcklig drivkraft. I företagsekonomiska termer utgör råvaran då inte någon resurs. Efterfrågan på en råvara är dock bara ett av motiven för återvinning. Det finns också andra samhällsintressen att beakta i sammanhanget, t.ex. miljövårdsskäl och beredskapsintressen. Utskottet instämmer i vad miljö- och energiministern anført om behovet av att stimulera återanvändning och återvinning samt att de därmed förenade samhällsekonomiska intressena betonas i lagstiftningen. Utskottet tillstyrker således regeringens ifrågavarande förslag om ändring av RL för att stimulera återanvändning och återvinning. Syftet med de i motionerna 1988/89:Jo772 yrkandena 2 och 6 samt Jo766 yrkande 1 framförda kraven på åtgärder för främjande av återvinning synes i allt väsentligt tillgodoses med regeringens förslag. Motionerna avstyrks i berörda delar.

Utskottet gör samma bedömning beträffande motion Jo827 yrkande 10. Motionsyrkandet avstyrks.

Även motionerna 1988/89:Jo822 yrkande 7 samt 1988/89:Jo866 yrkandena 2 och 6 synes i allt väsentligt kunna tillgodoses med det anförda. Utskottet avstyrker således motionsyrkandena.

Miljöavgiftsutredningen har föreslagit en tillfällig höjning av bilskrotningspremien till 2 000 kr. för fordon äldre än 1976 års modell (SoU 1989:83, s. 341 ff.). Enligt vad utskottet erfarit är förslaget föremål för beredning inom regeringskansliet. Utskottet förutsätter att behovet av en kraftigt höjd bilskrotningspremie kommer att beaktas i samband med den pågående beredningen. Med det anförda föreslår utskottet att motionerna 1988/89:Jo703, Jo741 yrkande 3, Jo770 yrkande 3, Jo773 yrkande 10, 1988/89:Jo800 yrkande 3, 1988/89:Jo804 yrkande 1, Jo862 yrkande 1, Jo879 yrkande 19, Jo883 yrkande 16 och 1988/89:Jo969 yrkande 3 lämnas utan vidare åtgärd.

Naturvårdsverket konstaterar i sin utvärdering av erfarenheterna inom avfalls- och återvinningsområdet att möjligheterna för återvinning av gummidäck bör vara goda men att de ekonomiska förutsättningarna saknas. I likhet med naturvårdsverket anser utskottet att det föreligger goda skäl för en storskalig återvinning av gamla bildäck. Enligt vad utskottet erfarit har regeringen beviljat bidrag ur bilskrotningsfonden till återvinning av gummidäck. Vidare pågår diskussioner med naturvårdsverket, överstyrelsen för civil beredskap, statens industriverk och statens väg- och trafikinstitut om ytterligare åtgärder för återvinning av gamla däck. Frågan om återvinning av gummidäck är

således föremål för både regeringens och berörda myndigheters överväganden. Utskottet anser sig därmed inte nu ha någon anledning att göra ett särskilt uttalande med anledning av motionerna 1988/89:N273, Jo741 yrkande 4, 1988/89:Jo800 yrkande 4 och Jo812. Motionerna avstyrks i berörda delar.

I samband med riksdagens behandling av miljöpolitiken inför 1990-talet (JoU 1987/88:23, rskr. 373) uppdrogs åt regeringen att utarbeta ett förslag till återvinningsplan för omhändertagande av CFC. Utskottet har erfarit att frågan är föremål för beredning inom regeringskansliet. Enligt utskottets mening är det angeläget att detta arbete snarast slutförs. I avvaktan på resultatet av nämnda beredning anser utskottet inte att motionerna 1988/89:Jo772 yrkande 8 och 1988/89:Jo866 yrkande 14 nu påkallar någon ytterligare riksdagens åtgärd. Motionsyrkandena avstyrks.

Källsortering m.m.

Propositionen

I propositionen framhålls att källsorteringen bör utvecklas så att allt avfall som lämnas till slutbehandling sorteras i kategorier som möjliggör lämplig hantering. Miljö- och energiministern betonar att den kommande kommunala avfallsplaneringen som riktmärke bör ha att till årsskiftet 1993-1994 uppnå önskvärd sortering samtidigt som förbränning och deponering av osorterat avfall endast äger rum i undantagsfall. Föreslagna ändringar i renhållningslagen (s. 48 f. och s. 80 f.) möjliggör föreskrifter om källsortering av såväl hushållsavfall som annat avfall. Deponigas bör utnyttjas alternativt facklas av. Naturvårdsverket skall i samråd med kommuner och industrier m.fl. utfärda föreskrifter för källsortering. Enligt propositionen kommer naturvårdsverket härutöver att ges i uppdrag att följa och redovisa hur önskad utveckling genomförs.

Miljö- och energiministern erinrar om den pågående översynen av landets samtliga anläggningar för avfallsförbränning. Utsläppsvillkoren för anläggningarna omprövas efter hand och före utgången av år 1991 skall anläggningarna uppfylla de s.k. ENA-kraven.

Motionerna

I motion 1988/89:Jo717 (m) yrkande 6 krävs en förbättrad källsortering för att minska föroreningarna. Samtidigt måste tekniken för återvinning av avfall ges erforderliga forskningsmedel. I motion 1988/89:Jo774 (mp) yrkas att sopeldningen ersätts med ortsanpassad obligatorisk källsortering (yrkande 2). Statsbidrag till utarbetandet av information om kommunernas källsorteringsprojekt och till sopbilars anpassning till källsortering yrkas i motion 1988/89:Jo822 (vpk) yrkandena 8 och 9. I motion Jo827 (vpk) yrkande 9 begärs en plan över källsorteringens genomförande i hela landet. I motion Jo843 yrkande 4 begär centerpartiet att regeringen utarbetar förslag till styrmedel för övergång till obligatorisk källsortering. Miljöpartiet yrkar i motion

Jo819 att ett stimulansbidrag för kommunal källsortering införs. Bidraget skall enligt motionärerna finansieras med en avgift på osorterade sopor (yrkande 6). Kravet på statligt bidrag till kommunal källsortering som finansieras med en avgift på osorterade sopor återkommer även i motion 1988/89:Jo866 (mp) yrkande 4. Vidare yrkas i motionen att kommunerna skall åläggas att införa långtgående sortering vid källan och att källsorteringen bör ha påbörjats i alla kommuner senast den 1 januari 1990 (yrkandena 3 och 5). I motion Jo868 (m) framhålls att källsorteringen måste leda till att avfallet omhändertas på ett godtagbart sätt. Föreskrifter om källsortering får inte leda till att utvecklingen av alternativa behandlingsmetoder hindras (yrkande 10). Ekonomiska stimulanser krävs till dem som omhändertar sitt avfall på ett miljövänligt sätt. Enligt motionärerna skulle exempelvis sophämningsavgiften kunna sättas ned (yrkande 11).

Frågan om utvinning av deponigas, kompostering och rötning är föremål för flera motionsyrkanden. Riksdagsbeslut om utvinning av deponigas och genomförandet av sådan utvinning inom ett år yrkas i motion Jo827 (vpk) yrkandena 16 och 17. I miljöpartiets motioner 1988/89:Jo774 yrkande 3, Jo819 yrkande 7 och 1988/89:Jo866 yrkande 9 framhålls att matavfall bör tas till vara genom rötning eller kompostering. Kompostering bör även omfatta annat sorterat avfall där så är möjligt. I motion Jo876 (mp) begärs att ett större antal demonstrationsanläggningar för behandling av olika sorters organiskt avfall skall uppföras (yrkande 2). Utvecklingen av metoder för recirkulering av toalett- och hushållsavfall bör stimuleras enligt motionerna 1988/89:N471 (mp) yrkande 3 och Jo876 yrkande 1.

I motion 1988/89:Jo870 (mp) erinras om det mål för papper som fiberråvara som sattes upp av jordbruksdepartementet år 1975 (yrkande 1). Vidare framförs krav på att pappersinsamling införs på alla offentliga inrättningar (yrkande 2) och att en massiv informationskampanj om sortering av papper startas (yrkande 3). Motsvarande krav återkommer även i motion Jo798 (mp) yrkandena 1, 2 respektive 3.

Näringsutskottet har med yttrande till jordbruksutskottet överlämnat motion 1988/89:N313 (vpk). Enligt motionen leder pappersindustrins samarbete vid inköp av returpapper till att pappersinsamlingen blir olönsam för kommunerna. Motionärerna hävdar att pappersbrukens inköpsbolag har ett alltför dominerande inflytande över prissättningen på returpapper. För att skapa en motvikt till industrins starka ställning på returpappersmarknaden borde staten, kommunerna och landstingen bilda en gemensam inköps- och försäljningsorganisation för pappersprodukter. Organisationen skulle träffa avtal med pappersindustrin om inköp av papper och försäljning av returpapper.

Skärpta krav på avfallsförbränningen redovisas i flera motioner. I folkpartimotionen 1988/89:Jo772 yrkas att utsläppskraven skärps och att effektiv rening av bl.a. sura gaser och dioxiner införs (yrkande 10). Miljökraven skall motsvara de utsläppsnivåer som redovisades i den s.k. ENA-utredningen (Energi ur avfall). I motionerna 1988/89:Jo796

(m) yrkande 25 och Jo883 (m) yrkande 11 hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till gränsvärden för utsläpp av dioxin från gamla sopförbränningsanläggningar. Enligt motionärerna bör det för nya anläggningar gällande gränsvärdet även gälla för äldre anläggningar och införas under en övergångstid på 10 år. Enligt motion 1988/89:Jo822 (vpk) skall naturvårdsverket ges i uppdrag att undersöka utsläppen av dioxiner (yrkande 10). Inga nya sopförbränningsanläggningar skall få tas i drift och befintliga anläggningar bör avvecklas inom fem år (yrkande 1). Yrkande om avveckling återfinns även i motion Jo827 (vpk) yrkande 11. Enligt motionärerna bör aska från sopförbränningsanläggningar behandlas som miljöfarligt avfall (yrkande 12). I motion Jo843 (c) yrkande 3 framhålls att sopförbränning endast bör få ske med samtidig energiutvinning. Miljöpartiet yrkar i motionerna 1988/89:Jo774 yrkande 1, Jo819 yrkande 1 och 1988/89:Jo866 yrkande 7 att all sopförbränning skall avvecklas inom tre år. Samtidigt skall en satsning göras på alternativa behandlingsmetoder för avfallet såsom källsortering och kompostering.

I motion 1988/89:Jo772 (fp) yrkande 7 begärs att pant för småbatterier och bilbatterier införs. I motion Jo744 (fp) yrkande 4 framhålls att en fungerande källsortering förutsätter att utsorterat material kan omhändertas på ett rimligt sätt. Pågående insamling av bl.a. batterier visar dessutom på svårigheterna när insamlingen inte kombineras med stimulanser i form av exempelvis pant. Även i folkpartiets motion 1988/89:Jo849 framförs krav på ett återvinningssystem för bil- och fritidsbatterier (yrkande 1). Ekonomiska styrmedel och ökad forskning krävs enligt motionärerna för att stimulera en övergång till batterier med lång livslängd (yrkande 2). I motion 1988/89:Jo832 (c) hemställs att riksdagen beslutar om åtgärder mot de miljöproblem som orsakas av batterihanteringen. Miljöfarliga batterier skall förbjudas där så är möjligt och kvarvarande miljöfarliga batterier skall märkas enligt den nordiska överenskommelsen. Miljöpartiet yrkar i motionerna Jo819 och 1988/89:Jo866 att batterier som innehåller höga halter av miljöfarliga metaller skall förbjudas (yrkandena 13 respektive 12). Enligt motionärerna bör batterier som innehåller låg halt av miljöfarliga metaller beläggas med pant (yrkandena 14 respektive 10). I motion Jo819 framhålls vidare att tungmetallhaltiga batterier inte får vara fast monterade och skall vara märkta (yrkande 15).

Hantering av kasserade lysrör och annat avfall innehållande kvicksilver är föremål för flera motionsyrkanden. Krav på ett pantsystem för kvicksilverhaltiga lampor och lysrör förs fram i motion Jo760 (c). I motion 1988/89:Jo835 (m) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om att förbrukade lysrör och andra lampor innehållande kvicksilver skall hänföras till miljöfarligt avfall. Även i folkpartiets motion 1988/89:Jo841 krävs att lysrör skall betraktas som miljöfarligt avfall (yrkande 1). Enligt motionärerna bör ett pantsystem inrättas för insamling av lysrör (yrkande 2). Miljöpartiet yrkar i motionerna Jo819 yrkande 16 och 1988/89:Jo866 yrkande 13 att lysrör och andra produkter som innehåller kvicksilver eller andra tungmetaller skall beläggas

med pant. Effektiva amalgamavskiljare bör enligt motion Jo872 (c) installeras vid källan. Det är enligt motionärerna av största vikt att hanteringen och saneringen av amalgam vid tandvårdsklinikerna inte medför att kvicksilvret sprids ut i miljön. I motion Jo765 (s) yrkande 2 krävs att kvicksilvertermometrar förbjuds.

Utskottets överväganden

Hushållsavfallet tas i dag om hand till cirka 55 % genom förbränning och till cirka 10 % genom kompostering. Resten deponeras i osorterat skick. Av industriavfallet deponeras över 90 %. Hantering av avfall är, som framhålls i propositionen, alltid förenad med hälso- och miljörisiker. Problemen kan begränsas och minskas till acceptabel nivå genom flera åtgärder. Mängden avfall både kan och bör minskas. Återvinning, återanvändning och insamling av särskilt miljöstörande produkter utgör exempel på ytterligare åtgärder som minskar de med avfallshanteringen förenade problemen. Alla dessa åtgärder förutsätter en sortering av avfallet i olika fraktioner. Källsortering medverkar till en rationell behandling genom att de uppdelade avfallsfraktionerna var för sig får bättre behandlingsegenskaper. Utskottet gör samma bedömning som miljö- och energiministern beträffande behovet av att snarast åstadkomma en så ändamålsenlig sortering av avfallet som möjligt i så många kommuner som möjligt. Utskottet konstaterar dessutom att det förslag om den kommunala avfallsplanering som regeringen redovisat — förslaget behandlas under avsnittet överblick och kontroll — som riktmärke har att till årsskiftet 1993-1994 uppnå önskvärd källsortering. I detta sammanhang bör även påpekas att det i många kommuner pågår en omfattande verksamhet med källsortering och att stora framsteg gjorts på detta område. Enligt utskottets mening föreligger en betydande samstämmighet mellan å ena sidan den av riksdag och regering eftersträfvade ambitionsnivån när det gäller källsortering och å andra sidan de krav som nu förs fram i motionerna 1988/89:Jo717 yrkande 6, 1988/89:Jo774 yrkande 2, Jo827 yrkande 9, 1988/89:Jo866 yrkandena 3 och 5 samt Jo868 yrkande 10. Berörda delar av motionerna synes i allt väsentligt vara tillgodosedda med det anförda och bör inte föranleda någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet har tidigare (s. 43) framhållit betydelsen av ekonomiska styrmedel som ett effektivt komplement till övrig reglering på avfallsområdet. Sådana styrmedel kan främja utvecklandet av ny avfallssnål och ren teknik. Vidare kan användningen av miljöfarliga ämnen nedbringas. Olika former av ekonomiska styrmedel kan förväntas ha stor betydelse för en framgångsrik källsortering med ökad återanvändning, materialåtervinning och avfallsfraktionering varigenom avfallets behandlingsegenskaper förbättras. Styrande avfallsavgifter är föremål för miljöavgiftsutredningens (ME 1988:03) överväganden. Utskottet är mot bakgrund av pågående arbete på detta område och med hänsyn till vad som anförts ovan beträffande utvecklandet av källsorteringen inte berett att tillmötesgå motionerna Jo843 yrkande 4 och Jo868 yrkande 11. Motionsyrkandena avstyrks således.

Utöver vad som anförts ovan beträffande utveckling av en fungerande källsortering konstaterar utskottet att kommunerna är oförhindrade att via sin beskattningsrätt eller via avgifter täcka de med källsorteringen förenade kostnaderna. Utskottet är således inte berett att tillmötesgå de olika krav på statsbidrag som förs fram i motionerna Jo819 yrkande 6, 1988/89:Jo822 yrkandena 8 och 9 samt 1988/89:Jo866 yrkande 4. Motionerna avstyrks i berörda delar.

En mindre del av hushållens fasta avfall består av restprodukter som är möjliga att återvinna genom källsortering. En övervägande del domine-ras av biologiskt nedbrytbart matavfall samt av en fraktion papper och plast som inte kan återvinnas utan tekniska problem. För att uppnå en märkbar minskning av mängden hushållsavfall fordras att även dessa fraktioner uppmärksammas och blir föremål för en miljö- och resurs-vänlig hantering. Ifrågavarande avfall borde sorteras i en kompostfrak-tion och en bränslefraktion. Kompostfraktionen kan utnyttjas som jordförbättringsmedel eller för utvinning av biogas/deponigas. Förutom energiutvinning medför utnyttjandet av gas dessutom minskade läckage av metangas till atmosfären. Utskottet har ovan tillstyrkt regeringens förslag om en utvidgning av den s.k. kvalifikationsregeln i renhåll-ningslagen för att ge föreskrifter om källsortering (s. 51). Behovet av att stimulera återanvändning och återvinning samt de därmed förenade samhällsekonomiska intressena betonas därigenom i lagstiftningen. En ökad sortering möjliggör bl.a. en mer differentierad behandling av olika typer av avfall. Det utökade kommunala ansvaret för avfallshan-teringen — som behandlas under avsnittet överblick och kontroll — tillsammans med de utökade möjligheterna att föreskriva om källsorte-ring torde avsevärt förbättra förutsättningarna för rötning och kompo-stering av den organiska avfallsfraktionen. Utskottet anser således att en fortsatt utveckling på detta område är mycket angelägen och förutsätter att berörda myndigheter följer det fortsatta arbetet. Enligt vad utskottet erfarit har bl.a. naturvårdsverket beviljat Eslövs kommun statsbidrag för ett försöksprojekt med produktion av biogas ur hus-hållsavfall. Statsbidrag har även beviljats Örebro kommun för ett småskaligt projekt med avfall, energi och avloppsvatten. Bland annat skall det organiska avfallet gå till biogasframställning. Redovisningen ovan beträffande förbättrade förutsättningar för kompostering och röt-ning innebär inte enligt utskottets mening att man kan bortse från behovet av fortsatta ansträngningar på detta område. Det anförda synes dock i allt väsentligt kunna tillgodose syftet med motionerna 1988/89:Jo774 yrkande 3, Jo819 yrkande 7 och 1988/89:Jo866 yrkande 9. Motionsyrkandena bör således inte föranleda någon riksdagens ytter-ligare åtgärd.

I likhet med miljö- och energiministern anser utskottet att den gas som bildas i deponier bör användas till energiutvinning. Detta skall gälla alla avfallsdeponier där en gasbildande process av mer väsentlig omfattning sker. Endast i de fall energiutvinning inte är möjlig bör gasen facklas av. Utskottet anser dock inte att det finns skäl för ett mer långtgående ställningstagande beträffande utvinning av deponigas. Bl.a.

saknar utskottet närmare information om de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för en absolut skyldighet att utvinna deponigas. Det bör som utskottet anfört ovan i första hand ankomma på berörda myndigheter att följa utvecklingen på detta område. Utskottet är således inte berett att föreslå riksdagen något särskilt uttalande med anledning av motion Jo827 yrkandena 16 och 17. Motionsyrkandena avstyrks.

Med samma motivering avstyrks även motion Jo876 yrkande 2.

Även motionerna 1988/89:N471 yrkande 3 och Jo876 yrkande 1 synes i allt väsentligt kunna tillgodoses med det anförda. Motionerna avstyrks i berörda delar.

Som redovisats i naturvårdsverkets rapport Avfallet och miljön är förbränning av osorterat avfall i dag den vanligaste behandlingsmetoden för hushållsavfall. Förbränningen sker i ett antal anläggningar som alla utnyttjar energin i avfallet för fjärrvärmeändamål. Genom förbränningen minskas avfallets volym med ca 90 % och vikten med ca 75 %. Avfallet kan genom separering uppdelas i olika fraktioner med olika sammansättning och egenskaper. I allmänhet eftersträvas att få avfallet uppdelat i en skrotfraktion, en kompostfraktion och en bränslefraktion. Särskilt delar av det icke branschspecifika industriavfallet ger en bränslefraktion av god kvalitet. Den förbättrade hanterbarheten och det högre värmevärdet i den genom separering erhållna bränslefraktionen underlättar en effektiv förbränning. Erfarenheterna från användningen av en separerad bränslefraktion är dock inte entydigt positiva. Kraven på förbränningen och rökgasreningen har följaktligen inte kunnat sänkas. Utvecklingen med att ta fram ett bränsle ur den torra fraktionen är dock av stort intresse för att minska utsläppen av föroreningar. Parallellt med utvecklingen på bränslesidan sker också en utveckling av avfallsförbränningen, som innebär ytterligare begränsningar av de skadliga utsläppen. Utskottet vill i detta sammanhang påminna om att utsläppsvillkoren för avfallsförbränningsanläggningarna för närvarande är föremål för omprövning. Anläggningarna skall före utgången av år 1991 uppfylla de krav som regeringen på förslag av statens energiverk och naturvårdsverket angivit för utsläppen (ENAKraven). Som utskottet tidigare framhållit leder en ökad satsning på avfallssortering till en mer differentierad behandling av olika typer av avfall. Det utökade kommunala ansvaret för avfallshanteringen tillsammans med de nya möjligheterna att föreskriva om källsortering medför att förbränning av osorterat avfall i allt väsentligt skall ha upphört vid utgången av år 1993. Detta torde förbättra förutsättningarna för en framtida avfallsförbränning med mindre påfrestningar för miljön. Utskottet finner mot bakgrund av det anförda inte anledning att föreslå riksdagen någon åtgärd i anledning av motionerna 1988/89:Jo774 yrkande 1, Jo819 yrkande 1, 1988/89:Jo822 yrkande 1, Jo827 yrkande 11 och 1988/89:Jo866 yrkande 7. Motionerna avstyrks således i berörda delar.

Eftersom samtliga anläggningar för sopförbränning — enligt vad utskottet nyss anfört — utnyttjar energin i avfallet för fjärrvärmeändamål bör motion Jo843 yrkande 3 ej föranleda någon vidare åtgärd.

Med samma motivering avstyrks även motionerna 1988/89:Jo772 yrkande 10, 1988/89:Jo796 yrkande 25, 1988/89:Jo822 yrkande 10 och Jo883 yrkande 11.

Vidare avstyrks motion Jo827 yrkande 12.

Näringsutskottet har med yttrande till jordbruksutskottet överlämnat ovan redovisade motion 1988/89:N313 (vpk). Yttrandet bifogas till detta betänkande. I yttrandet anför näringsutskottet bl.a. följande.

Riksdagen beslutade år 1975 om olika åtgärder som syftade till ökad återvinning och ett bättre omhändertagande av avfall (prop. 1975:32, JoU 1975:10). Bl.a. bestämdes det att en obligatorisk insamling av pappersavfall i form av tidningar och tidskrifter skulle påbörjas. Enligt riksdagens beslut borde pappersinsamlingen vara fullt genomförd före år 1980 i alla de delar av landet där sådan insamling är praktiskt genomförbar och motiverad. Svenska renhållningsverksföreningen uppger att tidningsinsamling för närvarande förekommer i nära nog alla landets kommuner.

Enligt beräkningar av Svenska cellulos- och pappersbruksföreningen har mängden insamlat returpapper fördubblats från år 1975 till år 1989. Enligt preliminära uppgifter insamlades år 1989 ca 910 000 ton, vilket var en ökning med ca 5 % jämfört med året innan. Av insamlat returpapper år 1989 var ca 450 000 ton tidningar och tidskrifter och ca 255 000 ton wellpapp och solidpapp. Mängden tidningar och tidskrifter som har samlats in från hushållen har ökat kraftigt under senare år. Under vart och ett av åren 1988 och 1989 ökade den med ca 15 %. Pappersindustrins förbrukning av returpapper har tredubblats från år 1975 till år 1989. Under år 1989 ökade förbrukningen med ca 10 %, främst till följd av att Hylte Bruks AB tog i drift en ny tidningspappersmaskin. Råvaran till denna tillverkning utgörs till stor del av returpapper.

Statens industriverk (SIND) redovisade år 1988 på regeringens uppdrag en analys av massa- och pappersindustrins försörjning med returpapper. Analysen publicerades i rapporten (SIND PM 1988:3) Massa- och pappersindustrins returpappersförsörjning. I rapporten behandlas bl.a. prissättningen på returpapper. Ett tjugotal pappersbruk i Sverige utnyttjar returpapper i sin produktion. Brukens inköp av returpapper kanaliseras med ett fåtal undantag genom något av de två industriägda inköpsbolagen IL Returpapper AB och Pappersåtervinnings AB (PÅAB). Antalet återvinningsföretag är ca 100. Dessa svarar för insamling och bearbetning av returpapper före leverans till pappersbruken. Insamling av returpapper från hushållen sker i kommunens regi inom ramen för det kommunala renhållningsmonopolet. Vanligen sköts själva insamlingsarbetet av privata entreprenörer på uppdrag av kommunen. Priset för insamlade och sorterade tidningar från hushållen fastställs vid förhandlingar mellan inköpsbolagen och returpappershandeln. Under våren 1988 betalade PÅAB 566 kr. per ton och IL Returpapper 500 kr. per ton för tidningar och tidskrifter. Priserna på returpapper i Sverige var dock relativt sett höga vid en internationell jämförelse. I Danmark betalades under våren 1988 motsvarande 277 kr. per ton och i Förbundsrepubliken Tyskland motsvarande 324 kr. per ton. Från den svenska industrins sida, sägs det i rapporten, strävar

man efter en uthålligt god tillgång på inhemsk råvara och därför tillämpas en stabil prispolitik. En ökad import av returpapper till låga priser skulle kunna slå sönder det nuvarande insamlingssystemet.

Pappersbrukens samarbete vid inköp av returpapper prövades år 1984 av näringsfrihetsombudsmannen (NO). Anledningen var att flera kommuner hade klagat över att brukens samarbete pressade priset på returpapper från kommunerna. Dessa hävdade att returpapperets värde låg betydligt över de priser som pappersbrukens inköpsbolag erbjöd. Till grund för NO:s prövning låg en utredning från statens pris- och konkurrensverk (SPK). I utredningen (SPK:s utredningsserie 1982:20) redovisades uppgifter om priser, kostnader och konkurrensförhållanden inom returpappershandeln i början av 1980-talet. I sitt beslut i ärendet lämnar NO inledningsvis en konkurrensrättslig bakgrund till sin bedömning. NO påpekar att inköps-samarbete, oavsett i vilken form det bedrivs, karaktäristiskt ger inköpsfördelar. Dessa består främst i att inköpen kan göras rationellare. Samordningen begränsar i regel kostnaderna för både köpar- och säljarsidan. Det är vanligen mer effektivt med ett gemensamt inköpsbolag än med flera inköpsavdelningar fördelade på vart och ett av köparföretagen. Antalet köpslut minimeras. Även materialhanteringen kan bli rationellare, bl.a. genom att transporterna samordnas. På säljarsidan består besparingen i, framhåller NO, att försäljningen underlättas av att en kund köper stora kvantiteter. Normalt ger säljaren köparen del av denna besparing genom att sänka priset. Samtidigt betonar NO att en stark köpare genom sin maktposition kan uppnå fördelar som inte har sin grund i ökad effektivitet. Köparen kan tilltvinga sig lägre priser än vad som är motiverat utifrån köparens prestationer i förhållande till säljaren och övriga kostnadsfaktorer. Detta gäller särskilt om säljarens position är svag. Denna form av prispress kan tänkas bli bedömd som skadlig vid en bedömning enligt konkurrenslagen (1982:729). Enligt NO är dock starka köparens prispressande funktion i regel nyttig, eftersom den tvingar fram en ökad rationalitet hos leverantören. Först i mera uppenbara fall kan man därför, menar NO, anse att köparen missbrukar sin position. Enligt NO fanns det inget i SPK:s utredning som motsade att pappersbrukens inköps-samarbete har betydande fördelar från allmän synpunkt genom att det leder till en effektivare hantering än om bruken skulle köpa returpapper vart för sig. NO konstaterade vidare att utredningen inte gav belägg för att bruken genom samarbetet pressade ned priset på returpapper utöver vad som är ett resultat av effektivare returpappershantering. Mot denna bakgrund såg NO inget skäl för ingripande och avskrev ärendet.

Från år 1975 — då riksdagen beslutade att en obligatorisk insamling av pappersavfall skulle påbörjas — till år 1989 har den totala mängden insamlat returpapper (bestående av bl.a. tidningar, tidskrifter och wellpapp) fördubblats. Mängden tidningar från hushållen har procentuellt sett ökat ännu kraftigare; under de två senaste åren har den årliga ökningstakten uppgått till ca 15 %. Pappersindustrins förbrukning av returpapper har från år 1975 till år 1989 tredubblats. En fortsatt ökad efterfrågan på returpapper från industrins sida förutses under de närmaste åren. Till följd härav beräknas ett ökat importbehov komma att uppstå i början av 1990-talet. Enligt den av statens industriverk (SIND) år 1988 publicerade rapporten om massa- och pappersindustrins försörjning med returpapper (SIND PM 1988:3) var prisnivån på returpapper i Sverige år 1988 relativt sett hög vid en internationell jämförelse. Detta förhållande synes fortfarande gälla. Enligt uppgift har man dock under senare tid från återvinningsföretagens sida med åberopande av en ökad tillgång på returpapper i Europa — bl.a. till följd av export av returpapper från USA och Canada —

krävt en sänkning av priset på insamlade tidningar från hushållen. Detta föranledde Svenska kommunförbundet att i en skrivelse till industridepartementet i november 1989 kräva stimulansåtgärder för att insamlingen och avsättningen av returpapper i Sverige skulle tryggas. Industridepartementet har nyligen besvarat skrivelsen. Av svaret framgår att industriminister Rune Molin för närvarande inte avser att föreslå några särskilda åtgärder som ingriper i returpappersmarknaden. Från departementets sida görs bedömningen att industrins ökande efterfrågan på returpapper sannolikt kommer att leda till en stigande prisnivå för returpapper och en fortsatt ökad insamlingsvolym. Departementet avser emellertid att noga följa utvecklingen på området.

Den industriella användningen av returpapper är värdefull i många avseenden, inte minst från energi- och naturresurssynpunkt. Det är därför, menar näringsutskottet, angeläget med en fortsatt ökad insamling av returpapper. Näringsutskottet noterar att regeringen kommer att hålla utvecklingen under noggrann uppsikt. Mot bakgrund av industrins ökande efterfrågan på returpapper torde pappersbruken vilja tillämpa en prispolitik som inte motverkar kommunernas intresse för pappersinsamlingen och som gagnar industrins långsiktiga försörjning med returpapper. Med hänsyn till det anförda anser näringsutskottet att motion 1988/89:N313 (vpk) inte bör föranleda något initiativ av riksdagen. Motionen avstyrks alltså av näringsutskottet.

Beträffande returpappershanteringen vill jordbruksutskottet anförda följande.

Som framgår av näringsutskottets yttrande redovisade Statens industriverk (SIND) år 1988 på regeringens uppdrag en analys av massa- och pappersindustrins försörjning med returpapper. Analysen publicerades i rapporten Massa- och pappersindustrins returpappersförsörjning (SIND PM 1988:3). Sammanfattningsvis förutser SIND att industrins efterfrågan på returpapper kommer att öka snabbare än insamlingen fram till i början av 1990-talet. Som en följd härav beräknas att ett årligt importbehov om ca 100 000 ton tidningar komma att uppstå. Enligt SIND är det på kort sikt inte nödvändigt med några särskilda åtgärder för att trygga industrins försörjning med returpapper. På längre sikt kan det dock vara befogat med ökad information till hushållen för att främja insamlingen av tidningar.

Den industriella användningen av returpapper är värdefull i många avseenden, inte minst från energi- och naturresurssynpunkt. Utskottet gör samma bedömning som näringsutskottet beträffande en fortsatt ökad insamling av returpapper. Industrins ökande efterfrågan på returpapper torde inte motverka kommunernas intresse för pappersinsamlingen. Industrin kan således förväntas bedriva en sådan prispolitik som gagnar en långsiktig försörjning med returpapper. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1988/89:N313, Jo798 yrkandena 1, 2 och 3 samt 1988/89:Jo870 yrkandena 1, 2 och 3 i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anför.

År 1986 förelades riksdagen ett förslag om åtgärder mot miljöfarliga batterier (Prop. 1986/87:55). I propositionen redovisades ett åtgärdsprogram mot utsläpp i miljön av tungmetaller från batterier. I programmet ingick en övergång till mindre miljöfarliga batterier. Batterierna skulle samlas in och omhändertas på ett tillfredsställande sätt. Vidare

skulle miljöfarliga batterier märkas. Kostnaderna för åtgärdsprogrammet skulle betalas av batterileverantörer m.fl. som yrkesmässigt hantelade eller importerade miljöfarliga batterier. Riksdagen lämnade förslaget utan erinran. Samtidigt hemställdes om en utredning om ett eventuellt pantsystem för miljöfarliga batterier (JoU 1986/87:8, rskr. 70).

Fr.o.m. den 1 januari 1987 skall förbrukade miljöfarliga batterier samlas in. Batterierna kan lämnas in till den som yrkesmässigt överläter miljöfarliga batterier eller lämnas på av kommunen särskilt anvisad plats (SFS 1986:1236). Med miljöfarliga batterier avses fr.o.m. den 1 januari 1989 slutna torrbatterier med mer än sammanlagt 0,025 viktprocent kvicksilver och kadmium. Miljöfarliga batterier får inte överlätas yrkesmässigt om de inte har märkts med en särskilt anvisad symbol. Beträffande knappcells batterier omfattar märkningskravet förpackningen (SFS 1987:1049). Fast monterade nickel-kadmiumbatterier omfattas av märkningskravet fr.o.m. den 1 juli 1990. Vara som innesluter sådant batteri skall vara försedd med den särskilt anvisade symbolen (SFS 1989:66). Nuvarande reglering av hanteringen av miljöfarliga batterier återfinns i förordningen (1989:974) om miljöfarliga batterier. I förordningen förbjuds vissa särskilt angivna alkaliska miljöfarliga batterier. Förbudet gäller fr.o.m. den 1 februari 1990.

Beträffande den aktuella situationen för miljöfarliga batterier har utskottet erfarit följande. De alkaliska batterier som säljs i Sverige i dag innehåller ner till 0,01 % kvicksilver och kadmium. Det motsvarar omkring 80 kg restkvicksilver per år. Motsvarande mängd för 1988 var enligt naturvårdsverkets beräkningar 1 780 kg. Med hänsyn till den låga kvicksilverhalten i förhållande till innehållet av organiska ämnen försvåras återvinningen av kvicksilver. Knappcells batterier (kvicksilveroxidbatterier) innehåller ca 30 % kvicksilver. Återinsamlingen ligger på omkring 90 % och mängden restkvicksilver uppgår till cirka 270 kg per år. Motsvarande mängd för 1988 var enligt naturvårdsverkets beräkningar 360 kg. Återvinningsteknik för dessa batterier beräknas finnas tillgänglig inom en relativt snar framtid. Lösa nickel-kadmiumbatterier återtas endast till 30 %. Detta är en låg och osäker siffra på grund av den stora osäkerhet som råder i dag beträffande hur stor återtagningen är och hur stor den kan bli. Batterierna finns även fast inmonterade i varor och har lång livslängd. Batterierna återvinns vid en anläggning i Oskarshamn. Brunstensbatterierna ligger under 0,025 % i kvicksilverinnehåll men säljs i stora mängder. Utvecklingen av kvicksilverfria alternativ är långt kommen. Totalt beräknas dessa batterier årligen ge upphov till mindre än 400 kg restkvicksilver. Sedan år 1989 pågår en försöksverksamhet med insamling och återvinning av gamla blybatterier. Företaget Returhatt AB ansvarar för verksamheten och erhåller 17 kr. per insamlat batteri. För information har avsatts 2 050 000 kr. Bidraget kommer från bilskrotningsfonden, och enligt vad utskottet erfarit kvarstår bidraget även under år 1990. Ytterligare 500 000 kr. satsas därvid på information.

Utskottet har tidigare framhållit att spridningen av tungmetaller genom batterier utgör ett allvarligt miljöproblem och att en övergång

till mindre miljöfarliga batterier är en nödvändighet. Den lämnade redovisningen ger vid handen att situationen har förbättrats avsevärt och att en sådan övergång i allt större utsträckning sker. Som resultat kan noteras kraftigt minskade mängder med restkviksilver. Ytterligare framsteg torde kunna förväntas inom en relativt snar framtid. Enligt utskottets bedömning är syftet med motion 1988/89:Jo832 med det anförda i allt väsentligt tillgodosett. Yrkandet påkallar således ingen ytterligare riksdagens åtgärd.

Utskottet vill beträffande ett eventuellt pantsystem för batterier och med anledning av motionerna 1988/89:Jo772 yrkande 7, Jo744 yrkande 4, Jo819 yrkande 14, 1988/89:Jo849 yrkande 1 och 1988/89:Jo866 yrkande 10 anföra följande. Redovisningen ovan visar att arbetet med att nedbringa batteriernas kvicksilverinnehåll varit framgångsrikt. En fortsatt övergång till ännu mindre miljöfarliga batterier är nödvändig för att på sikt lösa de med batterierna förenade problemen. Kraven på stimulering av återinsamling av batterier bör enligt utskottets mening bedömas mot bakgrund av den förbättrade situationen i dagsläget och de kostnadsproblem och praktiskt administrativa problem som ett pantsystem kan antas medföra. Innan ett pantsystem övervägs bör man enligt utskottets mening avvakta utvecklingen ytterligare en tid. Det får förutsättas att alla möjligheter i övrigt tas till vara att ytterligare motverka miljöproblemen på detta område. Utskottet finner mot bakgrund av det anförda inte anledning att nu föreslå riksdagen någon åtgärd i anledning av motionerna. Motionerna avstyrks således i berörda delar.

Enligt utskottets mening får syftet med motionerna Jo819 yrkande 13 och 1988/89:Jo866 yrkande 12 anses vara tillgodosett mot bakgrund av vad utskottet anförts ovan beträffande batterihanteringsens miljöproblem. Motionsyrkandena avstyrks.

Med samma motivering avstyrks även motion Jo819 yrkande 15. Det bör framhållas att utskottet inte har något underlag för att bedöma de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för ett totalförbud mot fastmontering av tungmetallhaltiga batterier.

Vidare avstyrks motion 1988/89:Jo849 yrkande 2.

I förordningen (1985:841) om miljöfarligt avfall, FMFA, definieras särskilda huvudgrupper av avfall som miljöfarliga. Eftersom förordningen har utfärdats med stöd av bemyndigande i lagen (1985:426) om kemiska produkter omfattar den endast kemiskt och metallhaltigt avfall. Enligt förordningen räknas kasserade produkter innehållande kvicksilver som miljöfarligt avfall. Förordningen gäller ej om det miljöfarliga avfallet ingår i hushållsavfall enligt renhållningslagen. Naturvårdsverket har med stöd av förordningen meddelat undantag från förordningens tillämpning när det gäller bl.a. kasserade lysrör innehållande kvicksilver (Vägledande förteckning, Allmänna Råd 1985:7).

Enligt vad utskottet erfarit sker insamling av lysrör i relativt stor omfattning genom kommunernas försorg. Lysrör och andra lampor innehållande kvicksilver återvinns vid en anläggning i Karlskrona. Lysrören hanteras och transporteras som annat avfall. De miljöpro-

blem som är förenade med lampor innehållande kvicksilver är i första hand orsakade av bristande sortering av hushållsavfallet. Det utökade kommunala ansvaret för avfallshanteringen och särskilt den fullt genomförda källsorteringen skapar enligt utskottets mening goda förutsättningar för att på något längre sikt komma till rätta med ifrågavarande problem. Utskottet vill i detta sammanhang understryka att produkter som innehåller ämnen skadliga för miljön bör bli föremål för sådan produktutveckling som leder fram till mindre skadliga alternativ. Naturvårdsverket kommer som central tillsynsmyndighet enligt renhållningslagen bl.a. att ha till uppgift att med stöd av givna bemyndiganden följa utvecklingen även på detta område och i samråd med kommuner och industri utforma erforderliga föreskrifter. Utskottet erinrar om att naturvårdsverket tillsammans med kemikalieinspektionen har regeringens uppdrag att komma med förslag till konkreta planer för att begränsa eller helt avveckla användningen av särskilt miljöstörande ämnen. Uppdraget skall redovisas i juni 1990. Regeringen har för avsikt att redovisa ifrågavarande avvecklingsplaner i samband med kommande förslag om miljöpolitiken våren 1991. Arbetet med att lösa problemen med den framtida hanteringen av bl.a. lysrör och liknande produkter pågår således, och resultatet kan enligt utskottets mening förväntas ge ökade möjligheter att i allt väsentligt tillgodose syftet med motionerna 1988/89:Jo835 och 1988/89:Jo841 yrkande 1. Yrkandena påkallar således ingen ytterligare riksdagens åtgärd.

Som utskottet tidigare redovisat (senast JoU 1987/88:23) uppgår den totala mängden kvicksilver i kasserade lysrör till mindre än 500 kg per år. Utskottet är dock inte berett att utöver vad som anförts ovan beträffande pågående ansträngningar på detta område förorda införandet av ett särskilt pantsystem för lysrör. Utskottet avstyrker således motionerna Jo760, Jo819 yrkande 16, 1988/89:Jo841 yrkande 2 och 1988/89:Jo866 yrkande 13.

Enligt vad utskottet erfarit är samtliga tandvårdskliniker i Sverige nu utrustade med amalgamavskiljare. Naturvårdsverket avser att se över amalgamhanteringen hos tandvårdsklinikerna. Verket kommer att ge rekommendationer om bättre kontroll och hantering av amalgam inklusive avskiljningsanordningar. Mot bakgrund av det anförda synes motion Jo872 i allt väsentligt tillgodosedd. Motionen avstyrks.

Ovan nämnda uppdrag beträffande förslag till åtgärder för att minska de mest miljöstörande ämnena innefattar bl.a. en undersökning av möjligheterna för att helt avveckla användningen av kvicksilver. Utskottet anser att skäl föreligger att avvakta resultatet av detta arbete. Med hänsyn härtil avstyrks motion Jo765 yrkande 2.

Propositionen

I propositionen framhålls bl.a. att förpackningsskatten som den ser ut i dag saknar styrande effekt för att gynna retursystem. En översyn bör ske i syfte att hävda returförpackningarnas ställning och göra beskattningen av olika engångsförpackningar mer konsekvent och neutral. En viktig uppgift inom andra förpackningsområden med existerande återanvändnings- och återvinningssystem måste vara att säkra och effektivisera dessa system. Härför krävs åtgärder både på styrmedelssidan och på marknaden för återvunna material och produkter. Miljö- och energiministern avser att begära regeringens bemyndigande att tillsätta en utredning för att studera hur styrmedel på förpackningsområdet generellt bör utformas för att stimulera återanvändning och återvinning.

PET-engångsflaskan för bryggeriprodukter bör vara avvecklad senast den 1 juni 1991 samtidigt som ett retursystem med en återanvändbar PET-flaska utvecklas. Ett program för introduktion av ett sådant retursystem under första halvåret 1991 har presenterats av bryggeribranschen. Introduktionen skall vara helt genomförd vid utgången av år 1991. Regeringen avser att återkomma med förslag till den lagstiftning som kan behöva föreläggas riksdagen för att påskynda avvecklingen av PET-engångsflaskan. I propositionen framhålls vidare att målet skall vara en returgrad om minst 90 % för alla dryckesförpackningar som kan återvinnas eller återanvändas. Förslag om att ändra villkoren för AB Returpacks tillstånd kommer att föreläggas regeringen.

Det belopp som stiftelsen Håll Sverige Rent får från intäkterna av burkåtervinningen föreslås höjt till ett öre. Motsvarande bidrag bör även utgå från det kommande retursystemet för PET-flaskor. Miljö- och energiministern avser att senare förelägga regeringen förslag om detta.

I propositionen redovisas ett åtagande från förpackningsbranschen att senast vid utgången av juni 1990 avveckla PVC som förpackningsmaterial. Detta motsvarar närmare 70 % av alla PVC-haltiga förpackningar. Även återstående PVC-användning i förpackningar och andra engångsartiklar bör ersättas med annat material. Miljö- och energiministern avser att senare inbjuda företrädare för berörda branscher till överläggningar om hur utvecklingen kan påskyndas.

Motionerna

Folkpartiet yrkar i motion Jo744 att ekonomiska styrmedel för att öka återvinningen skall ingå i uppdraget för den av miljö- och energiministern föreslagna utredningen om styrmedel inom förpackningsområdet (yrkande 2, delvis). Ekonomiska styrmedel för att förbättra retursystemen krävs enligt motion 1988/89:Jo772 (fp) yrkande 3. I motion Jo868 (m) yrkande 12 framförs krav på att den aviserade utredningen om

styrmedel på förpackningsområdet samordnas med miljöavgiftsutredningen. Vidare framhålls att användningen av förpackningar bör bli föremål för miljökonsekvensbedömningar.

Enligt motion Jo756 (s) bör all försäljning av drycker i engångsförpackningar förutsätta tillhandahållande av samma drycker i returglas. Förslag bör enligt motionärerna ingå i det uppdrag som regeringen aviserat beträffande styrmedel inom förpackningsområdet. I motion Jo783 (c) yrkas att tillverkning av icke återvinningsbara och miljöskadliga plastförpackningar förbjuds i lag. Ett återvinningssystem skall enligt motion 1988/89:Jo798 (c) finnas innan dryckesförpackningar introduceras på marknaden. I miljöpartiets motion Jo819 yrkande 4 krävs att användningen av engångsförpackningar minskas. Förpackningsindustrin bör enligt motion 1988/89:Jo822 (vpk) yrkande 2 åläggas att lösa avfallsfrågan på ett miljövänligt sätt innan en ny förpackning introduceras. De samhällsekonomiska konsekvenserna av en återgång till större andel glas- och pappförpackningar bör enligt motion Jo850 (s) utredas. I motion Jo870 (mp) yrkas att förpackningar skall utformas på ett sådant sätt att de kan återanvändas, återbrukas eller komposteras (yrkande 4).

Ett förbud mot aluminiumburkar och PET-flaskor yrkas i motionerna 1988/89:Jo822 (vpk) yrkande 3, Jo827 (vpk) yrkandena 2 och 3, Jo843 (c) yrkande 8 och 1988/89:Jo953 (s). I motion Jo819 (mp) yrkande 5 framförs krav på ett förbud mot aluminiumburkar och PET-flaskor fr.o.m. den 1 januari 1991. I motion Jo841 (s) yrkas att aluminiumburkar och engångsflaskor förbjuds fr.o.m. den 1 juni 1991.

Nya och förbättrade retursystem och åtgärder härför behandlas i ett antal motioner. I motion 1988/89:N252 (mp) yrkas att bra och effektiva återvinningssystem skall utarbetas för standardiserade glasförpackningar. Frågan om standardiserade glasförpackningar bör enligt motion 1988/89:N264 yrkande 1 bli föremål för en utredning. I sistnämnda motion framhålls att ett sådant system bör kunna göras till internationell standard (yrkande 2) och att denna med det snaraste bör komma i praktisk tillämpning (yrkande 3). Motionären yrkar slutligen att ett pant- och återvinningssystem för standardiserade glasförpackningar införs (yrkande 4). Stimulans av glasåtervinning och utveckling av glasförpackningar samt utökad pant på returglas yrkas i motion 1988/89:Jo772 (fp) yrkande 5. Glasigloor skall finnas i alla kommuner och informationen förstärkas. I motionerna 1988/89:Jo822 (vpk) yrkande 5 och Jo827 (vpk) yrkande 5 framförs krav på ett retursystem för glasburkar. Enligt motion 1988/89:Jo837 (c) bör glasflaskor för cider beläggas med pant (yrkande 1). För att minska besvären med sophanteringen och främja resurshushållning yrkas vidare att ett retursystem för PET-flaskor skall införas (yrkande 2). Sistnämnda yrkande återkommer även i motion Jo843 (c) yrkande 7. Återtagningsmålet för aluminiumburkar skall enligt motion 1988/89:Jo772 höjas till 90 % (yrkande 4). I motionerna Jo767 (fp) och 1988/89:Jo837 yrkande 3 krävs att returburksmottagning införs hos systembolaget.

I motion Jo736 (m) yrkas att en del av influtna medel från burkåtervinningen används till stöd för de extra insatser vissa kommuner tvingats göra för strandstädning (yrkande 14).

I motion Jo722 (c) yrkas att PVC i förpackningar förbjuds. Enligt motion 1988/89:Jo822 (vpk) yrkande 4 skall PVC förbjudas efter en omställningstid på ett år. I motion Jo827 (vpk) yrkas att import av förpackningar innehållande PVC förbjuds (yrkande 4). Ett importstopp för PVC-plast krävs även i motion Jo843 (c) yrkande 10. Samtidigt bör det internationella arbetet för att stoppa användningen av miljöfarliga förpackningar utökas (yrkande 9). Miljöpartiet yrkar i motion Jo819 att PVC i inrednings- och kontorsmaterial, hushållsartiklar samt leksaker förbjuds (yrkande 9). Vidare yrkas att avvecklingen av PVC-förpackningar även skall omfatta importerade förpackningar (yrkande 10). Enligt motion 1988/89:Jo866 (mp) yrkande 17 bör klorhaltiga förpackningar, exempelvis PVC förbjudas.

Utskottets överväganden

En betydande del av hushållens avfall utgörs av förpackningar av olika slag. Ökad återanvändning av förpackningar där så är möjligt och utökad sortering för återvinning av material kan bidra till en minskning av avfallsvolymer. För vissa dryckesförpackningar finns retursystem och återvinningssystem redan utvecklade. Även inom vissa andra förpackningsområden har det etablerats mer eller mindre effektiva återanvändnings- eller återvinningssystem. Det gäller bl.a. transportförpackningar av wellpapp och papp, lastbärare av trä och tomat av plast och metall. En viktig uppgift inom förpackningsområdet måste vara att säkra och effektivisera sådana system genom en utveckling dels på styrmedelssidan och dels på marknaden för återvunna material och produkter. Det stora flertalet förpackningar saknar dock ett system för återanvändning eller återvinning. Detta är enligt utskottets mening inte tillfredsställande, och i framtiden måste det krävas att återanvändningen och återvinningen inom förpackningsområdet utökas samtidigt som mängden förpackningar minskas. Som redovisats i propositionen har regeringen för avsikt att tillsätta en utredning med uppgift att lämna förslag till styrmedel inom förpackningsområdet. Som målsättning har bl.a. angetts att retursystem bör främjas och engångsförpackningar missgynnas. Samtidigt bör en styrning ske mot energihushållning och miljövänliga materialslag. Mot bakgrund av det anförda är utskottet inte berett att föreslå riksdagen någon åtgärd med anledning av motionerna Jo756, 1988/89:Jo798 och Jo850. Motionerna avstyrks.

Vidare avstyrks motion Jo783.

Med hänvisning till vad utskottet anförts ovan och i avbidan på resultatet av den av regeringen aviserade utredningen om styrmedel på förpackningsområdet avstyrks motionerna Jo744 yrkande 2 i motsvarande del, 1988/89:Jo772 yrkande 3 och Jo868 yrkande 12.

Enligt utskottets mening kan syftet med motionerna Jo819 yrkande 4 och Jo870 yrkande 4 anses vara tillgodosett mot bakgrund av vad

utskottet anför ovan beträffande förpackningarnas framtida roll i avfallshanteringen. Utskottet avstyrker således ifrågavarande motionsyrkanden.

Utskottet gör samma bedömning beträffande motion 1988/89:Jo822 yrkande 2. Motionen avstyrks i berörd del.

Utskottet anser i likhet med miljö- och energiministern att som generellt mål skall gälla en returgrad om minst 90 % för alla dryckesförpackningar. Returglaset (33 cl) har för närvarande en returgrad om 98–99 %. Enligt vad utskottet erfarit ökade returgraden för aluminiumburken till 82,2 % för år 1989. Det innebär dock att drygt 100 milj. burkar per år hamnar i avfallet eller i naturen. Utskottet har inget att erinra mot den i propositionen aviserade höjningen av returgraden för dryckesförpackningar till 90 %. Detta bör resultera i en ytterligare ökad återanvändning av dessa förpackningar. Som framhållits ovan bör existerande retursystem främjas och engångsförpackningar missgynnas. Samtidigt är det önskvärt att utvecklingen styrs mot energihushållning och miljövänliga material. Utskottet är mot bakgrund av det anförda inte berett att tillmötesgå de krav på förbud mot aluminiumburken som förs fram i motionerna 1988/89:Jo822 yrkande 3 delvis, Jo827 yrkande 3, Jo843 yrkande 8 och 1988/89:Jo953 delvis. Motionerna avstyrks i berörda delar. Motion 1988/89:Jo772 yrkande 4 är med det anförda enligt utskottets mening tillgodosedd och bör således inte föranleda någon riksdagens vidare åtgärd.

Med samma motivering kan de krav på förbud mot aluminiumburken fr.o.m. viss tid som förs fram i motionerna Jo819 yrkande 5 och Jo841 anses besvarade. Motionerna avstyrks i berörda delar.

Vidare avstyrks motionerna Jo767 och 1988/89:Jo837 yrkande 3.

Tillverkningen av PET-engångsförpackningar motsvarar enligt utskottets mening inte de krav som i framtiden måste ställas på förpackningar och deras betydelse för hushållningen med energi och resurser. Utskottet finner det därför tillfredsställande att bryggeribranschen på frivillig basis åtagit sig att få fram ett retursystem för PET-flaskor som syftar till återfyllning. Enligt den tidsplan som branschen presenterat skall systemet med återfyllningsbara flaskor successivt införas under år 1991, och därmed bör engångsförpackningarna av PET kunna avvecklas senast den 1 juni 1991. Enligt vad utskottet erfarit innefattar den tidigare berörda utredningen om styrmedel inom förpackningsområdet även en prövning av PET-förpackningens förekomst inom andra varuområden. Som tidigare framhållits bör returförpackningar gynnas framför engångsförpackningar samtidigt som utvecklingen styrs mot miljövänliga material. Denna utveckling bör självfallet eftersträvas inom alla varuområden. Miljö- och energiministern har för avsikt att återkomma till riksdagen med ett förslag till den lagstiftning som kan behövas för att påskynda avvecklingen. Med hänsyn härtill och vad utskottet i övrigt anför beträffande dryckesförpackningar avstyrks motionerna 1988/89:Jo822 yrkande 3 i återstående del, Jo827 yrkande 2 och 1988/89:Jo953 i återstående del. Motionerna 1988/89:Jo837 yrkan-

de 2 och Jo843 yrkande 7 är med det anförda enligt utskottets mening tillgodosedda och bör således inte föranleda någon riksdagens vidare åtgärd.

Med samma motivering avstyrks de krav på förbud mot PET-flaskan fr.o.m. viss tid som förs fram i motionerna Jo819 yrkande 5 och Jo841.

Mot bakgrund av vad utskottet anfört ovan beträffande förpackningsarnas betydelse för den framtida avfallshanteringen avstyrks även motionerna 1988/89:Jo772 yrkande 5, 1988/89:Jo822 yrkande 5, Jo827 yrkande 5 och 1988/89:Jo837 yrkande 1.

I avvaktan på resultatet av den av miljö- och energiministern aviserade utredningen om styrmedel på förpackningsområdet anser utskottet det inte meningsfullt att nu föreslå något riksdagsuttalande med anledning av motionerna 1988/89:N252 och 1988/89:N264 yrkandena 1, 2, 3 och 4. Motionerna avstyrks.

Med anledning av motion Jo736 yrkande 14 vill utskottet anföra följande. Det företag som har tillstånd enligt 2 § lagen (1982:349) om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium att driva ett pantsystem för burkarna har att aktivt verka för bl.a. åtgärder mot nedskräpning eller andra närliggande miljövårdsåtgärder. Åtgärder skall vidtas till ett belopp motsvarande minst vad som utgör produkten av det antal burkar som bolaget budgeterat intäkter för under verksamhetsåret och ett halvt öre. Medlen går till stiftelsen Håll Sverige Rent för att den skall kunna genomföra lämpliga åtgärder. Arbetet skall i första hand bedrivas som informations- och kampanjverksamhet för att stimulera enskilda, företag, organisationer och myndigheter att verka för stiftelsens ändamål. Utskottet är inte berett att i detta sammanhang göra något uttalande om användningen av de medel som tillkommer stiftelsen. Det finns givetvis inget som hindrar att berörda kommuner etablerar ett samarbete med stiftelsen. Utskottet avstyrker således motionen i berörd del.

Avveckling av PVC-plast i förpackningar och andra engångsartiklar är en nödvändig åtgärd för att minska tillförseln av klor till hushållsavfall och avfallsförbränning. Utskottet konstaterar att det frivilliga åtagande om en avveckling av PVC-förpackningar tillverkade i Sverige före halvårsskiftet 1990 som regeringen förhandlat fram med förpackningsbranschen innebär att 70 % av nuvarande PVC-haltiga förpackningar försvinner. Utskottet anser därmed att motionerna Jo722, 1988/89:Jo822 yrkande 4 och 1988/89:Jo866 yrkande 17 till stor del kan anses tillgodosedda. Motionerna avstyrks i berörda delar.

Vidare avstyrks motion Jo819 yrkande 9.

I likhet med miljö- och energiministern anser utskottet att återstående PVC-användning i förpackningar och andra engångsartiklar också bör ersättas med annat material. Redovisade åtgärder beträffande avvecklingen av PVC-haltiga förpackningar innebär enligt utskottets mening inte att man kan bortse från behovet av fortsatta ansträngningar på detta område. Utskottet anser dock att aviserade överläggningar med företrädare för berörda branscher bör avvaktas, och motionerna Jo819

yrkande 10, Jo827 yrkande 4 och Jo843 yrkande 10 bör nu inte föranleda någon riksdagens åtgärd. Utskottet avstyrker således motionsyrkandena.

Vidare avstyrks motion Jo843 yrkande 9.

1989/90:JoU16

Överblick och kontroll

Propositionen

I propositionen betonas att statens ansvar vad gäller avfallshanteringen är att skapa ett regelsystem inom vilket olika aktörer skall få verka, att utöva tillsyn och kontroll samt att initiera förändringar och förbättringar. Ett av statens ansvarsområden är att tillgodose behovet av forskning och utveckling. I propositionen föreslås att naturvårdsverket skall vara central tillsynsmyndighet. 21 § renhållningslagen (1979:596), RL, föreslås ändrad i enlighet härmed. Verket skall följa utvecklingen på avfallsområdet samt vara pådrivande och föreslå eller initiera undersökningar, utredningar och forskningsinsatser.

I propositionen föreslås att regeringen eller en myndighet skall ha möjlighet att föreskriva att kommunerna skall ansvara för hanteringen av annat avfall än hushållsavfall (6 § RL). Kommuner som så önskar kan frivilligt utvidga sitt ansvar för avfallshanteringen. Miljö- och energiministern framhåller bl.a. att avsaknaden av ett helhetsgrepp om de samlade avfallsflödena är en allvarlig brist. Varken kommunen eller någon annan har möjlighet att styra avfallet till den från miljö- och resurshushållningssynpunkt mest lämpade behandlingsmetoden. Ett utvidgat kommunalt ansvar med skyldighet för kommunerna att upprätta en kommunal avfallsplan förutsätter enligt miljö- och energiministern en effektiv och nära samverkan med industrin. I propositionen framhålls vidare att kommunerna, sedan de gjort ordentliga inventeringar av vilket avfall som uppstår till följd av de olika verksamheterna inom varje kommun och vilka mängder avfall det är fråga om, successivt borde kunna ta över ansvaret även för hanteringen av vissa typer av avfall. Miljö- och energiministern avser i första hand det s.k. icke branschspecifika avfallet, dvs. sådant avfall som inte är klassificerat som miljöfarligt och inte heller härrör från specifika branscher såsom järn- och stålindustri, gruvindustri, skogsindustri eller livsmedelsindustri. Ett utvidgat ansvar bör enligt miljö- och energiministern kunna införas fr.o.m. år 1993.

Enligt propositionen skall kommunerna ansvara för en heltäckande avfallsplanering (9 § RL). Planen bör omfatta alla i kommunen förekommande avfallslag, dvs. även det avfall som kommunen själv inte har hanteringsansvar för. I planen skall anges vilka åtgärder kommunen planerar för att avfallet skall kunna tas om hand på ett resurshushållande och miljöriktigt sätt. Vidare anförs att avfallsplanen skall revideras löpande och som mål ha att minska avfallets mängd och

farlighet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall ha möjlighet att ge närmare föreskrifter i fråga om vad en avfallsplan skall innehålla.

Vidare föreslås att reglerna för avfallstaxorna ändras så att den avgift kommunerna äger rätt att ta ut för sina kostnader i samband med avfallshanteringen även skall täcka kommunens kostnad för planering (16 § RL).

I den kommunala avfallsplaneringen skall ingå en inventering av gamla avfallsupplag. Visar genomförd inventering att deponierna förorenar omgivningen skall kommunerna kontrollera utsläppen och med stöd främst av miljöskyddslagen (1969:387) vidta de åtgärder som behövs. I propositionen erinras om naturvårdsverkets arbete med att studera flödet av kemiska ämnen som slutligen kommer ut i avfallet. Studien visar bl.a. att metaller som hamnar i avfallsdeponier under olika förhållanden kan vara olika tillgängliga för biologiska och fysiologiska processer och därmed ge olika miljöpåverkan i det längre perspektivet.

Motionerna

Betydelsen av myndigheternas övergripande ansvar betonas i motion 1988/89:Jo772 (fp) yrkande 12. Enligt motionärerna skall staten ställa upp ramen för företagens agerande samtidigt som administrativa och ekonomiska styrmedel skall främja företagens övergång till slutna processer och investeringar i ny teknik. I motion Jo827 (vpk) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till en samhällsägdd återvinningsorganisation (yrkande 19).

I folkpartiets motion Jo744 yrkande 6 framhålls att utvidgat kommunalt ansvar för avfallshanteringen måste ge ökade reella tillsynsmöjligheter utan att det primära ansvaret flyttas från avfallsproducenterna. Kommunerna bör enligt motionärerna inte få ett utvidgat ansvar redan fr.o.m. år 1993. Ett bibehållande av avfallsproducenternas ansvar innebär att regeringen måste utarbeta ett förslag om sådant ansvar i renhållningslagen (yrkande 7). Enligt motion Jo827 (vpk) yrkande 6 bör kommunerna ha ansvaret för omhändertagandet av allt avfall fr.o.m. den 1 januari 1993. Regeringen bör tillsätta en utredning med uppgift att lämna förslag om sådant stöd som kommunerna kan behöva när de tar över ansvaret (yrkande 7). I motion Jo868 (m) betonas att kommunens uppgift på avfallsområdet är att utöva tillsyn och kontroll. Kommunalt ansvar får inte hota utvecklingen av nya hanteringsmetoder, och enligt motionärerna har industrin själv de bästa förutsättningarna att hantera sitt avfall (yrkande 13). Regeringens förslag till 6 § RL bör ändras i enlighet med det anförda (yrkande 16). I händelse av att regeringens förslag till ändring av 6 § RL bifalls bör dispensmöjlighet införas för de företag som kan omhänderta sitt avfall på ett miljömässigt jämbördigt sätt (yrkande 17). I motion Jo843 (c) yrkande 1 betonas att ansvaret läggs på industrin. Kommunerna skall inventera och planlägga samt utöva tillsyn och kontroll. En kartlägg-

ning av ansvarsfördelningen i fråga om slutligt omhändertagande av det miljöfarliga avfallet krävs i motion Jo720 (s) yrkande 1. Föreliggande förslag går enligt motionärerna för långt beträffande det kommunala ansvaret. En utredning om den framtida ansvarsfördelningen på avfallsområdet bör tillsättas, och en analys bör anstå till dess resultatet av den kommunala avfallsplaneringen har redovisats (yrkande 2).

I motion Jo868 (m) yrkande 14 begärs sådan ändring i regeringens förslag till 9 § RL att "kommunens åtgärder för att minska avfallens mängd och farlighet" ersätts med "vilka åtgärder som bör vidtas för att minska avfallens mängd och farlighet". Planeringen skall enligt yrkande 18 vara explorativ och utgå ifrån lokala förutsättningar och i enlighet med lokala ambitioner. Gjorda inventeringar bör sammanställas av naturvårdsverket. Avgiftsuttaget i samband med avfallshanteringen skall omfatta kapital- och driftskostnader. Avfallsplaneringen är en övergripande kommunal angelägenhet och kostnaden härför bör inte tas ut via avgifter (yrkande 19).

I motion 1988/89:Jo772 (fp) yrkande 9 betonas att miljökraven vid äldre deponier måste skärpas och tillsynen förbättras. Inventeringen av äldre deponier måste följas av konkreta åtgärder. Miljöpartiet framhåller i motion 1988/89:Jo774 yrkande 4 att tippar innehållande aska och slagg från sopförbränning skall hållas under särskild uppsikt för att säkerställa ett minimum av giftspridning. I motion Jo749 (c) yrkande 2 krävs att varphögar och tippar skall saneras före år 1995 för att stoppa läckaget av tungmetaller. I motion Jo827 (vpk) yrkas att lakvattnet från avfallstippar skall tas om hand i anslutning till tippen (yrkande 18). Enligt motion 1988/89:Jo759 skall lakvattnet tas om hand av reningsverk i anslutning till tippen. Ett sådant reningsverk bör som ett pilotprojekt uppföras vid Tagenetippen.

I motion Jo708 (fp) yrkas att regeringen tillsätter en utredning i syfte att behandla frågor om vad som är en statlig resp. kommunal angelägenhet vid förorening av havsstränder (yrkande 1). Vidare skall en utredning tillsättas med uppgift att behandla frågan om kostnadsfördelningen härför mellan staten, regionala organ och primärkommuner (yrkande 2). Av miljökatastrofer föranledda händelser varöver kommun ej kan råda skall enligt motion 1988/89:Jo712 (fp) yrkande 1 inte ses som en kommunal angelägenhet. Kommunernas kostnader efter sällkatastrofen 1988 skall bestridas av statliga medel (yrkande 2). I motion Jo721 (c) yrkas att statsbidrag skall utgå till kustkommunerna i Göteborgs och Bohus län samt Hallands län för strandstädning. En utredning om kustkommunernas möjligheter att långsiktigt lösa problemen med nedsmutsningen från Nordsjön och Kattegatt bör enligt motion Jo742 (fp) yrkande 1 tillsättas.

Hantering och informationsbehov beträffande miljöfarligt avfall är föremål för ett antal motioner. I motion 1988/89:Jo717 (m) yrkande 7 framhålls behovet av förbättrad information till hushållen om miljöfarligt avfall och dess hantering. I motionen betonas att de särskilda

regler som gäller för transport av miljöfarligt avfall i större tätorter måste följas (yrkande 8). I motionerna Jo803 (m) yrkande 2 och 1988/89:Jo846 (m) yrkande 2 begärs att regeringen skall utforma förslag om förbättrad information till hushållen angående hanteringen av farliga ämnen som avfall. Miljöpartiet kräver i motion Jo819 yrkande 12 att kommunerna skall informera allmänheten om miljöfarligt avfall. Även i motion Jo869 (s) betonas kommunernas ansvar för informations- och rådgivningsverksamhet med avseende på avfallshanteringen. En utredning angående avfallstransporter och därmed förenade miljökonsekvenser bör tillsättas enligt motion 1988/89:Jo822 (vpk) yrkande 6. I motion 1988/89:Jo866 (mp) krävs att kommunala mottagningsstationer för miljöfarligt avfall inrättas, alternativt att kommunerna blir skyldiga att hämta sådant avfall från hushållen (yrkande 8).

Utskottets överväganden

Statens ansvar vad gäller avfallshanteringen är att skapa det regelsystem inom vilket olika aktörer skall verka, att utöva tillsyn och kontroll och att initiera förändringar och förbättringar. Inom statens ansvarsområde ligger även att tillgodose behovet av forskning och utveckling. På många håll i samhället sker en kontroll av att lagstiftningen tillämpas på rätt sätt genom att ett tillsynsansvar har lagts på en central myndighet. Utskottet anser i likhet med miljö- och energiministern att det är viktigt att följa utvecklingen i alla led av en hantering som så småningom leder fram till avfall. Vidare är det viktigt att kunna följa det slutliga omhändertagandet av avfallet. Regeringens förslag att göra naturvårdsverket till central tillsynsmyndighet synes väl tillgodose nu nämnda behov. Med det anförda anser utskottet syftet med motion 1988/89:Jo772 yrkande 12 i allt väsentligt tillgodosett. Motionen avstyrks således i denna del. Utskottet anser även att motion Jo827 yrkande 19 i stor utsträckning tillgodoses med det anförda och avstyrker motionen i motsvarande del.

Kommunerna har genom sina nämnder fått ett allt större lokalt tillsynsansvar i frågor om människors hälsa och miljön. Miljö- och hälsoskyddsnämnderna har sålunda lokalt tillsynsansvar i frågor om bl.a. hälsoskydd, livsmedelshantering, kemikaliekontroll och miljöskydd. Renhållningsfrågor är sedan länge en kommunal angelägenhet särskilt vad avser avfall från enskilda hushåll. Från den 1 januari 1986 gäller också enligt 4 § renhållningsförordningen (1979:904) i princip ett kommunalt monopol i fråga om bortforsling av miljöfarligt avfall. Genom bemyndiganden i renhållningslagen (1979:596), RL, har kommunerna fått rätt att föreskriva att även annat avfall än hushållsavfall och miljöfarligt avfall skall forslas bort genom kommunens försorg. I likhet med miljö- och energiministern anser utskottet att det mot denna bakgrund framstår som naturligt att kommunerna och främst deras miljö- och hälsoskyddsnämnder skall ha ett vidare ansvar med utökade befogenheter för att stärka samhällets överblick och kontroll över avfallet. Utskottet gör samma bedömning som miljö- och energiministern beträffande kommunernas möjligheter att vidta de åtgärder

som ett utökat ansvar av mer omfattande slag medför. Kommunerna borde således efter det att ordentliga inventeringar gjorts i första hand överta ansvaret för det s.k. icke-branschspecifika avfallet.

Enligt vad utskottet erfarit motsvarar det icke-branschspecifika avfallet cirka 4,5 milj. ton per år. Avfallet uppstår hos ett stort antal företag med varierande storlek. Med hänsyn till de många brister som vidlåder omhändertagandet av ifrågavarande avfall och till avsaknaden av ett helhetsgrepp om de samlade avfallsflödena anser utskottet att det yttersta ansvaret bör läggas hos kommunen. Ett utvidgat kommunalt ansvar med skyldighet för kommunen att upprätta en kommunal avfallsplan förutsätter en effektiv och nära samverkan med industrin. Kommunernas avfallskunnande i kombination med industrins kännedom om avfallets sammansättning och egenskaper bör ge goda förutsättningar för ett bättre omhändertagande. Utskottet anser att kommunerna inom ramen för sitt utvidgade ansvarsområde skall se till att hanteringen fungerar, genom egna insatser eller genom upphandling av tjänster från privata, kooperativa, kommunala eller statliga företag för att verkställa insamling, förvaring, transport och behandling. Ett vidgat kommunalt renhållningsansvar innebär sålunda inte att kommunerna måste äga eller driva behandlingsanläggning eller själva hantera avfallet. Det utvidgade kommunala ansvaret betyder ytterst att kommunerna har ansvaret för att någon tar hand om ifrågavarande avfall. Utskottet utgår ifrån att det efter slutförd avfallsplanering följer förutsättningslösa överläggningar mellan berörda parter. Innan det av regeringen föreslagna bemyndigandet i RL används och kommunerna inledningsvis övertar ansvaret för det icke-branschspecifika avfallet måste erforderliga kunskaper finnas tillgängliga om vad detta avfall består av och hur det skall hanteras. Enligt utskottets mening kan det således finnas skäl att avvakta ytterligare någon tid innan tidpunkten fastställs för ikraftträdandet av det utvidgade kommunala avfallsansvaret. Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till ändring i 6 § RL. Enligt utskottets bedömning kan syftet med motionerna Jo744 yrkande 6, Jo843 yrkande 1 och Jo868 yrkandena 13 och 16 mot bakgrund av det anförda i allt väsentligt anses tillgodosett. Yrkandena påkallar således ingen ytterligare riksdagens åtgärd. Med det anförda avstyrks även motion Jo827 yrkande 6 i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

Med samma motivering avstyrks även motion Jo868 yrkande 17.

Även motionerna Jo720 yrkandena 1 och 2 samt Jo827 yrkande 7 synes i allt väsentligt kunna tillgodoses med vad utskottet anför ovan.

Utskottet erinrar om vad som tidigare anförts om producenternas ansvar för att minska uppkomsten av avfall och reducera dess innehåll av skadliga ämnen. Ökad hushållning med råvaror och minskat processpill förutsätter att industrins förmåga att själv ta hand om en del av sitt avfall genom återtagning i processerna och återanvändning förbättras. Principen om att den som skapar avfall skall betala därmed förenade kostnader bör tillämpas fullt ut. För att industrin skall beakta produkternas egenskaper från miljösynpunkt behöver kunskapen om olika verksamheters inverkan på miljön förbättras. Ett sätt att tillfreds-

ställa detta behov vore som utskottet tidigare anfört att införa obligatoriska miljökonsekvensbeskrivningar för olika verksamheter. Ett utvidgat kommunalt ansvar i enlighet med vad utskottet redovisat ovan förutsätter en effektiv och nära samverkan med industrin för att lösa de med avfallshanteringen förenade problemen. Det utvidgade kommunala ansvaret för avfallshanteringen innebär således inte att man fråntar industriföretagen deras grundläggande ansvar från hälso- och miljöskyddssynpunkt för såväl produkterna som avfallet i tillverkningsprocessen. Mot bakgrund av det anförda avstyrks motion Jo744 yrkande 7 i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

Utskottet gör samma bedömning som miljö- och energiministern beträffande behovet av utvidgade regler om kommunal avfallsplanering och tillstyrker regeringens förslag. Med hänvisning härtill och mot bakgrund av vad som anförts ovan beträffande det utvidgade kommunala ansvaret för avfallshanteringen avstyrker utskottet motion Jo868 yrkandena 14 och 18. I anslutning till yrkande 14 i motion Jo868 bör framhållas att den föreslagna ordalydelsen i 9 § RL också bör inrymma den tolkning som görs i motionen, dvs. att den kommunala redovisningen av åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet bör kunna avse även åtgärder som inte direkt utförs av kommunen. Detta överensstämmer också med utskottets uttalanden ovan om ansvarsfördelning och samarbete m.m. mellan berörda parter.

I likhet med vad som anføres i propositionen anser utskottet att kommunens kostnad för planering skall ingå i den kostnad som ligger till grund för avgiften enligt RL. Med hänsyn härtill avstyrks motion Jo868 yrkande 19.

Med anledning av motionerna 1988/89:Jo772 yrkande 9 och 1988/89:Jo774 yrkande 4 vill utskottet anföra följande. Som framhållits i propositionen åligger det kommunerna att vidta de åtgärder som kan föranledas av kommande inventering av gamla avfallsupplag. Även resultatet av naturvårdsverkets utredning om flödet av kemiska ämnen som kommer ut i avfallet kan innebära att såväl de rådande principerna för lokalisering av avfallsupplag som tekniken för uppläggning av t.ex. aska från förbränning måste modifieras. I detta sammanhang bör även påminnas om det fleråriga projekt — Depå 90 — som naturvårdsverket driver tillsammans med Svenska renhållningsverksföreningen, Institutet för vatten- och luftvårdsforskning, m.fl. I projektet studeras avfallsupplagens miljöpåverkan och för vilket tidsperspektiv miljöskyddsåtgärder skall utformas och vidmakthållas. Som tidigare anförts under avsnittet om källsortering bör dessutom deponeringen av osorterat avfall ha upphört vid utgången av år 1994. De problem som är förenade med deponeringen av avfall är således föremål för ett omfattande intresse både från myndigheter och andra intressenter. Resultatet kan enligt utskottets mening förväntas ge ökade möjligheter att i allt väsentligt tillgodose syftet med ifrågavarande motioner. Motionerna avstyrks således i motsvarande delar.

Med samma motivering avstyrks även motionerna Jo749 yrkande 2 och Jo827 yrkande 18. Obligatoriskt omhändertagande av lakvatten

från avfallsupplag är en fråga som enligt vad utskottet tidigare anfört bör överlämnas åt vederbörande myndighet. Utskottet förutsätter att bl.a. frågor om tekniska krav på drift och utformning av avfallsupplag övervägs och avgörs i samband med de villkor som ställs vid koncessionsprövningen enligt ML av varje enskilt avfallsupplag.

Med det anförda och då det inte ankommer på riksdagen att ta ställning till enskilda projekt avstyrks även motion 1988/89:Jo759.

Som utskottet tidigare framhållit är renhållning och skyldighet att åtgärda sanitära olägenheter enligt gällande ordning en kommunal angelägenhet (senast 1988/89:JoU 13). Med det anförda avstyrks motionerna Jo708 yrkandena 1 och 2, 1988/89:Jo712 yrkandena 1 och 2, Jo721 och Jo742 yrkande 1.

Enligt renhållningsförordningen (1979:904) ansvarar kommunerna för bortforsling av miljöfarligt avfall. Utanför denna reglering faller sådant miljöfarligt avfall som ingår i hushållsavfall enligt RL och sådant avfall som slutligt omhändertas i anslutning till den anläggning där det uppkommit. I förordningen (1985:841) om miljöfarligt avfall anges vilka grupper av kemiskt avfall som skall anses som miljöfarliga. Naturvårdsverket har kompletterat förordningen med en vägledande förteckning över miljöfarligt avfall. Miljöfarligt avfall får yrkesmässigt transporteras på väg endast av kommun eller företag som drivs av kommun eller den som av länsstyrelse fått särskilt tillstånd. Miljöfarligt avfall får yrkesmässigt omhändertas slutligt endast av Svensk Avfallskonvertering AB (SAKAB) eller den som fått särskilt tillstånd av regeringen. Industrieföretag får dock i egen anläggning slutligt omhänderta miljöfarligt avfall, som ej uppkommit i anslutning till anläggningen, om anläggningen drivs med stöd av tillstånd enligt miljöskyddslagen och endast en mindre del av anläggningen nyttjas för detta. Utskottet vill i likhet med motionärerna betona betydelsen av att gällande bestämmelser på ifrågavarande område efterlevs. Utöver tillsyn och kontroll förutsätter en säkerställd hantering av miljöfarligt avfall alltid berörda intressenters medverkan. Utskottet finner mot bakgrund av det anförda inte anledning att föreslå riksdagen någon åtgärd i anledning av motionerna 1988/89:Jo717 yrkande 8 och 1988/89:Jo822 yrkande 6. Motionerna avstyrks således i berörda delar.

Vidare avstyrks motion 1988/89:Jo866 yrkande 8.

Med anledning av motionerna 1988/89:Jo717 yrkande 7, Jo803 yrkande 2, Jo819 yrkande 12, 1988/89:Jo846 yrkande 2 och Jo869 vill utskottet anföra följande. Information till konsumenterna t.ex. genom märkning gör konsumenterna mer medvetna i sitt produktval och i sin hantering av miljöfarligt avfall. Det förslag till positiv frivillig miljömärkning som riksdagen lämnade utan erinran hösten 1989 torde avsevärt förbättra möjligheterna att göra allmänheten medveten om problemen kring den vardagliga hanteringen av bl.a. miljöfarligt avfall. Vid riksdagens behandling av förslaget framhölls att miljömärkningen så långt det är möjligt bör utformas utifrån ett helhetsperspektiv. Hänsyn skall tas till alla faktorer i en produktcykel vilket inkluderar det slutliga omhändertagandet. Vidare framhölls det angelägna i att

Sverige så snart som möjligt ansluter sig till den gemensamma nordiska ordningen för miljömärkning. Som framgått av tidigare redovisning förbereds dessutom negativa miljömärkningssystem och miljövarudeklarationer. Även den kommunala avfallsplaneringen torde enligt utskottets mening ge ett avsevärt förbättrat underlag för kommunerna och andra intressenter att utforma nödvändig information om miljöfarligt avfall. Utskottet finner att det anförda till stor del bör kunna tillgodose syftet med ifrågavarande motioner. Utskottet är därför inte nu berett att föreslå riksdagen någon åtgärd i anledning av motionerna.

Försäljning av aktier i Svensk Avfallskonvertering AB (SAKAB) m.m.

Propositionen

I propositionen betonas att ett utökat kommunalt ansvar för avfallshanteringen förutsätter ett väl fungerande samarbete mellan kommunerna och industrin. Kommunens avfallskunnande tillsammans med industrins kännedom om avfallets sammansättning och egenskaper bör ge goda förutsättningar för en förbättrad hantering av det miljöfarliga avfallet. Enligt miljö- och energiministern drivs kvalificerade industriella anläggningar av den typ SAKAB representerar mest rationellt om de har normala företagsekonomiska förutsättningar. Statens hittillsvarande engagemang i SAKAB:s drift och övriga skötsel bör därför kunna begränsas. Staten kan ändå behålla kontrollen över att verksamheten bedrivs på ett tillfredsställande sätt och under uppfyllande av bl.a. stränga miljökrav. Enligt miljö- och energiministern behöver detta inte vara detsamma som att vara ansvarig för verksamheten enligt aktiebolagslagen (1975:1385). Samhällets kontroll och statens inflytande kan effektivt utövas på annat sätt än genom ägarskap. Regeringen bör därför bemyndigas att sälja aktier i SAKAB. En sådan försäljning förutsätter enligt miljö- och energiministern att 13 § i lagen (1985:426) om kemiska produkter upphävs. För att samordning i tiden med aktieförsäljningen skall kunna ske bör regeringen få bemyndigande att föreskriva när upphävandet skall träda i kraft.

Beträffande SAKAB:s framtida verksamhet framhålls att behandlingskapaciteten är för liten i förhållande till pågående och förväntad tillförsel av avfall. Bolaget kommer att behöva öka sin lagringskapacitet, och en utökning av behandlingskapaciteten är ofrånkomlig. Inom SAKAB pågår ett arbete med att finna lämplig lokalisering för såväl lagring som slutbehandling. Miljö- och energiministern erinrar om att det i betänkandet (SOU 1989:105) Prövning av industrilokalisering enligt naturresurslagen föreslås att anläggningar med uppgift att från hela landet ta hand om miljöfarligt avfall skall vara prövningspliktiga enligt 4 kap. naturresurslagen. Samtidigt föreslås att, om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att en sådan anläggning kommer till stånd i landet och om ingen lämpligare plats för anläggningen stått att finna, regeringen skall få lämna tillstånd även om kommunalfullmäktige i berörd kommun inte har tillstyrkt detta.

framhållas att naturvårdsverket som central tillsynsmyndighet spelar en viktig roll när det gäller all hantering av miljöfarligt avfall. Mot bakgrund av det anförda och då SAKAB:s verksamhet är föremål för vederbörlig myndighetsprövning enligt gällande lagstiftning avstyrks motionerna 1988/89:Jo772 yrkande 11 och Jo806 yrkandena 9 och 10.

Vidare avstyrks motionerna Jo806 yrkande 11 och 1988/89:Jo962 yrkande 9.

Utskottet gör samma bedömning som miljö- och energiministern beträffande SAKAB:s framtida verksamhet. Behandlingskapaciteten är för liten i förhållande till pågående och förväntad tillförsel av avfall. Bolaget kommer att behöva öka sin lagringskapacitet, och en utökning av behandlingskapaciteten är ofrånkomlig. Inom SAKAB pågår ett arbete med att finna lämplig lokalisering för såväl lagring som slutbehandling. En proposition om ändring i lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. har nyligen förelagts riksdagen för behandling (prop. 1989/90:126). Förslaget innebär bl.a. att tillkomsten och lokaliseringen av stora anläggningar med uppgift att slutligt omhänderta miljöfarligt avfall skall prövas av regeringen. Den kommunala vetorätten skall finnas kvar som huvudregel. Endast i vissa noggrant angivna situationer och då för vissa särskilda typer av anläggningar skall regeringen få meddela tillstånd utan att kommunfullmäktige dessförinnan tillstyrkt etableringen. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1990. I avvaktan på en kommande riksdagsbehandling avstyrks motion Jo806 yrkande 12.

Slam från kommunala reningsverk

Propositionen

Enligt propositionen skall ett åtgärdsprogram inledas med inriktning på att senast år 1995 få slam som kan garanteras vara riskfritt att använda även i ett långsiktigt perspektiv. Programmet bör ingå som en del i den kommunala avfallsplaneringen. Programmet bör omfatta identifiering av ämnen som med tanke på deras farlighet inte skall förekomma i slammet, begränsning av användningen av sådana ämnen, skärpning av riktvärden för metaller och framtägnning av riktvärden för organiska farliga ämnen samt utvidgad kontroll av slammets innehåll. Deponering av slam bör på sikt upphöra. Enligt miljö- och energiministern kommer naturvårdsverket att påbörja en systemanalys över hur samhället bör lösa sina avloppsproblem vilket har stor betydelse för att uppnå en slamkvalitet med påtagligt mindre metaller och statiska organiska ämnen. Vidare skall naturvårdsverket ges i uppdrag att utarbeta förslag till sänkta riktvärden för de farligaste metallerna och riktvärden för organiska miljöfarliga ämnen vid spridning av slam från kommunala reningsverk.

I motion Jo737 (s) framhålls att samhällsansvaret för omhändertagandet av det miljöfarliga avfallet innebär ett ansvarstagande för en långtgående kontrollerad process som för sin trovärdighet kräver ett statligt ägande på minst 51 %. Enligt motion Jo806 yrkande 13 skall staten behålla kontrollen över ägandet i SAKAB (minst 50 %) men att kommunerna och industrins ägarandel och ansvar skall öka.

Skärpta krav på hanteringen av miljöfarligt avfall förs fram i motion 1988/89:Jo772 (fp) yrkande 11. Utsläppsbegränsningarna vid SAKAB måste skärpas och bolagets verksamhet bör omfatta både destruktion och återvinning. Vidare begärs förslag om ekonomiska styrmedel och förbättrad tillsyn för ökad återvinning av olja samt kontrollerad export av miljöfarligt avfall. I motion Jo806 (vpk) yrkas att PCB-förbränningen omedelbart stoppas vid SAKAB (yrkande 9). Vidare krävs att regeringen åtgärdar bristerna vid bolaget (yrkande 10) och att naturvårdsverket ges i uppdrag att utreda alternativa metoder för omhändertagandet av miljöfarligt avfall (yrkande 11). Enligt yrkande 12 skall riksdagen besluta om både en miljökonsekvensutredning inför lokaliseringen av ett nytt SAKAB och om dess slutliga lokalisering. I motion 1988/89:Jo962 (vpk) yrkande 9 begärs en utredning och analys av SAKAB:s verksamhet.

Utskottets överväganden

Ett utökat kommunalt ansvar för avfallshanteringen förutsätter ett väl fungerande samarbete mellan kommunerna och industrin. Kommunens avfallskunnande tillsammans med industrins kännedom om avfallens sammansättning och egenskaper bör ge goda förutsättningar för en förbättrad hantering av det miljöfarliga avfallet. Utskottet gör samma bedömning som miljö- och energiministern beträffande behovet av att kvalificerade industriella anläggningar av den typ SAKAB representerar skall drivas rationellt under så normala företagsekonomiska förutsättningar som möjligt. Statens hittillsvarande engagemang i SAKAB:s drift och övriga skötsel bör därför kunna begränsas. Utskottet anser dock att samhällets ansvarstagande beträffande omhändertagandet av miljöfarligt avfall förutsätter en fortsatt samhällelig kontroll av verksamheten. Samhällets kontroll bör bibehållas genom att stat och kommuner gemensamt kontrollerar minst 51 % av aktierna i SAKAB. Det anförda innebär att utskottet tillstyrker regeringens förslag om en försäljning av aktier i SAKAB — med den begränsning som följer av det nyss anförda — samt att riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna vad utskottet anför med anledning av motionerna Jo737 och Jo806 yrkande 13 om formerna för ett bibehållet samhälleligt ansvar.

Enligt vad utskottet erfarit skärpte regeringen i december 1989 koncessionsnämndens beslut beträffande SAKAB:s utsläpp av dioxin. Målet är att utsläppen skall motsvara de s.k. ENA-kraven. Senast 1992 skall koncessionsnämnden pröva villkoren för dioxinutsläpp. Det bör även

I motionerna Jo803 (m) yrkande 1 och 1988/89:Jo846 (m) yrkande 1 hemställs att riksdagen begär att regeringen utarbetar ett förslag till lag om slamhantering. Som alternativ kan lagen om kemiska produkter utvidgas och en slamförfordning utfärdas med stöd därav. Stopp alternativt förbud mot fortsatt spridning av rötslam på åkermark yrkas i motionerna Jo270 (vpk) yrkande 9, Jo827 (vpk) yrkande 20 och Jo843 (c) yrkande 13. Spridningen skall upphöra i avvaktan på att alla skadliga ämnen är borta alternativt att erforderliga gränsvärden fastställts. I motion 1988/89:Jo738 (fp) yrkas att en utredning tillsätts med uppgift att föreslå en strängare lagstiftning för industrins utsläpp av giftiga och svärnedbrytbara ämnen till de kommunala reningsverken.

Utskottets överväganden

Det är viktigt att minska halterna av miljöfarliga ämnen i slammet genom åtgärder redan vid källan. I detta sammanhang bör särskilt betonas att tillverkare och importörer av kemiska produkter är skyldiga att beakta hälso- och miljöriskerna i alla hanteringsled såväl vad gäller existerande produkter som innan nya produkter förs ut på marknaden. Alla användare av sådana produkter måste göras medvetna om miljöriskerna. Detta gäller både vid yrkesmässig hantering och vid användning i hushållen. De centrala myndigheterna har en mycket viktig uppgift i att identifiera sådana ämnen som är särskilt miljöstörande och se till att dessa byts ut mot mindre farliga ämnen. Detta har stor betydelse för att komma till rätta med det miljöskadliga innehållet i såväl avloppsvatten som avfall. Utskottet anser i likhet med miljö- och energiministern att naturvårdsverket i arbetet med ovan omnämnda analys särskilt har att beakta den betydelse en sådan systemanalys har för att uppnå en slamkvalitet med påtagligt mindre metaller och statiska organiska ämnen. I detta sammanhang bör även beaktas det uppdrag till kemikalieinspektionen och naturvårdsverket att utarbeta konkreta förslag till hur användningen av de mest hälso- och miljöskadliga ämnena radikalt skall minskas eller upphöra. I likhet med det åtgärdsprogram som skall ingå i den kommunala avfallsplaneringen syftar detta arbete till att år 1995 ha slam som inte innehåller särskilt miljöfarliga ämnen. I propositionen aviseras ett uppdrag till naturvårdsverket att upprätta förslag dels till sänkta riktvärden för de farligaste metallerna, dels till riktvärden för organiska miljöfarliga ämnen vad gäller spridning av slam från kommunala reningsverk på jordbruksmark. Detta uppdrag bör enligt utskottets mening skapa ett gott underlag för den fortsatta bedömningen av hur och på vilken mark slam skall kunna användas. Som utskottet tidigare framhållit bör kommunerna genom ökade informationsinsatser kunna påverka konsumenter och yrkesmässiga användare att göra från miljösynpunkt bättre produktval och att slutligt omhänderta dessa produkter på ett riktigt sätt. Även de olika formerna för kommande miljömärkning har en stor betydelse i detta sammanhang. Enligt utskottets mening får

syftet med motionerna Jo803 yrkande 1 och 1988/89:Jo846 yrkande 1 anses vara tillgodosett mot bakgrund av vad utskottet anfört. Motionerna avstyrks i berörda delar.

Med samma motivering avstyrks även motionerna Jo270 yrkande 9, Jo827 yrkande 20 och Jo843 yrkande 13.

Utskottet har tidigare (1989/90:JoU6) framhållit att prövningsmyndigheterna i samband med tillståndsprövning enligt miljöskyddslagen av industriell verksamhet bör göra en bedömning av om avloppsvattnet är av sådan beskaffenhet att det är lämpligt att behandla vattnet i ett kommunalt reningsverk eller om vattnet bör behandlas på annat sätt. Vidare bör uppmärksammas att kommunerna i egenskap av huvudmän har möjlighet att ställa krav på anslutna industrier och därigenom begränsa tillförseln av sådant avloppsvatten som påverkar reningsverkets drift i negativ riktning. Miljö- och hälsoskyddsnämnderna har dessutom genom sin tillsyn enligt lagen om kemiska produkter att kontrollera att företagen inte förorenar avloppsvattnet med kemikalieavfall. Utskottet vill med det anförda betona betydelsen av att berörda myndigheter i de konkreta fallen utövar sin tillsynsuppgift så att de kommunala reningsverkens effektivitet kan upprätthållas. Med ett på sikt utvidgat kommunalt ansvar för avfallshanteringen torde förutsättningarna för att så blir fallet avsevärt förbättras. Utskottet utgår dessutom ifrån att berörda statliga och kommunala myndigheter följer den fortsatta utvecklingen med uppmärksamhet och vidtar de åtgärder som kan anses erforderliga för en fortlöpande förbättring av situationen. Motion 1988/89:Jo738 avstyrks.

Internationellt samarbete på avfallsområdet

Propositionen

I propositionen konstateras att avfall eller andra farliga produkter inte skall exporteras till land som saknar resurser att ta hand om avfallet eller produkten på ett miljöriktigt sätt. Ett samordnat handlande bör eftersträvas i Västeuropa. Vidare betonas att exporten av miljöfarligt avfall är förbehållet SAKAB och annan med särskilt tillstånd. Inom såväl OECD som Förenta nationernas miljöprogram, UNEP, pågår arbete med konventioner för att internationellt reglera kontrollen av gränsöverskridande transporter av avfall som kan hota människors hälsa eller miljö. I mars 1989 undertecknade Sverige den s.k. Baselkonventionen om kontroll av gränsöverskridande transporter av farligt avfall. Konventionen innehåller flera bestämmelser som tydligt speglar ambitionerna att skydda utvecklingsländerna mot giftdumpning och regler för utveckling av miljöanpassad teknik och minskade avfallsmängder. Vidare redovisas bl.a. det arbete som bedrivs på kemikalieområdet inom OECD, Förenta nationerna och mellan de nordiska länderna.

I motion 1988/89:Jo783 (c) yrkas att import av avfall förbjuds. I motion Jo806 (vpk) framhålls att regeringen måste intensifiera arbetet för att skärpa internationella avtal mot handeln med miljöfarligt avfall (yrkande 1). Vidare yrkas att regeringen skall lämna en redogörelse för hittillsvarande export från Sverige av miljöfarligt avfall (yrkande 2). Regeringen måste även intensifiera arbetet för att stoppa dumpningen av avfall till havs (yrkande 3). Miljöpartiet yrkar i motion Jo820 yrkande 7 att Sverige kräver att Baselkonventionen sätter stopp för export av avfall till utvecklingsländerna.

Utskottets överväganden

Utskottet ansluter sig till vad miljö- och energiministern anfört om det internationella samarbetet på avfallsområdet. I detta sammanhang bör särskilt erinras om det nordiska samarbetet. Ett programförslag antogs på Nordiska ministerrådets möte i november 1989 som innefattar en rad aktiviteter. Det gäller bl.a. samarbete med behandling och återvinning av andra typer av specialavfall än kvicksilver, värdering och utprovning av system för alternativ behandling av vissa typer av specialavfall samt omvärdering av den s.k. Nordiska Avfallsbörsen. Vidare har i nordisk regi framtagits förslag till vetenskapliga kriterier för klassificering av kemiska ämnen som miljöfarliga, vilket gör det möjligt att skapa nationella regelsystem för klassificering och märkning av miljöfarliga kemiska produkter, s.k. negativ märkning. Arbetet har bedrivits parallellt med EG:s motsvarande arbete. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om vad utskottet tidigare anfört om internationellt samarbete om havsmiljön (1989/90:JoU6) och att Sverige tillsammans med övriga nordiska länder driver frågorna om dumpning till havs inom London Dumping Convention, Oslokonventionen samt Helsingforskonventionen. Med det anförda avstyrks motionerna 1988/89:Jo783 och Jo806 yrkandena 1, 2 och 3 i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

Med det anförda avstyrks även motion Jo820 yrkande 7.

Övriga frågor

Motionerna

I motion Jo868 (m) yrkas att en generell rätt införs i renhållningslagen för fastighetsägare att ta hand om sitt avfall under förutsättning av miljömässighet och hygieniskt godtagbara förhållanden (yrkande 4).

Folkpartiet kräver i motion Jo744 yrkande 5 ökade resurser för ideella organisationers informationsarbete på avfallsområdet.

Miljöpartiet yrkar i motion 1988/89:Jo823 att strålningskällor som använder upparbetat kärnkraftsavfall skall förbjudas (yrkande 1). Användningen av sådana existerande strålningskällor bör förbjudas inom två år (yrkande 2). Det bör åligga ägaren att i samarbete med strålskyddsmyndigheterna se till att de förbjudna strålningskällorna förva-

ras på ett betryggande sätt (yrkande 3). Vidare yrkas att all försäljning av varor som har bestrålats med ifrågavarande strålningskällor skall förbjudas i Sverige (yrkande 4).

I motionerna 1988/89:Jo866 yrkandena 15 och 16 samt Jo819 yrkandena 8 och 11 yrkas att en expertutredning om plaster bör tillsättas och att alla plastprodukter bör förse med märkning som anger plastsort.

I motion Jo730 (fp) yrkande 1 begärs åtgärder för att komma till rätta med returpapper (självkopierande papper) som innehåller PCB. Vidare yrkas ett totalförbud mot PCB innebärande en avveckling senast 1992 (yrkande 2) och att frågan bör behandlas i samband med Östersjösamarbetet (yrkande 3). I motion Jo749 (c) yrkande 3 krävs att PCB i gamla anläggningar skall saneras före utgången av år 1992. Avvecklingen av PCB i äldre elmateriel bör enligt motion 1988/89:Jo796 yrkande 6 vara avslutad år 1995. Vidare yrkas en kartläggning av PCB i bottensediment och en sanering därav (yrkande 7). I motion Jo822 (c) yrkande 15 krävs ett totalförbud mot PCB/PCT senast år 1992. Miljöpartiet yrkar i motion Jo847 att PCB skall förbjudas inom ett år (yrkande 7).

Utskottets överväganden

Enligt 7 § renhållningslagen (1979:596), RL, får avfall som skall forslas bort genom kommunens försorg inte grävas ned, komposteras eller på annat sätt slutligt omhändertas av fastighetsinnehavaren. I 4 § andra stycket RL stadgas att hänsyn skall tas till fastighetsägares möjligheter att själv ta hand om avfallet innan plan och beslut tas beträffande bortforsling av hushållsavfall. Enligt utskottets bedömning tillgodoser ifrågavarande reglering i allt väsentligt syftet med motion Jo868 yrkande 4. Yrkandet påkallar således ingen ytterligare riksdagens åtgärd.

Mot bakgrund av vad utskottet tidigare anfört beträffande ett ökat informationsbehov i olika avseenden när det gäller avfallsfrågorna vill utskottet framhålla naturvårdsverkets centrala roll i detta sammanhang. Utskottet anser att naturvårdsverket som ansvarig myndighet nog har att följa avfallsfrågorna och självt ta initiativ när det gäller nya metoder för avfallshantering med syfte att minska avfallsmängderna och avfallets innehåll av miljöfarliga ämnen. Arbetet bör bedrivas i nära kontakt med kommunerna, industrin och andra som har särskilda intressen och kunskaper i frågor om avfall och återvinning. Utskottet har bl.a. ovan berört informationsarbetet som bedrivs av stiftelsen Håll Sverige Rent. Stiftelsen bedriver informations- och kampanjverksamhet för att stimulera enskilda, företag, organisationer och myndigheter att verka för stiftelsens ändamål. Goda initiativ och idéer som har möjlighet att skapa en positiv opinion för miljöfrågor måste stimuleras och uppmuntras. Enligt utskottets bedömning är syftet med motion Jo744 yrkande 5 med det anförda i allt väsentligt tillgodosett. Motionen avstyrks i berörd del.

Enligt vad utskottet erfarit produceras huvuddelen av alla strålningskällor för olika användningsformer genom bestrålning av ämnen i forskningsreaktorer. Endast en mindre del härrör från upparbetat kärnbränsle. Industrin använder främst cesium 137. Övervakning av ett eventuellt förbud mot strålningskällor som härrör från upparbetat kärnkraftsavfall är näst intill omöjlig eftersom den del av strålningskällorna som kommer i fråga inte går att urskilja. Med det anförda, och då verksamheten enligt gällande bestämmelser är föremål för berörda myndigheters tillsyn och prövning, avstyrks motion 1988/89:Jo823 yrkandena 1, 2, 3 och 4.

I enlighet med vad utskottet tidigare framhållit måste producentansvaret hävdas genom krav på utbyte av miljöskadliga ämnen även när det gäller plaster och plastprodukter. Plast som avfall inryms även i den av utskottet ovan gjorda bedömningen av den framtida avfallshanteringen. Utskottet har erfarit att plastbranschens samarbetsorganisation i december 1989 bildade en arbetsgrupp för en helhetssyn på plasterna och deras roll i samhället. Arbetsgruppens verksamhet omfattar både frågor om resursförbrukning och miljöpåverkan. Utöver det anförda är utskottet inte berett att föreslå riksdagen något uttalande med anledning av motionerna Jo819 yrkande 8 och 11 samt 1988/89:Jo866 yrkandena 15 och 16. Motionerna avstyrks i berörda delar.

Enligt förordningen (1985:837) om PCB m.m. krävs tillstånd för import eller hantering av PCB. Förordningen stadgar förbud mot saluhållning, överlåtelse eller brukande av vissa transformatorer och kondensatorer. Nyinstallation av utrustning med viss större effekt är fr.o.m. den 1 januari 1990 ej tillåten. Gamla utrustningar skall avvecklas och får ej användas efter utgången av år 1994. Förordningen tillåter viss annan användning efter särskild prövning av naturvårdsverket. Sådana tillstånd har ej lämnats efter år 1971.

Som utskottet tidigare framhållit måste en avveckling av PCB få ta viss tid i anspråk (1987/88:JoU6). Framlagd avvecklingsplan kommer att innebära ett totalförbud mot användningen av PCB/PCT inom ett fåtal år. Motionerna Jo730 yrkande 2, Jo749 yrkande 3, Jo822 yrkande 15 och Jo847 yrkande 7 avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anförde.

Med samma motivering avstyrks även motion 1988/89:Jo796 yrkandena 6 och 7.

Vidare avstyrks motion Jo730 yrkande 1.

Med hänvisning till vad utskottet anförde ovan om det internationella samarbetet på avfallsområdet avstyrks motion Jo730 yrkande 3 i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

De överväganden i propositionen som inte särskilt berörts i det föregående har ej föranlett någon erinran från utskottets sida. Samtliga i propositionen framlagda lagförslag tillstyrks.

Utskottet hemställer

Utgångspunkter för avfallshanteringen m.m.

1. beträffande *lag om avfall och återvinning*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo819 yrkande 3,
res. 1. (mp)
2. beträffande *allmänna principer och mål för avfallshanteringen*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo772 yrkande 1,
1989/90:Jo806 yrkande 5, 1989/90:Jo827 yrkande 1, 1989/90:
Jo868 yrkande 3 och 1988/89:Jo871,
res. 2 (vpk)
3. beträffande *minskade avfallsmängder och miljörevision*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo819 yrkande 2 och
1988/89:Jo866 yrkande 1,
4. beträffande *parlamentarisk uredning*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo744 yrkande 1,
res. 3 (fp, mp)
5. beträffande *definition av avfallsbegreppet*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo868 yrkande 2.

Producentens ansvar m.m.

6. beträffande *producentens ansvar m.m.*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo868 yrkandena 5 och 7,
7. beträffande *ekonomiska styrmedel*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo744 yrkande 2 i mot-
svarande del och 1989/90:Jo868 yrkande 1,
8. beträffande *avfallsavgift på avfall som lämnas till förbrän-
ning*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo827 yrkande 14,
9. beträffande *återvinning av zinkstoft*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo739,
10. beträffande *miljöfarlighetsmärkning m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo766 yrkande 2,
1988/89:Jo772 yrkande 13, 1989/90:Jo787, 1989/90:Jo819 yrkan-
de 17, 1989/90:Jo842, 1989/90:Jo843 yrkande 5, 1989/90:Jo846
och 1988/89:Jo866 yrkande 11,
11. beträffande *materialbalanser*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo843 yrkande 6,
12. beträffande *uppgiftsskyldighet i renhållningslagen*
att riksdagen med avslag på motion 1989/90:Jo868 yrkande 8
antar förslaget till lag om ändring i renhållningslagen (1979:596)
såvitt avser 9 a § och 22 §,
res. 4 (m)
13. beträffande *preciserad uppgiftsskyldighet*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo868 yrkande 15,

14. beträffande *uppgifter för kommunal tillsyn*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo827 yrkande 8,
15. beträffande *avveckling av hälso- och miljöfarliga ämnen*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo744 yrkande 3 och 1989/90:Jo843 yrkande 11,
16. beträffande *kontroll av miljöfarligt avfall*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo806 yrkande 4,
17. beträffande *föremål och varor som innehåller eller har behandlats med kemisk produkt*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo819 yrkande 18,
res. 5 (vpk, mp)
18. beträffande *substitutionsprincipens tillämpning*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo868 yrkande 9,
19. beträffande *den s.k. omvända bevisbördan m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo847 yrkande 3 och 1989/90:Jo870 yrkande 2,
res. 6 (mp)
20. att riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1985:426) om kemiska produkter såvitt avser 5 §,

Återanvändning och återvinning

21. beträffande *lagsiftning om återvinning m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo766 yrkande 1 och 1988/89:Jo772 yrkandena 2 och 6,
res. 7 (fp, c)
22. beträffande *källsortering som grundprincip*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo827 yrkande 10,
res. 8 (vpk)
23. beträffande *administration av återvinningen m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo822 yrkande 7 och 1988/89:Jo866 yrkandena 2 och 6,
res. 9 (vpk)
24. beträffande *bilskrotningspremien*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo703, 1989/90:Jo741 yrkande 3, 1989/90:Jo770 yrkande 3, 1989/90:Jo773 yrkande 10, 1988/89:Jo800 yrkande 3, 1988/89:Jo804 yrkande 1, 1989/90:Jo862 yrkande 1, 1989/90:Jo879 yrkande 19, 1989/90:Jo883 yrkande 16 och 1988/89:Jo969 yrkande 3,
25. beträffande *återvinning av gummidäck m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:N273, 1989/90:Jo741 yrkande 4, 1988/89:Jo800 yrkande 4 och 1989/90:Jo812,
26. beträffande *återvinning av CFC*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo772 yrkande 8 och 1988/89:Jo866 yrkande 14,
27. beträffande *återvinning, återanvändning och sortering i renhållningslagen*
att riksdagen antar förslaget till lag om ändring i renhållningslagen (1979:596) såvitt avser 2a § och 8 §,

28. att riksdagen lämnar utan erinran vad i propositionen anförts om åtgärder för bättre produktkontroll, allt i de delar som ej berörts av utskottets hemställan ovan,

1989/90:JoU16

Källsortering m.m.

29. beträffande *källsortering*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo717 yrkande 6, 1988/89:Jo774 yrkande 2, 1989/90:Jo827 yrkande 9, 1988/89:Jo866 yrkandena 3 och 5 och 1989/90:Jo868 yrkande 10,

res. 10 (m)

30. beträffande *ekonomiska styrmedel för övergång till källsortering*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo843 yrkande 4 och 1989/90:Jo868 yrkande 11,

31. beträffande *statsbidrag till källsortering*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo819 yrkande 6, 1988/89:Jo822 yrkandena 8 och 9 samt 1988/89:Jo866 yrkande 4,

32. beträffande *rötning och kompostering*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo774 yrkande 3, 1989/90:Jo819 yrkande 7 och 1988/89:Jo866 yrkande 9,

33. beträffande *deponigas*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo827 yrkandena 16 och 17,

34. beträffande *demonstrationsanläggningar för behandling av organiskt avfall*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo876 yrkande 2,

35. beträffande *recirkulering av toalett- och hushållsavfall*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:N471 yrkande 3 och 1989/90:Jo876 yrkande 1,

res. 11 (vpk, mp)

36. beträffande *avveckling av sopförbränningen*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo774 yrkande 1, 1989/90:Jo819 yrkande 1, 1988/89:Jo822 yrkande 1, 1989/90:Jo827 yrkande 11 och 1988/89:Jo866 yrkande 7,

res. 12 (vpk, mp)

37. beträffande *obligatorisk energiutvinning vid sopförbränning*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo843 yrkande 3,

38. beträffande *gränsvärden för utsläpp vid sopförbränning*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo772 yrkande 10, 1988/89:Jo796 yrkande 25, 1988/89:Jo822 yrkande 10 och 1989/90:Jo883 yrkande 11,

39. beträffande *hanteringen av aska från sopförbränningsanläggningar*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo827 yrkande 12,

40. beträffande *returpappershanteringen*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:N313, 1989/90:Jo798 och 1988/89:Jo870,

41. beträffande *batterihanteringsens miljöproblem*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo832,

42. beträffande *pantsystem för batterier*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo772 yrkande 7, 1989/90:Jo744 yrkande 4, 1989/90:Jo819 yrkande 14, 1988/89:Jo849 yrkande 1 och 1988/89:Jo866 yrkande 10,

res. 13 (mp)

43. beträffande *förbud mot miljöfarliga batterier*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo819 yrkande 13 och 1988/89:Jo866 yrkande 12,

res. 13 (mp)

44. beträffande *förbud mot fastmontering av tungmetallhaltiga batterier m.m.*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo819 yrkande 15,

res. 13 (mp)

45. beträffande *forskning och utveckling av batterier*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo849 yrkande 2,

46. beträffande *lysrör som miljöfarligt avfall*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo835 och 1988/89:Jo841 yrkande 1,

47. beträffande *pantsystem för lysrör m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo760, 1989/90:Jo819 yrkande 16, 1988/89:Jo841 yrkande 2 och 1988/89:Jo866 yrkande 13,

res. 14 (mp)

48. beträffande *amalgamavskiljare vid tandvårdsklinikerna*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo872,

49. beträffande *förbud mot kvicksilvertermometrar*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo765 yrkande 2,

50. att riksdagen lämnar utan erinran vad i propositionen anförts om källsortering, allt i de delar som ej berörts av utskottets hemställan ovan,

50. åtgärder på förpackningsområdet m.m.

51. beträffande *återvinning och förpackningar*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo756, 1988/89:Jo798 och 1989/90:Jo850,

52. beträffande *icke återvinningsbara och miljöskadliga plastförpackningar*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo783,

53. beträffande *ekonomiska styrmedel på förpackningsområdet*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo744 yrkande 2 i återstående del, 1988/89:Jo772 yrkande 3 och 1989/90:Jo868 yrkande 12,

54. beträffande *engångsförpackningar m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo819 yrkande 4 och 1989/90:Jo870 yrkande 4,

55. beträffande *introduktion av nya förpackningar*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo822 yrkande 2,

res. 15 (vpk, mp)

56. beträffande *förbud mot aluminiumburken m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo822 yrkande 3 i motsvarande del, 1989/90:Jo827 yrkande 3, 1989/90:Jo843 yrkande 8 och 1988/89:Jo953 i motsvarande del samt lämnar motion 1988/89:Jo772 yrkande 4 utan vidare åtgärd,

res. 16 (c)

57. beträffande *förbud mot aluminiumburken fr.o.m. viss tid*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo819 yrkande 5 i motsvarande del och 1989/90:Jo841 i motsvarande del,

res. 17 (mp)

58. beträffande *returburksmottagning hos Systembolaget*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo767 och 1988/89:Jo837 yrkande 3,

59. beträffande *förbud mot PET-flaskan m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo822 yrkande 3 i återstående del, 1989/90:Jo827 yrkande 2 och 1988/89:Jo953 i återstående del samt lämnar motionerna 1988/89:Jo837 yrkande 2 och 1989/90:Jo843 yrkande 7 utan vidare åtgärd,

60. beträffande *förbud mot PET-flaskan fr.o.m. viss tid*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo819 yrkande 5 i återstående del och 1989/90:Jo841 i återstående del,

res. 18 (mp)

61. beträffande *förbättrade retursystem för glasförpackningar m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo772 yrkande 5, 1988/89:Jo822 yrkande 5, 1989/90:Jo827 yrkande 5 och 1988/89:Jo837 yrkande 1,

62. beträffande *utredning angående standardiserat glasförpackningssystem m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:N252 och 1988/89:N264,

63. beträffande *utlkommande medel från burkåtervinningen*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo736 yrkande 14,

64. beträffande *förbud mot PVC-förpackningar m.m.*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo722, 1988/89:Jo822 yrkande 4 och 1988/89:Jo866 yrkande 17,

res. 19 (mp)

65. beträffande *förbud mot PVC i kontorsmaterial och leksaker m.m.*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo819 yrkande 9,

res. 19 (mp)

66. beträffande *förbud mot import av PVC-förpackningar*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo819 yrkande 10, 1989/90:Jo827 yrkande 4 och 1989/90:Jo843 yrkande 10,

res. 20 (c)

res. 21 (mp)

67. beträffande *internationellt arbete inom förpackningsområdet*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo843 yrkande 9,

68. att riksdagen lämnar utan erinran vad i propositionen anförts om vissa åtgärder på förpackningsområdet, allt i de delar som ej berörts av utskottets hemställan ovan,

1989/90:JoU16

Överblick och kontroll

69. beträffande *övergripande ansvar för avfallshanteringen*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo772 yrkande 12 och 1989/90:Jo827 yrkande 19,

70. att riksdagen antar förslaget till lag om ändring i renhållningslagen (1979:596) såvitt avser 21 §,

71. beträffande *utvidgat kommunalt ansvar för avfallshanteringen*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo744 yrkande 6, 1989/90:Jo827 yrkande 6, 1989/90:Jo843 yrkande 1 och 1989/90:Jo868 yrkandena 13 och 16,

res. 22 (m)

res. 23 (c)

72. att riksdagen antar förslaget till lag om ändring i renhållningslagen (1979:596) såvitt avser 6 §,

73. beträffande *dispens från 6 § renhållningslagen (1979:596)*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo868 yrkande 17,

74. beträffande *utredning om det framtida ansvaret för avfallshanteringen m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo720 och 1989/90:Jo827 yrkande 7,

75. beträffande *avfallsproducenternas ansvar m.m.*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo744 yrkande 7,

res. 24 (fp)

76. beträffande *kommunernas avfallsplanering*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo868 yrkandena 14 och 18,

77. att riksdagen antar förslaget till lag om ändring i renhållningslagen (1979:596) såvitt avser 9 §,

78. beträffande *avgiftsuttaget enligt renhållningslagen (1979:596)*

att riksdagen med avslag på motion 1989/90:Jo868 yrkande 19 antar förslaget till lag om ändring i renhållningslagen (1979:596) såvitt avser 16 §,

res. 25 (m)

79. beträffande *åtgärder rörande äldre deponier*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo772 yrkande 9 och 1988/89:Jo774 yrkande 4,

80. beträffande *läckage från avfallstippar m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo749 yrkande 2 och 1989/90:Jo827 yrkande 18,

81. beträffande *pilotprojekt vid Tagenetippen*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo759,

82. beträffande *kommunalt ansvar för sanitära olägenheter i vissa fall*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo708, 1988/89:Jo712, 1989/90:Jo721 och 1989/90:Jo742 yrkande 1,

83. beträffande *transport och hantering av miljöfarligt avfall*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo717 yrkande 8 och 1988/89:Jo822 yrkande 6,

84. beträffande *kommunala mottagningsstationer m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo866 yrkande 8,

85. beträffande *information om hanteringen av miljöfarligt avfall*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo717 yrkande 7, 1989/90:Jo803 yrkande 2, 1989/90:Jo819 yrkande 12, 1988/89:Jo846 yrkande 2 och 1989/90:Jo869,

Försäljning av aktier i Svensk Avfallskonvertering AB (SAKAB) m.m.

86. beträffande *ägarförhållandena i SAKAB*
att riksdagen bemyndigar regeringen att sälja en del av statens aktieinnehav i SAKAB samt med anledning av motionerna 1989/90:Jo737 och 1989/90:Jo806 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om statens och kommunernas ägarandel i SAKAB,

res. 26 (m, fp)

87. beträffande *slutligt omhändertagande av miljöfarligt avfall*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo772 yrkande 11 och 1989/90:Jo806 yrkandena 9 och 10,

88. beträffande *utredning angående omhändertagandet av miljöfarligt avfall*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo806 yrkande 11 och 1988/89:Jo962 yrkande 9,

89. beträffande *lokalisering av ett nytt SAKAB*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo806 yrkande 12,

90. att riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1985:426) om kemiska produkter i de delar som ej omfattas av utskottets hemställan ovan,

91. att riksdagen godkänner riktlinjerna för det fortsatta arbetet med förbättrad överblick och kontroll av avfallshanteringen, allt i de delar som ej berörts av utskottets hemställan ovan,

Slam från kommunala reningsverk

92. beträffande *lag om slamhantering*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo803 yrkande 1 och 1988/89:Jo846 yrkande 1,

93. beträffande *förbud mot spridning av rötslam*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo270 yrkande 9, 1989/90:Jo827 yrkande 20 och 1989/90:Jo843 yrkande 13,

94. beträffande *industrins utsläpp till reningsverken*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo738,

95. att riksdagen lämnar utan erinran vad i propositionen anförts om slam från kommunala reningsverk, allt i de delar som ej berörts av utskottets hemställan ovan,

Internationellt samarbete på avfallsområdet

96. beträffande *internationellt samarbete på avfallsområdet*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo783 och 1989/90:Jo806 yrkandena 1, 2 och 3,

res. 28 (vpk, mp)

97. beträffande *export av avfall till utvecklingsländer*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo820 yrkande 7,

res. 29 (vpk, mp)

98. att riksdagen lämnar utan erinran vad i propositionen anförts om betydelsen av det internationella samarbetet inom avfallsområdet, allt i de delar som ej berörts av utskottets hemställan ovan,

Övriga frågor

99. beträffande *rätt att ta hand om hushållsavfall*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo868 yrkande 4,

100. beträffande *ideella organisationers informationsarbete*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo744 yrkande 5,

res. 30 (fp)

101. beträffande *förbud mot användningen av vissa strålkällor*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo823,

res. 31 (vpk, mp)

102. beträffande *utredning om plaster m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo819 yrkandena 8 och 11 samt 1988/89:Jo866 yrkandena 15 och 16,

103. beträffande *totalavveckling av PCB*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Jo730 yrkande 2, 1989/90:Jo749 yrkande 3, 1989/90:Jo822 yrkande 15 och 1989/90:Jo847 yrkande 7,

104. beträffande *PCB i äldre elmateriel m.m.*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo796 yrkandena 6 och 7,

105. beträffande *PCB i visst returpapper*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo730 yrkande 1,

106. beträffande *Östersjösamarbete för totalförbud mot PCB*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Jo730 yrkande 3,

107. att riksdagen lämnar utan erinran vad i propositionen anförts om avfalls- och produktkontrollfrågornas inriktning och innehåll i övrigt, allt i de delar som ej berörts av utskottets hemställan ovan,

108. att riksdagen antar förslaget till lag om ändring i renhållningslagen (1979:596) i de delar som ej omfattas av utskottets hemställan ovan.

1989/90:JoU16

Stockholm den 30 mars 1990

På jordbruksutskottets vägnar

Hans Gustafsson

Närvarande: Hans Gustafsson (s), Sven Eric Lorentzon (m), Grethe Lundblad (s), Lars Ernestam (fp), Martin Segerstedt (s), Jens Eriksson (m), Jan Fransson (s), Åke Selberg (s), Ingvar Eriksson (m), Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk), Åsa Domeij (mp), Inge Carlsson (s), Kaj Larsson (s), Karin Starrin (c) och Anders Castberger (fp).

Reservationer

1. Lag om avfall och återvinning (mom. 1)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "Motionsyrkandet avstyrks." bort ha följande lydelse:

Som framhålls i miljöpartiets motion Jo819 yrkande 3 kommer de grönas skattepolitik — sänkt skatt på arbete och hög skatt på energi och råvaror — att göra återvinning, återanvändning och reparation lönsammare. Men det räcker inte för att inom den närmaste tiden komma till rätta med problemen. Därför anser utskottet att en avfalls- och återvinningslag bör införas i enlighet med det i motionen utarbetade lagförslaget (se bilaga 2). Lagens huvudsyfte skall vara att reducera avfallsmängden och att göra avfallet mindre farligt ur miljösynpunkt. För att uppnå detta mål bör lagförslaget inriktas på förebyggande miljövård. Företag skall åläggas att upprätta och offentliggöra materialbalanser, livscykel-specifikationer och miljövarudeklarationer. Kommunerna skall upprätta en detaljerad plan för hur avfallshanteringen skall utvecklas och avfallsmängderna minskas under en period på mellan fem och tio år. I avfallsplanen skall bl.a. redovisas en framtida reduktion av avfall och utsläpp för kommunens industri. Målet skall vara att inom en tioårsperiod, med hjälp av s.k. miljöanpassad teknik, kemikalieval och kritisk granskning av produktutbudet minimera utsläpp och avfall från produktion och konsumtion. Långtgående källsortering skall vara obligatorisk över hela landet och genomföras senast den 1 januari 1993. Statens naturvårdsverk skall vara central tillsynsmyndighet med vittgående befogenheter att styra avfallshanteringen i en för miljön positiv riktning. Verket skall bl.a. ha befogenhet att införa pant

på varor, förbjuda miljöfarliga kemikalier, lägga miljöavgift på tillverkningsämnen och produkter m.m. Förslag till lagstiftning i enlighet med vad utskottet här anfört bör snarast utarbetas. Det lagförslag som bifogas kan efter viss bearbetning läggas till grund för förslag om en ny avfallslagstiftning. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo819 yrkande 3 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *lag om avfall och återvinning*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo819 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Allmänna principer och mål för avfallshanteringen (mom. 2)

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar med "De av" och slutar med "berörda delar." bort ha följande lydelse:

Utöver de av regeringen redovisade allmänna principerna för den framtida avfallshanteringen vill utskottet anföra följande. Den rika delen av världen förbrukar det mesta av jordens tillgångar. Samtidigt ödeläggs naturen och därmed de kommande generationernas livsmiljöer. För att komma till rätta med de grundläggande miljöproblemen, till vilka de växande avfallsbergen hör, måste produktion och konsumtion i grunden förändras. En rättvis fördelning mellan världens folk och mellan fattiga och rika måste komma till stånd. Detta förutsätter en förändrad maktbalans. För att komma till rätta med avfallsproblemen krävs att produktion, konsumtion och återvinning kännetecknas av cykliska förlopp där energi- och materialförlusterna minimeras. Materialbalanser skall bl.a. redovisa in- och utflöde av ämnen. Produktanalyser skall visa hur produkten påverkar miljö och hälsa både hos de arbetare som tillverkar produkten och utanför fabriken. Kvitteblivningsspecifikationer skall visa hur den slutligen omhändertas som avfall. Även tillverkningsprocessens effekter skall redovisas och analyseras. Det krävs också att de materialförluster — avfall — som ändå uppstår har minsta möjliga inverkan på naturen så att miljö och människor inte skadas. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna Jo806 yrkande 5 och Jo827 yrkande 1 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna 1988/89:Jo772 yrkande 1, Jo868 yrkande 3 och Jo871 avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *allmänna principer och mål för avfallshanteringen*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Jo806 yrkande 5 och 1989/90:Jo827 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1988/89:Jo772 yrkande 1, 1989/90:Jo868 yrkande 3 och 1989/90:Jo871 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Parlamentarisk utredning (mom. 4)

1989/90:JoU16

Lennart Ernestam (fp), Åsa Domeij (mp) och Anders Castberger (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar med "Det anförda" och slutar med "yrkande 1." bort ha följande lydelse:

I propositionen aviserar miljö- och energiministern en rad utredningsuppdrag om bl.a. materialbalanser och miljövarudeklarationer samt uppgiftsskyldighet för kommunal planering. Vidare ges naturvårdsverket, kemikalieinspektionen, arbetarskyddsstyrelsen och andra berörda myndigheter i uppdrag att utarbeta förslag om hur användningen av de mest hälso- och miljöfarliga ämnena skall kunna minskas. Slutligen skall frågan om styrmedel på förpackningsområdet utredas. I likhet med motionärerna i folkpartiets kommittémotion Jo744 yrkande 1 anser utskottet att huvudparten av dessa utredningsuppdrag är av den karaktären att det effektivaste resultatet skulle uppnås om de samlades i en parlamentarisk utredning. Utredningen bör utöver förpackningsområdet och den avfallsavgift som föreslås i propositionen även behandla frågan om utökat användande av ekonomiska styrmedel för att öka återvinningen inom avfallsområdet. Som framhålls i motionen bör utredningen också bedöma möjligheterna för en förenkling av den i propositionen föreslagna uppgiftsskyldighet för enskilda företagare. Vad utskottet anför med anledning av motionen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *parlamentarisk utredning*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo744 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

4. Uppgiftsskyldighet i renhållningslagen (mom. 12)

Sven Eric Lorentzon, Jens Eriksson och Ingvar Eriksson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 32 börjar med "Utskottet delar" och på s. 33 slutar med "yrkande 8." bort ha följande lydelse:

Den föreslagna uppgiftsskyldigheten innebär att den som yrkesmässigt bedriver verksamhet som ger upphov till avfall skall lämna kommunen de uppgifter som behövs för kommunens renhållningsordning. I likhet med vad som anförs i motion Jo868 yrkande 8 anser utskottet att det fordras ökade kunskaper om avfallssituationen och att en inventering av de förekommande problemen bör göras. De föreslagna förändringarna i 22 § RL ger kommunerna möjlighet att inhämta erforderliga uppgifter i detta sammanhang. Utskottet anser därför att detta inte behöver formaliseras genom ytterligare lagstadgade krav på uppgiftsskyldighet i enlighet med förslaget till ändring i 9 § RL. Alla inblandade intressenter — myndigheter, avfallsproducenter och de som svarar för bortforsling och omhändertagande av avfall — samarbetar redan i dag på detta område för att gemensamt förbättra verksamheten.

Med det anförda tillstyrker utskottet motion Jo868 yrkande 8. Det anförda innebär att utskottet avstyrker regeringens förslag till lagstadgad uppgiftsskyldighet såvitt avser 9 § RL och tillstyrker regeringens förslag såvitt avser 22 § i samma lag.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *uppgiftsskyldighet i renhållningslagen*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Jo868 yrkande 8 och med avslag på förslaget till lag om ändring i renhållningslagen (1979:596) såvitt avser 9 a § antar förslaget till lag om ändring i renhållningslagen (1979:596) såvitt avser 22 §.

5. Föremål och varor som innehåller eller har behandlats med kemisk produkt (mom. 17)

Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 33 börjar med "Enligt 1" och på s. 34 slutar med "vidare åtgärd." bort ha följande lydelse:

I förevarande proposition förbigår regeringen riksdagens beslut hösten 1989 att LKP skall utvidgas till att gälla även varor. Utskottet anser därför i likhet med vad som anføres i motion Jo819 yrkande 18 att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med ett förslag till ändring av LKP i enlighet med riksdagens tidigare beslut. Härigenom skulle lagens tillämpningsområde bli detsamma som i den tidigare lagen om hälso- och miljöfarliga varor. Vad utskottet anført med anledning av motionen bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *föremål och varor som innehåller eller har behandlats med kemisk produkt*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo819 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

6. Den s.k. omvända bevisbördan m.m. (mom. 19)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 34 börjar med "Utskottet gör" och slutar med "berörda delar." bort ha följande lydelse:

Substitutionsprincipen innebär helt kort att man alltid skall göra miljörimliga val. När ett mindre miljöfarligt alternativ finns skall detta väljas. Om det i ett annat land finns förbud mot någon kemikalie borde aktsamhetsprincipen gälla. Skälet till ett förbud är givetvis att kemikalien innebär faror för hälsan eller naturen. Det som är farligt i ett land är då rimligen också farligt i Sverige. Detta innebär att varor som innehåller kemikalier, som är förbjudna i något land i världen av hälso- och miljöskäl inte bör få saluföras i Sverige. Det som inte är uttryckligen tillåtet att använda enligt lag eller förordning skall vara förbjudet. Lagen om kemiska produkter skall tydligt visa att omvänd

bevisbörda gäller vid tillämpning av substitutionsprincipen. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna Jo847 yrkande 3 och Jo870 yrkande 2 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *den s.k. omvända bevisbördan m.m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Jo847 yrkande 3 och 1989/90:Jo870 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Lagstiftning om återvinning m.m. (mom. 21)

Lars Ernestam (fp), Lennart Brunander (c), Karin Starrin (c) och Anders Castberger (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 36 börjar med "Riksdagens beslut" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Riksdagens beslut — — — (=utskottet) — — — i lagstiftningen. Sverige saknar dock en lagstiftning som innehåller generella krav på återvinning och begränsning av avfall. En sådan lagstiftning skulle enligt utskottets mening kunna påskynda utvecklingen mot slutna system vid tillverkningen, samverkan mellan olika tillverkningsindustrier samt mot sådan sammansättning av produkter och varor att återvinning liksom avfallsbehandling underlättas. Regeringen bör snarast utarbeta ett förslag till sådan lag. I detta sammanhang bör även framhållas att alla hinder mot en effektiv återvinning måste motarbetas. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1988/89:Jo772 yrkandena 2 och 6. Motion Jo766 yrkande 1 avstyrks i den mån den inte kan anses tillgodosedd med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *lagstiftning om återvinning m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo772 yrkandena 2 och 6 och med avslag på motion 1989/90:Jo766 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Källsortering som grundprincip (mom. 22)

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 36 börjar med "Utskottet gör" och slutar med "Motionsyrkandet avstyrks." bort ha följande lydelse:

Källsortering gör det möjligt att återvinna stora delar av hushållsavfallet. Vidare kan de miljöfarliga delarna av hushållsavfallet sorteras ut vid källan. För att tydligt markera att källsortering utgör grundprincipen för all avfallshantering bör lagstiftningen förtydligas i detta avseende.

de. Regeringen bör således utarbeta ett förslag till ändring i renhållningslagen i enlighet härmed. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo827 yrkande 10 bör ges regeringen till känna.

1989/90:JoU16

dels att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. beträffande *källsortering som grundprincip*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo827 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Administration av återvinningen m.m. (mom. 23)

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 36 börjar med "Även motionerna" och slutar med "således motionsyrkandena." bort ha följande lydelse:

Möjligheterna till en utvidgad återvinningsverksamhet begränsas ofta av kommunernas svårigheter med att finna en ekonomiskt lönsam avsättning för det insamlade materialet. Samhällsekonomiskt är däremot källsortering och återvinning en mycket god affär med tanke på miljövinster. Utskottet anser därför att staten måste ta ett ansvar för en organisation för återvinning och avsättning av material från kommunernas sortering. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1988/89:Jo822 yrkande 7. Motion 1988/89:Jo866 yrkandena 2 och 6 synes i allt väsentligt kunna tillgodoses med vad utskottet anfört ovan. Utskottet avstyrker således motionsyrkandena.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *administration av återvinningen m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo822 yrkande 7 och med avslag på motion 1988/89:Jo866 yrkandena 2 och 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Källsortering (mom. 29)

Sven Eric Lorentzon, Jens Eriksson och Ingvar Eriksson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 40 börjar med "Hushållsavfallet tas" och slutar med "riksdagens sida." bort ha följande lydelse:

Under de senaste åren har intresset för källsortering ökat. De flesta känner ett personligt ansvar på miljöområdet. Genom att källsortera sitt avfall har många människor på ett konkret sätt manifesterat sitt miljöengagemang. I propositionen föreslås att kommunerna ges rätt att föreskriva om källsortering av avfall. Målet är att allt avfall som lämnas till slutbehandling fr.o.m. 1994 skall vara sorterat i kategorier som möjliggör lämplig hantering. Det är i sammanhanget viktigt att betona att det sorterade avfallet måste omhändertas på ett godtagbart sätt. För att uppnå att förbränning och deponering av osorterat avfall i allt väsentligt skall ha upphört vid utgången av 1993 fordras betydande

insatser. En fungerande källsortering måste byggas upp. Detta innebär ökade arbetsinsatser, nya investeringar och ökade kostnader. Avsättningsmöjligheter bör dessutom finnas för det sorterade avfallet. Utskottet anser att kommunerna inte får föreskriva om källsortering på ett sådant sätt att utveckling av nya behandlingsmetoder på avfallsområdet förhindras. Föreskrifterna måste därför utarbetas i samarbete med exempelvis företag som är specialiserade på att hantera och omhänderta avfall. Källsorteringen måste i första hand syfta till en mer miljövänlig avfallshantering. Kommunen bör premiera dem som tar hand om sitt avfall på ett miljövänligt sätt. Förbättringar skulle kunna uppnås genom ekonomiska stimulanser — exempelvis i form av nedsatta sophämningsavgifter — i stället för tvingande regler. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo868 yrkande 10 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna 1988/89:Jo717 yrkande 6, 1988/89:Jo774 yrkande 2, Jo827 yrkande 9 och 1988/89:Jo866 yrkandena 3 och 5 avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. *beträffande källsortering*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo868 yrkande 10 och med avslag på motionerna 1988/89:Jo717 yrkande 6, 1988/89:Jo774 yrkande 2, 1989/90:Jo827 yrkande 9 och 1989/90:Jo866 yrkandena 3 och 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Recirkulering av toalett- och hushållsavfall (mom. 35)

Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 42 börjar med "Även motionerna" och slutar med "berörda delar." bort ha följande lydelse:

Biogasprocessen har flera stora fördelar. För det första kan ett stort antal olika komplexa organiska material användas som råvara. Exempel är slam från kommunal avloppsvattenrening, latrin, gödsel, matavfall, grödor och organiskt material i olika sorters avloppsvatten, t.ex. sockerbruksavloppsvatten och skogsindustriella avloppsvatten. I dagsläget utnyttjas biogastekniken i stor omfattning för att stabilisera slam vid kommunala reningsverk. Tekniken har främst införts för att erhålla en volymminskning hos slammet. Andra aspekter såsom energiutvinning, hygienisering och recirkulering av näringsämnen har beaktats i mindre grad. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att utveckling av metoder för recirkulering av toalett- och hushållsavfall bör stimuleras. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1988/89:N471 yrkande 3 och Jo876 yrkande 1 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 35 bort ha följande lydelse:

1989/90:JoU16

35. beträffande *recirkulering av toalett- och hushållsavfall*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:N471 yrkan-
de 3 och 1989/90:Jo876 yrkande 1 som sin mening ger regering-
en till känna vad utskottet anfört,

12. Avveckling av sopförbränningen (mom. 36)

Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 42 börjar med "Som redovisats" och slutar med "berörda delar." bort ha följande lydelse:

På senare tid har kommunerna försökt klara sina avfallsproblem genom att satsa på sopförbränning. Sopförbränning innebär miljöproblem med utsläpp av t.ex. tungmetaller och s.k. dioxiner. Samtidigt förstörs resurser som hade kunnat återvinnas med en annan typ av sophantering. Visserligen kan miljöproblemen vid sopförbränning bli mindre än i dag genom jämnare förbränningstemperaturer, genom effektivare reningsanläggningar och genom bättre sortering före förbränning. Utsläppen kan dock inte bli acceptabla genom dessa åtgärder. Dessutom uppkommer problemet med vad man skall göra av kondensatet. Man har mer och mer börjat tala om att lösa avfallsproblemen genom att angripa källan. Men i praktiken har ingenting hänt. Enligt utskottets mening behövs ett trendbrott när det gäller avfallsfrågorna. Detta innebär bl.a. att man i stället för sopförbränning och deponering av aska måste satsa på långtgående källsortering och komposterings eller biogasproduktion. Inga nya sopförbränningsanläggningar skall därför få tas i bruk, och befintliga anläggningar bör stängas. Sopförbränningen bör avvecklas inom tre år. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1988/89:Jo774 yrkande 1, Jo819 yrkande 1, 1988/89:Jo822 yrkande 1, Jo827 yrkande 11 och 1988/89:Jo866 yrkande 7 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 36 bort ha följande lydelse:

36. beträffande *avveckling av sopförbränningen*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Jo774 yrkande 1, 1989/90:Jo819 yrkande 1, 1988/89:Jo822 yrkande 1, 1989/90:Jo827 yrkande 11 och 1988/89:Jo866 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Pantsystem för batterier m.m. (mom. 42, 43 och 44)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 47 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "tungmetallhaltiga batterier." bort ha följande lydelse:

Batterier som innehåller tungmetaller som kvicksilver och kadmium utgör ett stort miljöproblem. I december förra året förbjöd regeringen en del av de alkaliska batterier som innehåller mer än 0,025 viktpro-

cent kvicksilver eller kadmium. Enligt utskottets mening bör alla batterisorter med höga halter av tungmetaller förbjudas. Ett sådant förbud bör träda i kraft senast den 1 januari 1991. Så länge inte batterier som är helt fria från tungmetaller finns skall endast batterier med låga halter av tungmetaller tillåtas, och dessa skall dessutom beläggas med hög pant. Bilbatterier (blyackumulatorer) som innehåller stora mängder bly bör också beläggas med pant på motsvarande sätt. Fastmontering av tungmetallhaltiga batterier skall förbjudas eftersom det försvårar insamling och återvinning. Alla varor som innehåller tungmetallhaltiga batterier skall märkas. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna Jo819 yrkandena 13, 14 och 15 samt 1988/89:Jo866 yrkandena 10 och 12 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna 1988/89:Jo772 yrkande 7, Jo744 yrkande 4 och 1988/89:Jo849 yrkande 1 avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 42, 43 och 44 bort ha följande lydelse:

42. *beträffande pantsystem för batterier*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Jo819 yrkande 14 och 1988/89:Jo866 yrkande 10 samt med avslag på motionerna 1988/89:Jo772 yrkande 7, 1989/90:Jo744 yrkande 4 och 1988/89:Jo849 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

43. *beträffande förbud mot miljöfarliga batterier*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Jo819 yrkande 13 och 1988/89:Jo866 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

44. *beträffande förbud mot fastmontering av tungmetallhaltiga batterier m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo819 yrkande 15 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. Pantsystem för lysrör m.m. (mom. 47)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 48 börjar med "Som utskottet" och slutar med "yrkande 13." bort ha följande lydelse:

De produkter som innehåller kvicksilver och andra tungmetaller skall förbjudas när det är möjligt med hänvisning till substitutionsprincipen. Övriga produkter som innehåller kvicksilver och andra tungmetaller skall enligt utskottets mening beläggas med höga panter. Härigenom underlättas insamling av uttjänta produkter och återvinning möjliggörs. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo819 yrkande 16 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna Jo760, 1988/89:Jo841 yrkande 2 och 1988/89:Jo866 yrkande 13 kan i allt väsentligt anses tillgodosedda med vad utskottet anfört och bör inte föranleda någon riksdagens vidare åtgärd.

dels att utskottets hemställan under 47 bort ha följande lydelse:

1989/90:JoU16

47. beträffande *pantsystem för lysrör m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo819 yrkande 16 och med avslag på motionerna 1989/90:Jo760, 1988/89:Jo841 yrkande 2 och 1988/89:Jo866 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Introduktion av nya förpackningar (mom. 55)

Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 52 börjar med "Utskottet gör" och slutar med "berörd del." bort ha följande lydelse:

I likhet med vad som anförs i motion 1988/89:Jo822 yrkande 2 anser utskottet att förpackningsproducenterna skall åläggas att lösa avfallsfrågan på ett miljömässigt acceptabelt sätt redan innan en förpackning introduceras. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionen.

dels att utskottets hemställan under 55 bort ha följande lydelse:

55. beträffande *introduktion av nya förpackningar*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo822 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16. Förbud mot aluminiumburken m.m. (mom. 56)

Lennart Brunander och Karin Starrin (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 52 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "vidare åtgärd." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar centerpartiets uppfattning att det är omöjligt att uppnå en returgrad på 90 % för aluminiumburken. Aluminiumburken har således sämre returgrad än returglaset och bör därför förbjudas. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo843 yrkande 8 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna 1988/89:Jo772 yrkande 4, 1988/89:Jo822 yrkande 3 delvis, Jo827 yrkande 3 och 1988/89:Jo953 delvis avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 56 bort ha följande lydelse:

56. beträffande *förbud mot aluminiumburken m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo843 yrkande 8 och med avslag på motionerna 1988/89:Jo772 yrkande 4, 1988/89:Jo822 yrkande 3 i motsvarande del, 1989/90:Jo827 yrkande 3 och 1988/89:Jo953 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. Förbud mot aluminiumburken fr.o.m. viss tid
(mom. 57)

1989/90:JoU16

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 52 börjar med "Med samma" och slutar med "berörda delar." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att dryckesförpackningar som i dag används som ett onödigt komplement till returflaskan skall förbjudas. Utskottet ansluter sig således till de krav på förbud mot aluminiumburken som förs fram i motion Jo819 yrkande 5. Ett sådant förbud skall träda i kraft senast den 1 januari 1991. Vad utskottet anfört med anledning av motionen bör ges regeringen till känna. Syftet med motion Jo841 i motsvarande del kan i allt väsentligt anses tillgodosett med vad utskottet anfört och bör således inte föranleda någon riksdagens ytterligare åtgärd.

dels att utskottets hemställan under 57 bort ha följande lydelse:

57. *beträffande förbud mot aluminiumburken fr.o.m. viss tid*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo819 yrkande 5 i motsvarande del och med avslag på motion 1989/90:Jo841 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

18. Förbud mot PET-flaskan fr.o.m. viss tid
(mom. 60)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 53 börjar med "Med samma" och slutar med "och Jo841." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att dryckesförpackningar som i dag används som ett onödigt komplement till returflaskan skall förbjudas. Utskottet ansluter sig således till de krav på förbud mot PET-flaskan som förs fram i motion Jo819 yrkande 5. Ett sådant förbud skall träda i kraft senast den 1 januari 1991. Vad utskottet anfört med anledning av motionen bör ges regeringen till känna. Syftet med motion Jo841 i motsvarande del kan i allt väsentligt anses tillgodosett med vad utskottet anfört och bör således inte föranleda någon riksdagens ytterligare åtgärd.

dels att utskottets hemställan under 60 bort ha följande lydelse:

60. *beträffande förbud mot PET-flaskan fr.o.m. viss tid*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo819 yrkande 5 i återstående del och med avslag på motion 1989/90:Jo841 i återstående del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

19. Förbud mot PVC-förpackningar m.m. (mom. 64 och 65)

1989/90:JoU16

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 53 börjar med "Avveckling av" och slutar med "yrkande 9." bort ha följande lydelse:

Avveckling av — — — (=utskottet) — — — förpackningar försvinner. Utskottet anser att den frivilliga överenskommelsen inte är tillräcklig i detta sammanhang. Alla klorhaltiga förpackningar, t.ex. PVC, bör enligt utskottets mening förbjudas. PVC används även i t.ex. inredningsmaterial, kontorsmaterial, hushållsartiklar och leksaker. Även sådan användning bör enligt utskottets mening förbjudas. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1989/90:Jo819 yrkande 9 och 1988/89:Jo866 yrkande 17 bör ges regeringen till känna. Motionerna Jo722 och 1988/89:Jo822 yrkande 4 avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 64 och 65 bort ha följande lydelse:

64. beträffande *förbud mot PVC-förpackningar m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo866 yrkande 17 och med avslag på motionerna 1989/90:Jo722 och 1988/89:Jo822 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

65. beträffande *förbud mot PVC i kontorsmaterial och leksaker m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo819 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

20. Förbud mot import av PVC-förpackningar (mom. 66)

Lennart Brunander och Karin Starrin (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 53 börjar med "I likhet" och på s. 54 slutar med "således motionsyrkandena." bort ha följande lydelse:

Avvecklingen av PVC-haltiga förpackningar i enlighet med regeringens redogörelse berör inte de förpackningar som importeras. Utskottet anser att importen av dessa förpackningar, som utgör ca 30 % av den totala mängden PVC-haltiga förpackningar, bör stoppas. Ett importstopp bör kunna träda i kraft den 1 juli 1991. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo843 yrkande 10 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna Jo819 yrkande 10 och Jo827 yrkande 4 avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 66 bort ha följande lydelse:

66. beträffande *förbud mot import av PVC-förpackningar*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo843 yrkande

10 och med avslag på motionerna 1989/90:Jo819 yrkande 10 och 1989/90:Jo827 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

1989/90:JoU16

21. Förbud mot import av PVC-förpackningar (mom. 66)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 53 börjar med "I likhet" och på s. 54 slutar med "således motionsyrkandena." bort ha följande lydelse:

Avvecklingen av PVC-haltiga förpackningar i enlighet med regeringens redogörelse berör inte de förpackningar som importeras. En konsekvens av lagen om kemiska produkter är enligt utskottets mening att PVC-haltiga förpackningar måste förbjudas. Lagen omfattar såväl import som hantering i landet av ifrågavarande produkter. Substitutionsprincipens tillämpning medför att PVC-haltiga förpackningar skall ersättas när mindre hälso- och miljöfarliga alternativ finns att tillgå. Utskottet anser därför att avvecklingen av PVC-haltiga förpackningar också skall omfatta importerade förpackningar. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo819 yrkande 10 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna Jo827 yrkande 4 och Jo843 yrkande 10 avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 66 bort ha följande lydelse:

66. *beträffande förbud mot import av PVC-förpackningar*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo819 yrkande 10 och med avslag på motionerna 1989/90:Jo827 yrkande 4 och 1989/90:Jo843 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

22. Utvidgat kommunalt ansvar för avfallshanteringen (mom. 71)

Sven Eric Lorentzon, Jens Eriksson och Ingvar Eriksson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 58 börjar med "Enligt vad" och slutar med "anses tillgodosedd." bort ha följande lydelse:

I propositionen föreslås att regeringen eller en myndighet skall ha möjlighet att föreskriva att kommunerna skall ansvara för hantering av annat avfall än hushållsavfall. Kommuner, som så önskar, kan frivilligt utvidga sitt ansvar för avfallshanteringen. I likhet med motionärerna i motion Jo868 anser utskottet att den som producerat avfallet även har ett ansvar för avfallets omhändertagande. I enlighet med "Polluter Pays Principle" har avfallsproducenten ett ansvar för att avfallet tas om hand på ett miljö- och säkerhetsmässigt sätt. Producenten har givetvis även ett kostnadsansvar. Myndigheterna skall tillse att avfallsproducenterna sköter sina åtaganden på ett godtagbart sätt. I de fall där avfalls-

producenten visar ett bristande ansvar bör myndigheten ingripa och se till att bristerna åtgärdas. Kommunen bör även tillse att miljömässigt godtagbara avfallshanteringsmetoder finns att tillgå. Utskottet önskar inte medverka till utvecklandet av ett kommunalt bortforslingsmonopol och anser därför inte att kommunen skall vara skyldig att se till att avfallet slutligt omhändertas. Däremot skall kommunen övervaka att avfallet forslas bort och slutgiltigt omhändertas på ett betryggande sätt. Ett kommunalt avfallsmonopol skulle vara negativt på många sätt. Utvecklingen av nya metoder för hantering och omhändertagande hotas. Den kommunala kompetensen är inte lika väl utvecklad inom alla kommuner. Avfallsproducenterna — i det här fallet företagen — kan bara spela en aktiv roll om de får möjlighet att under ansvar hantera sitt eget avfall. De måste då ha möjlighet att välja vem som skall ta hand om avfallet och på vilket sätt detta skall ske. Likaså måste de företag som är beredda att verka inom avfallsområdet ha möjlighet att genom direktkontakter med sina avfallsproducenter kunna påverka dessa i deras val av hanteringsteknik, material etc. Det är inte kommunen som har de bästa förutsättningarna att hantera industrins avfall. Det har industrin själv, men då måste industrin få möjlighet att göra det. Dessutom måste ett ökat ansvar för kommunerna följas av ökade möjligheter för kommunen att driva verksamheten enligt egna önskemål. Om kommunen får ett ökat kontroll- och tillsynsansvar på avfallsområdet kan det vara till nackdel om kommunen driver avfallsanläggningar i egen regi. Kommunens roll måste vara klar. Kommunens roll som tillsynsmyndighet måste ovillkorligen hållas åtskild från dess roll som entreprenör och renhållare på avfallsområdet. Enligt utskottets mening skall inte kommunen kunna — av ekonomiska skäl — styra över avfall till egna anläggningar. För att värna rättssäkerheten krävs att de intresseavvägningar som görs av kommunen kan överprövas i lämplig ordning. Kommunerna arbetar under vitt skilda förutsättningar. I vissa kommuner finns exempelvis stora industrier som producerar stora mängder avfall. Dessa företag har ofta byggt upp en väl utvecklad kompetens på avfallsområdet. Kommunerna har ofta god kännedom om verksamheten inklusive företagens avfallssituation. I andra kommuner kan det finnas många mindre företag vars verksamhet också ger upphov till avfall. Kunskapen om detta avfall är på många håll bristfällig. De avfallsproducerande företag som själva tar hand om sitt avfall omhändertar i många fall även avfall från andra företag. Denna verksamhet bör självfallet tillåtas, under förutsättning att den uppfyller högt ställda miljökrav. Kommunen skall tillse att så sker. Ett utökat kommunalt verkställighetsansvar skulle inte lösa några problem. Däremot skulle kommunen genom en mer aktiv tillsyn kunna uppnå betydande förbättringar. Kommunen skall endast övervaka att avfallet forslas bort och omhändertas på ett miljömässigt godtagbart sätt. I fall av bristande fullgörelse bör kommunen ha rätt att föreskriva att avfallet skall forslas bort genom kommunens försorg och att avfallet slutgiltigt omhändertas. Regeringens förslag till utökat kommunalt ansvar för avfallshanteringen bör ändras i enlighet med det anförda. Vad utskottet anför med anledning av motion Jo868 yrkande-

na 13 och 16 bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrks motionerna Jo744 yrkande 6, Jo827 yrkande 6 och Jo843 yrkande 1 i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 71 bort ha följande lydelse:

71. beträffande *utvidgat kommunalt ansvar för avfallshanteringen*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo868 yrkandena 13 och 16 och med avslag på motionerna 1989/90:Jo744 yrkande 6, 1989/90:Jo827 yrkande 6 och 1989/90:Jo843 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

23. Utvidgat kommunalt ansvar för avfallshanteringen (mom. 71)

Lennart Brunander och Karin Starrin (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 58 börjar med "Enligt vad" och slutar med "anses tillgodosedd." bort ha följande lydelse:

I propositionen föreslås att "regeringen eller en myndighet skall ha möjlighet att föreskriva, att kommunerna skall ansvara för hanteringen av annat avfall än hushållsavfall. Kommuner som så önskar kan frivilligt utvidga sitt ansvar för avfallshanteringen." Utskottet anser att det är viktigt att anvarsfrågan löses på ett sätt så att inget tvivel råder om var ansvaret för avfallet vilar. Det är tveksamt om ansvaret skall tilldelas kommunerna omedelbart. De skall självklart ha ansvaret för tillsyn av hur avfallet hanteras, liksom annan miljöfarlig verksamhet. Kommunerna har redan i dag ansvaret för att avfallet transporteras bort från anläggningarna. I propositionen beskrivs Polluter Pays Principle (PPP). Principen innebär att förorenaren skall betala. Tillämpat på avfallsområdet innebär det att den som ger upphov till avfall också skall stå för de kostnader som uppstår vid hanteringen. Vi anser att industrin inte bara skall stå för kostnaden för avfallet, den skall dessutom ta ett aktivt ansvar för hanteringen av avfallet. Hela ansvaret bör således läggas på industrin. Den skall ha ansvar för att allt avfall som uppstår tas om hand. Kommunen har skyldighet att övervaka avfallshanteringen, liksom man i dag genom miljö- och hälsoskyddsförvaltningarna övervakar industrierna vad gäller utsläpp m.m. Avfallet måste sorteras hos industrin. Miljöfarligt avfall skall sorteras bort från övrigt avfall. Det som är lämpligt att använda till energiproduktion måste användas till det. På kort sikt måste avfallet sorteras i tre delar: en del som återanvänds, en del som används till energi och en del miljöfarligt. På längre sikt måste allt avfall från industrin antingen kunna återanvändas eller gå till energiutvinning. Enligt utskottets mening måste regeringen återkomma med förslag om skärpta regler för industrins avfallshantering. Bl.a. måste reglerna för det miljöfarliga avfallet skärpas. Kommunerna skall ansvara för att avfallshanteringen sker enligt de regler som samhället ställt upp. De skall också ha ansvaret för hushållsavfallet. Kommunerna skall även ha ansvaret för att avfallssituationen inventeras och att planer görs för hur avfallspro-

blemen bäst löses i kommunen. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo843 yrkande 1 bör ges regeringen till känna. Med det anförda avstyrks motionerna Jo744 yrkande 6, Jo827 yrkande 6 och Jo868 yrkandena 13 och 16 i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 71 bort ha följande lydelse:

71. beträffande *utvidgat kommunalt ansvar för avfallshantering-
en*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo843 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1989/90:Jo744 yrkande 6, 1989/90:Jo827 yrkande 6 samt 1989/90:Jo868 yrkandena 13 och 16 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

24. Avfallsproducenternas ansvar m.m. (mom. 75)

Lars Ernestam och Anders Castberger (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 58 börjar med "Utskottet erinrar" och på s. 59 slutar med "anses tillgodosedd." bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion Jo744 yrkande 7 bör avfallsproducenternas ansvar för avfallet göras tydligare. Ansvaret måste skrivas in i renhållningslagen. Det räcker enligt utskottets mening inte med att framhålla avfallsproducenternas ansvar i lagstiftningens förarbeten och i underlag för tillämpningsföreskrifter. Utskottet anser det därför motiverat att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om avfallsproducenternas ansvar i renhållningslagen. Vad utskottet anfört med anledning av motionsyrkandet bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 75 bort ha följande lydelse:

75. beträffande *avfallsproducenternas ansvar m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo744 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

25. Avgiftsuttaget enligt renhållningslagen (1979:596) (mom. 78)

Sven Eric Lorentzon, Jens Eriksson och Ingvar Eriksson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 59 börjar med "I likhet" och slutar med "yrkande 19." bort ha följande lydelse:

I propositionen föreslås att avgifterna skall inkludera kapital-, drifts- och planeringskostnader. Kapital- och driftskostnader är — till skillnad från planeringskostnader — oftast lätta att definiera. En ineffektiv och dåligt anpassad organisation kan resultera i ökade kostnader. I synnerhet då verksamheten inte är konkurrensutsatt finns en risk för ökade administrativa kostnader. Det är därför tveksamt om även planeringskostnader bör ingå då avgiften beräknas. Avfallsplaneringen är en

övergripande kommunal angelägenhet och bör därför inte finansieras via avgifterna. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo868 yrkande 19 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 78 bort ha följande lydelse:

78. beträffande *avgiftsuttaget enligt renhållningslagen (1979:596)*

att riksdagen dels antar förslaget till lag om ändring i renhållningslagen (1979:596) såvitt avser 16 § med den ändringen att ordet "planerings" utgår ur lagtexten, dels med anledning av motion 1989/90:Jo868 yrkande 19 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

26. Ägarförhållandena i SAKAB (mom. 86)

Sven Eric Lorentzon (m), Lars Ernestam (fp), Jens Eriksson (m), Ingvar Eriksson (m) och Anders Castberger (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 62 börjar med "Ett utökat" och slutar med "samhälleligt ansvar." bort ha följande lydelse:

Ett utökat — — — (= utskottet) — — — kunna begränsas. I likhet med miljö- och energiministern anser utskottet att staten ändå kan behålla kontrollen över att verksamheten bedrivs på ett tillfredsställande sätt och under uppfyllande av bl.a. stränga miljökrav. Detta behöver inte vara detsamma som att vara ansvarig för verksamheten enligt aktiebolagslagen (1975:1385). Samhällets kontroll och statens inflytande kan effektivt utövas på annat sätt än genom ägarskap. Det anförda innebär att utskottet tillstyrker regeringens förslag om en försäljning av aktier i SAKAB. Motionerna Jo737 och Jo806 yrkande 13 avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 86 bort ha följande lydelse:

86. beträffande *ägarförhållandena i SAKAB*

att riksdagen med avslag på motionerna 1989/90:Jo737 och 1989/90:Jo806 yrkande 13 bemyndigar regeringen att sälja statens aktier i SAKAB,

27. Förbud mot spridning av rötslam (mom. 93)

Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk), Åsa Domeij (mp) och Karin Starrin (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 65 börjar med "Med samma" och slutar med "yrkande 13." bort ha följande lydelse:

Spridning av slam från kommunala reningsverk är ett sätt att åstadkomma en recirkulation så att det som tagits ur jorden med de färdiga produkterna återförs. Detta är något bra och eftersträvänsvärt. Problemet är att allt avfall sammanblandas i reningsverken, även sådant som innehåller skadliga beståndsdelar. Gränsvärden måste därför fastställas som är så låga att åkermarkens produktionsförmåga och näringsbalans inte förstörs. Produkternas kvalitet får inte heller påverkas. I avvaktan på att sådana gränsvärden fastställs bör spridning av

slam på åkermark inte tillåtas. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna Jo270 yrkande 9, Jo827 yrkande 20 och Jo843 yrkande 13 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 93 bort ha följande lydelse:

93. beträffande *förbud mot spridning av rötslam*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Jo270 yrkande 9, 1989/90:Jo827 yrkande 20 och 1989/90:Jo843 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

28. Internationellt samarbete på avfallsområdet (mom. 96)

Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 66 börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "utskottet anfört." bort ha följande lydelse:

Mängderna miljöfarligt avfall ökar men ländernas förmåga och vilja att vidta lämpliga åtgärder är låg. Den industrialiserade världens rika företag lagrar sitt miljöfarliga avfall i utvecklingsländer med låg utbildningsnivå och brist på demokratiska beslutsrutiner. Enskilda företag hanterar och dumpar avfall i haven, och starkt miljöstörande kemikalieförbränning sker på internationellt vatten. Förra året slöts ett globalt avtal i Basel om skärpt kontroll över den internationella handeln med miljöfarligt avfall. Avtalet innehöll tre huvudpunkter:

- Rätt för varje land att vägra införsel och genomfart av miljöfarligt avfall.
- Varje transport av miljöfarligt avfall mellan länder som undertecknat Baselöverenskommelsen måste anmälas till det internationella avtalssekretariatet och till mottagarlandets myndigheter innan transport påbörjas.
- De industrialiserade länderna skall stödja utvecklingsländernas uppbyggnad av modern teknik.

Det svenska arbetet för skärpta internationella avtal måste intensifieras. Industrieländerna skall uttryckligen förbjudas att dumpa avfall i utvecklingsländer. Regeringen bör också återkomma till riksdagen med en rapport över den hittillsvarande exporten av svenskt miljöfarligt avfall. Rapporten bör avse även sådan export som inte skett i SAKAB:s regi. Fortfarande förekommer dumpning av avfall till havs i stor skala, liksom förbränning av avfall. Den svenska regeringen bör på ett kraftfullt sätt ta initiativ så att havsdumpning och förbränning av avfall på haven upphör. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo806 yrkandena 1, 2 och 3 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motion 1988/89:Jo783 avstyrks i den mån dess syfte inte kan anses tillgodosett med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 96 bort ha följande lydelse:

1989/90:JoU16

96. beträffande *internationellt samarbete på avfallsområdet*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo806 yrkandena
1, 2 och 3 samt med avslag på motion 1988/89:Jo783 som sin
mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

29. Export av avfall till utvecklingsländer (mom. 97)

Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 66 börjar med "Med
det" och slutar med "yrkande 7." bort ha följande lydelse:

Baselkonventionen kräver att avfallsexportören i förväg skall medde-
la regeringarna i de exporterande och importerande länderna innan
transporterna äger rum. Omkring 45 länder har redan förbjudit im-
port av avfall från andra länder. Utvecklingsländer har i sin tur krävt
ett förbud mot export av avfall från industriländerna till utvecklings-
länder. Konventionens notifikationssystem begränsar således inte den
internationella handeln med avfall. Konventionen förbjuder inte ex-
port av avfall från industriländer till utvecklingsländer, och den omfat-
tar inte heller radioaktivt avfall. Dessutom innehåller den luckor som
bl.a. gör det möjligt att upprätta multilaterala och bilaterala överens-
kommelser mellan avtalsslutande parter och icke avtalsslutande parter.
Dessa överenskommelser behöver inte upprättas i enlighet med kon-
ventionen. Faran med konventionen är att den kan ge intryck av att
den internationella handeln med avfall nu är under kontroll. Utskottet
anser att regeringen måste verka för att konventionen skärps. Rege-
ringen måste visa solidaritet med tredje världen och kräva att konven-
tionen sätter totalt stopp för export av miljöfarligt avfall från industri-
länder till utvecklingsländer. Vad utskottet anfört med anledning av
motion Jo820 yrkande 7 bör riksdagen som sin mening ge regeringen
till känna.

dels att utskottets hemställan under 97 bort ha följande lydelse:

97. beträffande *export av avfall till utvecklingsländer*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo820 yrkande 7
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

30. Ideella organisationers informationsarbete (mom. 100)

Lars Ernestam och Anders Castberger (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 67 börjar med "Mot
bakgrund" och slutar med "berörd del." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den ökade miljömedvetenheten bör uppmuntras
och stimuleras. De ideella organisationernas arbete är i detta samman-
hang mycket betydelsefullt. Lokala föreningar kan göra stora informa-
tionsinsatser. Det är angeläget att de frivilliga miljöorganisationerna får

bättre möjligheter att bedriva informationsarbete på avfallsområdet. Riksdagen bör enligt utskottets mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion Jo744 yrkande 5.

1989/90:JoU 16

dels att utskottets hemställan under 100 bort ha följande lydelse:

100. beträffande *ideella organisationers informationsarbete*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Jo744 yrkande 5
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

31. Förbud mot användning av vissa strålkällor (mom. 101)

Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 68 börjar med "Enligt vad" och slutar med "och 4." bort ha följande lydelse:

Att använda strålningskällor med substanser som härrör från upparbetat kärnkraftsavfall innebär enligt utskottets mening de facto att Sverige bejakar kärnkraften trots tidigare avvecklingsbeslut. Kärnkraftsavfall som uppstår i Sverige upparbetas inte eftersom upparbetning även leder till att plutonium produceras. Heltäckande garantier för det fortsatta handhavandet av detta plutonium kan aldrig ges. Det finns således goda skäl för att vi i Sverige skall avstå från varje form av bestrålning som använder substanser från upparbetat kärnkraftsavfall. Sådana strålningskällor skall därför förbjudas, och förbudet skall efter en övergångstid på två år omfatta alla nu existerande strålningskällor av aktuell typ. Det bör enligt utskottets mening åligga ägaren att i samarbete med vederbörande myndigheter se till att ifrågavarande strålningskällor förvaras på ett betryggande sätt. Vidare bör försäljning av varor som har bestrålats med dessa strålningskällor förbjudas i Sverige. Vad utskottet anfört med anledning av motion 1988/89:Jo823 yrkandena 1, 2, 3 och 4 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 101 bort ha följande lydelse:

101. beträffande *förbud mot användning av vissa strålkällor*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo823 som sin
mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

1. Sven Eric Lorentzon, Jens Eriksson och Ingvar Eriksson (alla m) anför:

Allmänna principer och mål i avfallshanteringen

Moderata samlingspartiet anser det oacceptabelt att lösa 1990-talets problem genom att ge 1970-talets svar på 1980-talets frågor. Avfallsproblemen växer — både bildligen och bokstavligen — runt om i världen. För att lösa dessa problem krävs en heltäckande och långsiktig strategi vilket saknas i betänkandet.

Enligt vår uppfattning kan, även om avfallets marknadsvärde är lågt, avfallet utgöra en resurs. Avfallet bör därför inte ses som en för evigt förlorad resurs, utan som en möjlig resurs. Genom mer effektiva och resursbesparande processer kan avfallsmängden minskas och produktionsförlusterna minimeras.

Vi anser att hela avfallskedjan skall studeras, inte endast slutprodukten. Därför bör kartläggningen börja vid källan, från de outnyttjade naturtillgångarna över råvaru- och produktframställning till avfall och utsläpp. Först då kan en långsiktig avfallsstrategi utarbetas.

Definition av begreppet avfall

För att undanröja risken för eventuella tvister om vad som skall hänföras till avfall, borde avfallsbegreppet ha definierats i lagtexten. Avfall bör ses som en för hushållen och avfallsproducenten oönskad restprodukt som inte tillerkänns något värde av den som har gett upphov till avfallet. I industriell verksamhet kan avfallet liknas vid en förlust. För att tillverka en viss produkt går det åt en viss mängd resurser. De resurser som inte kan tillvaratas blir till avfall. Avfallet är inte endast det som samlas ihop i sopcontainrar, utan även det som försvinner i avlopp och skorstenar. I vissa sammanhang kan avfallet ha ett ekonomiskt värde. Andra företag kan kanske vara intresserade av att använda restprodukter. Avfallet kan återanvändas, återvinnas eller omvandlas.

Vi anser det mycket viktigt att satsa på ny teknik som oftast är mer resurssnål, vilket innebär lägre förluster — och därmed lägre avfallsmängder.

En långsiktig strategi

För att uppnå en effektiv och långsiktig avfallsstrategi krävs ökade kunskaper. Det är inte primärt kunskaperna om avfallet som behöver ökas, utan det är framför allt de bakomliggande orsakerna som måste klarläggas.

Det är angeläget att utvecklingen av ny teknik inte hindras av olika tvångsbestämmelser och detaljregleringar. Kunskapsunderlaget på av-

fallsområdet är ännu bristfälligt. Därför anser vi det olyckligt att Sverige på politisk väg beslutar om detaljerade metoder för hantering och bortforsling av avfall. En sådan detaljstyrning kan hindra utveckling av nya och miljövänligare tekniker och metoder. Brister i beslutsunderlag kan dessutom leda till att felaktiga politiska prioriteringar görs.

Ändringarna i renhållningslagen är inte framåtsyftande. När dessa genomförs finns risk för att den svenska avfallshanteringen låses fast i omoderna metoder. Lagstiftningen bör syfta till att minimera miljöriskerna. Detta kan uppnås dels genom minskade avfallsmängder, dels genom att avfallets negativa miljöpåverkan reduceras. Det viktigaste är, enligt vår mening, att minska avfallsmängderna, eftersom det innebär att mindre mängder måste hanteras och tas om hand. Minskade avfallsmängder kan uppnås genom bättre resursutnyttjande, återvinning och återanvändning. Företag kan reducera sina avfallsmängder genom att kartlägga sin produktion med hjälp av materialbalanser.

Miljökonsekvensbedömningar bör göras för olika verksamheter som kan påverka miljön. Bedömningen måste inkludera verksamhetens alla miljöeffekter. Även avfallssidan skall analyseras från miljösynpunkt. Miljökonsekvensbedömningar bör även användas då olika avfallshanteringsmetoder skall fastställas. Målet måste vara att finna den metod som från miljöhänseende är mest gynnsam.

Producentens ansvar

Vi anser att avfallsproducenten har ett självklart ansvar för avfallet. Ansvaret bör komma till uttryck dels genom en strävan efter att minimera avfallsmängderna, dels genom att avfallet omhändertas på ett betryggande sätt.

Producenten har även ett ekonomiskt ansvar. "Polluter pays principle" innebär att förorenaren har en skyldighet att betala för de kostnader som uppstår. Enligt vår mening måste denna princip även inkludera en rätt — eller möjlighet — för producenten att påverka kostnaderna. Först då är principen rättvis och gångbar. Producenten borde ha rätt att använda en billigare metod än den myndigheterna föreskriver, under förutsättning att metoden är jämförbar från miljösynpunkt. Även i detta fall bör miljökonsekvensbedömningar göras. Politiker och myndigheter får inte förhindra en utveckling i miljövänlig riktning genom onödig detaljreglering och styrning.

Miljöavgiftsutredningen utreder för närvarande hur olika miljöavgifter skall kunna tillämpas. Arbetet inkluderar även ekonomiska styrmedel på avfallssidan. Vi har länge förordat att ekonomiska styrmedel skall användas för att driva på utvecklingen i mer miljövänlig riktning. För att motivera företag och individer till miljöförbättrande åtgärder måste ett framtida miljöavgiftssystem upplevas som rättvist och rimligt och inte som en ny skattehöjningsmetod.

Vi anser att beslut om lagstadgad uppgiftsskyldighet borde ha innehållit en närmare precisering av uppgiftsskyldigheten. Det borde framgå vilken typ av uppgifter som skall kunna inkrävas och hur ofta dessa skall redovisas. Uppgiftsskyldigheten får inte onödigt belasta företagen administrativt. Om miljökonsekvensbedömningar införts vilket vi krävt i andra sammanhang, hade det inneburit att en verksamhets avfallsproduktion och vidare hantering kartlagts. Enligt vår mening hade detta varit tillräckligt.

Substitutionsprincipen

Vi anser det nödvändigt att minimera miljöpåverkan av farliga ämnen. Därför fordras att prioriteringar görs. En begränsning av förekomsten av svårnedbrytbara och miljöskadliga kemiska föreningar är, enligt vår mening, en nödvändig prioritering. Nu aviseras en avvecklingsplan under nästa år efter förslag som f.n. är under utarbetande i naturvårdsverk och kemikalieinspektion. Vi menar att det redan nu finns sakliga skäl för att kraftigt begränsa användningen av vissa miljöskadliga föreningar. Redan i dag borde substitutionsprincipen tillämpas. Vissa kemiska föreningar bör endast tillåtas då det inte finns några rimliga ersättningsämnen eller metoder.

Gränsvärden för utsläpp vid sopförbränning

Om sopförbränningsmetoden även framöver skall kunna användas, måste kraven på minskade utsläpp skärpas. Bl.a. måste utsläpp av sura gaser och dioxiner minska. Då det gäller ENA-kraven som skall uppfyllas före utgången av 1991 anser vi att dessa skall gälla alla anläggningar oavsett ålder. Vi anser att äldre anläggningar skall ha uppnått 0,1 ng/m³ inom 10 år.

Ekonomiska styrmedel på förpackningsområdet

Återvinning och återanvändning på förpackningsområdet har ökat. Detta är bra. En utredning skall enligt betänkandets majoritet tillsättas för att lämna förslag till styrmedel på området. Enligt vår uppfattning bör miljöavgifterna på olika områden samordnas. Utredningen borde därför ha samordnats med miljöavgiftsutredningen. Även användningen av förpackningar borde bli föremål för miljökonsekvensbedömningar.

Dispens från renhållningslagen

Vi har avstyrkt de föreslagna ändringarna i § 6, vilket framhålls i reservation angående utvidgat kommunalt ansvar för avfallshantering. Om riksdagen beslutar om ändring i enlighet med förslaget i betänkandet, borde företag som kan omhänderta sitt avfall på ett sätt som är miljömässigt jämbördigt eller bättre i förhållande till kommunen ges dispens.

I betänkandet föreslås att kommunerna skall ansvara för en heltäckande avfallsplanering som skall innehålla uppgifter om avfall inom kommunen. I planeringen avses ingå att genomföra inventeringar av gamla avfallsupplag. Avfallssituationen är inte fullt klarlagd i dag. Inventeringar borde sedan ligga till grund för det fortsatta arbetet bl.a. då det gäller frågan om ansvarsfördelningen mellan de olika parterna — stat, kommuner och industri. Inventeringen bör vara så förutsättningslös som möjligt och får inte centralstyras. Inventeringen bör ske i nära samarbete mellan myndigheter, avfallsproducenter och övriga intressenter. Enligt vår mening borde planeringen utformas på sådant sätt att den stimulerar till ökat samarbete och åtgärder som leder till mindre avfall samt utveckling och stimulans av nya miljövänligare metoder.

Rätt att ta hand om hushållsavfall

En generell rätt borde ha införts i renhållningslagen för fastighetsägare att ta hand om sitt avfall under förutsättning att det kan ske under miljömässigt och hygieniskt godtagbara förhållanden.

2. Lars Ernestam och Anders Castberger (båda fp)
anför:

Allmänna synpunkter

Folkpartiet har länge kritiserat regeringens senfärdighet när det gäller avfalls- och återvinningsfrågor. En samlad proposition har utlovats under flera år. Det kan konstateras att den proposition som nu lämnats i samband med budgetpropositionen inte är heltäckande. Flera angelägna frågeställningar överlämnas till utredningar eller fortsatt beredning i regeringskansliet. Med hänvisning till den långa tid regeringen haft till förfogande att bereda avfallsfrågorna är detta otillfredsställande.

Vi har till betänkandet fogat fem reservationer som tar upp för oss väsentliga frågeställningar. I övrigt avser vi att i detta samlade särskilda yttrande redovisa folkpartiets uppfattning om de åtgärder som behöver vidtas för att uppnå en tillfredsställande avfallshantering.

Principer och mål

Miljö- och energiministern framhåller i propositionen att en tillfredsställande situation på avfallsområdet skall uppnås stegvis i en process där de olika parterna alla har sina roller att spela. Vi delar den uppfattningen men anser att miljö- och energiministern i förberedelserna för propositionen inte utnyttjat de möjligheter som funnits att använda aktörerna på avfallsområdet. Förslagen är "tandlösa", och det är i det sammanhanget angeläget att hänvisa till våra reservationer om parlamentarisk utredning, lagstiftning om återvinning, inskrivning i lagstiftningen om producentens ansvar och insatser för att främja de

ideella organisationernas informationsinsatser. Om utskottets majoritet ställt sig bakom dessa reservationer hade möjligheterna att uppnå en tillfredsställande måluppfyllelse varit större.

Miljöpartiet har anfört reservation till förmån för ett lagförslag om återvinning. Vi delar uppfattningen att en särskild återvinningslag behövs. Den måste dock enligt vår uppfattning beredas, och vi har i en särskild reservation redovisat att regeringen bör utarbeta ett förslag till återvinningslag.

Regeringen föreslår att ekonomiska styrmedel skall utarbetas för förpackningsområdet. Vi anser att detta är otillräckligt. Ekonomiska styrmedel bör användas i större utsträckning över hela avfallsområdet. Dessa frågor bör utredas i den parlamentariska utredning vi reserverat oss för. Utredningen bör också med fördel kunna behandla frågor som hör samman med materialbalanser.

Utskottets förslag till betänkande redovisar under mom. 15 avveckling av hälso- och miljöfarliga ämnen. Vi anser att utskottet borde ha uttalat sig mer konkret för att en avvecklingsplan skall redovisas för riksdagen i den miljöproposition som aviserats till våren 1991.

Propositionen uttalar sig positivt om källsortering. Vi vill i det sammanhanget påvisa behovet av stimulanser för att uppnå en fungerande återvinning. Det är enligt vår uppfattning märkligt att regeringen inte redovisar pantsystem för batterier trots att riksdagen begärt förslag om detta. Pantsystem kan dessutom vara effektivt vid insamling av bildäck, bilbatterier, lysrör och glasförpackningar.

Åtgärder för att förbättra tekniken för rötning och kompostering är angelägna. Vi vill hänvisa till vårt yrkande om ett återinförande av anslaget för ny miljöteknik.

Vi har tidigare i en motion framfört att skärpta krav skall införas för sopförbränning. Vi anser det angeläget att riksdagen följer utvecklingen på förbränningsområdet och att beredskap skall finnas för att ytterligare skärpa kraven om så erfordras.

Det kan konstateras att de anslag som står till förfogande för att åtgärda äldre deponier, och då inte minst deponier som innehåller miljöfarligt avfall, är otillräckliga. Vi har inte nu redovisat förslag om höjda anslag men kommer att bevaka regeringens fortsatta handläggning av erforderliga åtgärder.

Folkpartiet har vid tidigare behandling i utskottet biträtt förslag att spridning av rötslam skall förbjudas i avvaktan på att säkerhet kan vinnas om att slammet inte innehåller tungmetaller och andra miljögifter. Propositionen redovisar intensifierade insatser för att rena slammet, och detta gör att vi inte nu reserverat oss i denna fråga.

Folkpartiets representanter har flera år anfört reservation till förmån för totalavveckling av PCB. Eftersom regeringen nu, visserligen med något års fördröjning, biträder våra förslag har vi avstått från att reservera oss till förmån för våra yrkanden om en tidigareläggning av förbudet.

Ambitionen i utskottsarbetet har varit att begränsa antalet reservationer. Vi vill därför sammanfatta centerns synpunkter på avfallshanteringen i ett särskilt yttrande.

Dagens enorma mängder med avfall visar på hur felaktigt samhället fungerar. Det är därför av central betydelse att industriländerna gör en omställning till ett resurseffektivt samhälle. Centerpartiet har i flera år motionerat om en ny avfallspolitik som skulle innebära mindre avfallsmängder. Regeringens proposition har nu behandlats av utskottet, men fortfarande kan vi konstatera att det saknas förslag på många områden. Propositionen saknar såväl strategier som styrmedel. Det gäller bl.a. hur industrin skall stimuleras att utveckla ren och avfallssnål teknik. Inte heller anvisas några konkreta riktlinjer till hur källsortering skall genomföras.

Vi anser att samhällets uppgift är att förebygga så att avfallet minimeras. Produkterna skall utformas så att de efter användning i största möjliga utsträckning kan återvinnas. Samhället måste hävda producenternas ansvar för det avfall som är resultat av såväl produktionen som av produkten. En ny avfallspolitik måste leda till

- minskade avfallsmängder
- minskad miljöfarlighet hos avfallet
- ökad materialåtervinning, genom bl.a. källsortering
- prioritering av biologiska behandlingsmetoder, som kompostering, rötning och metanjäsning

Framtidens samhälle måste bygga på användning av det naturliga kretsloppet. Förnyelsebara resurser skall där det är möjligt ersätta ändliga resurser. Resurserna skall inte förbrukas i en snabbare takt än vad naturen förmår producera nya resurser.

Samhället skall stimulera en sådan utveckling genom bl.a. ekonomiska styrmedel. Vi har föreslagit nya sätt att mäta den ekonomiska tillväxten och nya sätt att utforma nationalräkenskaper på. I sådana "gröna" nationalräkenskaper skulle naturresursuttag och miljöförstöring bli negativa poster. Ett system med naturresursräkenskaper skulle ge kunskap om materialflöden i samhället. I företagen är det viktigt att miljöbudgetar upprättas för att förbättra kontrollen av miljöfarlig verksamhet.

En miljömärkning kommer att underlätta för konsumenterna att handla miljövänligare och därmed tvinga fram en miljövänligare produktion. Den svenska miljömärkningen måste utarbetas så att den bygger på en helhetssyn. Vi anser att konsumenten måste ges tydlig varuinformation även på varor som inte är miljömärkta. För att förbättra kontrollen av resurserna inom företagen skall en miljöbudget upprättas över hur ämnen hanteras inom den egna verksamheten och var de slutligen hamnar.

Varor som innebär fara för miljön måste ersättas av miljövänligare produkter. För att åstadkomma detta krävs såväl lagstiftning som avgifter och forskningsinsatser.

Kasserade gummidäck står för en stor volym avfall. Vi anser att en handlingsplan för återvinning av bildäck bör upprättas och därmed förslag till införande av skrotningspremie.

Ekonomiska styrmedel bör utnyttjas för att stimulera en effektivare resursanvändning. Vi anser att en avfallsavgift bör tas ut. Förutom att avfallsmängderna därmed kommer att minska, kommer det att skapa resurser till forskning.

Biogasutvinning är ett miljövänligt sätt att framställa energi som bör stimuleras. När det gäller utvinning av energi i samband med sopförbränning, anser vi att det måste vara ett oavvisligt krav att källsortering har skett för att sopbränning skall tillåtas. Krav måste också ställas på att energin tas till vara vid förbränning vid t.ex. deponianläggningar. Den gas som bildas skall inte bara facklas bort till ingen nytta.

Spridning av tungmetaller genom batterier är ett allvarligt miljöproblem. Ett särskilt problem utgör de miljöfarliga batterier som finns inbyggda i apparaterna. Vi anser fortfarande att ett pantsystem bör införas för att på så sätt minska spridningen av tungmetaller. På samma sätt utgör kvicksilver i lysrör ett stort avfallsproblem. Ett pantsystem skulle stimulera de möjligheter som finns att ta till vara kvicksilvret i lysrör.

Vi anser att regeringen inte har visat tillräcklig ambition att främja retursystem och missgynna engångsförpackningar. Ambitionen måste vara att alla förpackningar antingen skall ingå i ett retursystem eller återvinnas. Av rationalitetsskäl är det viktigt att minska antalet retursystem. I samband med överenskommelsen mellan förpackningsbranschen och staten om aluminiumburken förband sig företagen att utveckla lättare flaskor och ett effektivt retursystem. Eftersom det fortfarande inte har skett i sin helhet är det viktigt att regeringen vidtar åtgärder som garanterar efterlevnaden av avtalet.

PET-flaskan föreslås nu bli returförpackning. Det är viktigt att flaskan tillverkas av återvinningsbar plast och att panten är tillräckligt hög så att det blir ett retursystem värt namnet. Internationalisering i samhället ställer krav på en samordning av förpackningspolitiken mellan länderna. Ett prioriterat område måste vara att stoppa användningen av miljöfarliga förpackningar.

Den centerledda regeringen tog initiativ till åtgärder mot nedlagda industritippar. Mycket återstår att göra av det arbetet. Det är viktigt att kartläggningen snarast genomförs så att inte kunskaperna om lokalisering och innehåll försvinner. Program måste utarbetas för hur bl.a. lakvatten från dessa tippar skall hanteras.

Frågan om avveckling av PCB/PCT i gamla anläggningar har behandlats under många år av riksdagen. Vi anser att förbudet kan och bör tidigareläggas till 1992.

1989/90:JoU16

4. Annika Åhnberg (vpk) anför:

Vpk har i motioner rörande avfallshanteringen framfört en lång rad förslag, som vi menar på ett bättre sätt än regeringens proposition leder till minskat avfall och minskade problem. Det har vid utskottsbehandlingen visat sig att det inte finns majoritet för dessa förslag. Jag har avstått från att reservera mig till förmån för alla vpk:s yrkanden. Det beror på att jordbruksutskottet med detta betänkande prövar ett nytt arbetssätt. Syftet är att uppnå ett mer överskådligt betänkande samt en förenklad hantering i kammaren. Jag har därför reserverat mig till förmån för mer principiella yrkanden, samt en del övriga förslag, som jag funnit särskilt angeläget att markera. I övrigt har jag i detta särskilda yttrande sammanställt förslag som vi från vpk:s sida fört fram men tyvärr inte fått utskottets gehör för.

Avfallsavgift

Regeringen föreslår att en avfallsavgift skall tas ut på det avfall som deponeras. Vi anser att en avfallsavgift skall tas ut även på det avfall som förbränns. Tanken med en sådan avgift är att den skall bidra till att minska avfallsmängderna. Det har funnits och finns en risk att avfall betraktas som en resurs, en önskvärd energikälla, och att därigenom benägenheten att minska avfallsmängderna avtar.

Miljömärkning

Vpk har i motion, som behandlas i annat sammanhang, tagit upp frågan om miljömärkning. I dag saluförs många extremt miljö- och hälsofarliga produkter. Exempelvis ingår paradiklorbensen i s.k. doftblock för toaletter och urinoarer. En fullkomligt överflödigt produkt, som lämpligen ersätts med såpa och vatten. Den typen av produkter borde inte tillåtas i vanliga dagligvaruaffärer. Det faktum att de finns till försäljning utan restriktioner eller tydlig giftmärkning förleder konsumenterna att tro att produkterna är av samhället godkända. I nordisk regi pågår ett arbete för att ta fram ett gemensamt system för miljömärkning. Projektet bedöms vara klart inom den närmaste tiden. Vi anser det viktigt ur konsumentsynpunkt att ett sådant system införs. Det bör givetvis baseras på de strängaste miljö- och hälsokrav som finns bland de deltagande länderna.

Enligt propositionen skall "avfallsproducenter" vara skyldiga att lämna uppgifter till kommunen så att avfallsplanering kan göras. Det bör klart sägas ut att skyldigheten att lämna uppgift åligger producenter och verksamheter generellt. Formerna för detta uppgiftslämnande måste systematiseras. Statens naturvårdsverk bör ges i uppgift att utarbeta normer.

Miljöfarligt avfall hos mindre företag m.m.

Hittills har man inriktat sig på de stora företagens avfall. Uppmärksamheten borde också vändas mot små företag och miljöfarligt avfall som inte utsorteras från vanligt industriavfall. Också sådant som inte klassas som miljöfarligt avfall, t.ex. spillolja och hushållsavfall, borde uppmärksammas. Detta kommer att underlättas med ett totalt kommunalt ansvar.

Källsortering

Källsortering gör det möjligt att återvinna stora delar av hushållsavfallet, och att redan i hushållen sortera ut speciellt miljöfarligt avfall såsom batterier, brandvarnare, lösningsmedel etc. Det pågår lovvärda källsorteringsprojekt i allt fler kommuner. Regeringen föreslår att allt avfall skall källsorteras fr.o.m. år 1994. Detta är ett positivt initiativ. Men för att det skall fungera i verkligheten krävs att byggnader, affärer m.m. anpassas. Det går inte att bygga källsorteringen på de system som finns i dag. Vi kräver en genomtänkt plan för källsortering. Riksdagen har tidigare bifallit motion från vpk om att anpassa byggnormer m.m. till källsortering, men detta har ännu inte gjorts. Vi anser också att ett statsbidrag bör införas i syfte att utveckla metoder och stimulera till en snabbare övergång till källsortering. Vi anser också att det i lag tydligare behöver markeras att källsortering skall vara grundprincipen vid all avfallshantering.

Deponigas

Regeringen föreslår att deponigas före 1993 års utgång skall utvinnas eller facklas av. Vi anser att det inte skall tillåtas att gasen facklas av. Gasen skall tas till vara. Tekniken är mycket enkel, och därför kan ett eventuellt riksdagsbeslut genomföras inom ett år.

Aska från sopförbränningsanläggningar

I askan från sopförbränningsanläggningar koncentreras en lång rad mycket giftiga ämnen. Vi anser att askan därför skall behandlas som miljöfarligt avfall.

Kommunerna har dålig ekonomi i returpappershanteringen. Detta har ett direkt samband med returpapperskartellens dominerande inflytande över prisbildningen. Det behövs därför en stark motpart. En organisation för kommunernas returpappershantering.

Pantsystem för batterier

Batterier innehållande tungmetaller som t.ex. kadmium eller kvicksilver är ett allvarligt miljöproblem och bör med det snaraste ersättas med mindre farliga batterier. I avvaktan på detta bör batterier pantbeläggas. Det gäller även bilbatterier, som innehåller stora mängder bly. Även andra produkter än batterier som innehåller höga halter miljöfarliga ämnen bör pantbeläggas så länge de finns till användning. Det gäller t.ex. kvicksilverhaltiga lysrör.

Förpackningar

En fjärdedel av hushållsavfallet är förpackningar. Ett sätt att minska sopvolymen är att inte producera så mycket förpackningar.

Utöver vad som framförts i reservation nr 16 vill jag framhålla följande: Det förekommer många olika sorters plaster. Det finns så gott som inga fungerande retursystem. De negativa miljöeffekterna är stora. I syfte att komma bort från denna omfattande och miljöskadliga hantering behövs en utredning. Plastförpackningar som ej kan återvinnas och plastförpackningar som är skadliga för miljön bör förbjudas.

I princip kan alla drycker tillhandahållas i returglas, i Skåne t. ex. pågår ett lovvärt försök med mjölk i returförpackningar, den s.k. stälkossan. Vi anser att alla PET-flaskor skall förbjudas, både engångs- och returvarianten. Vi anser också att aluminiumburken skall förbjudas. Ett returburkssystem med standardiserade glasburkar bör införas. Burkarna pantbeläggs.

Vi anser att förpackningar skall beskattas i förhållande till energigång, miljöpåverkan och nytta.

Vi noterar att regeringen och förpackningsindustrin äntligen anslutit sig till vårt gamla krav att PVC ej skall användas till förpackningar, men vi menar också att det skall gälla importerade produkter.

Kommunalt ansvar

Det är bra att regeringen nu begär att kommunerna gör en inventering av allt avfall och att de skall upprätta avfallsplaner. Vi föreslår dessutom att kommunerna fullt ut ges ansvaret för allt avfall fr.o.m. den 1 januari 1993. Detta förutsätter dock att staten bär en del av de samhälleliga kostnaderna för denna nya uppgift som läggs på de redan hårt belastade kommunerna. I ett yrkande som behandlas i annat sammanhang har vi föreslagit att lagstiftningen beträffande avfall skall ses över. Särskilt måste avgränsningen och innebörden i begreppet miljöfarligt avfall förnyas och relateras till avfallets miljöpåverkan, och inte till om det är hushållsavfall eller industriavfall.

Vid nya tipsar behövs stora insatser för att minska tillrinning av ytvatten. Lakvattnet bör tas om hand i anslutning till avfallstippen och inte tas orenat till det kommunala avloppsnätet. Naturanpassade reningsmetoder som infiltration, markbäddar och mark/växsystem har gett goda resultat och bör utvecklas.

Transporter av avfall

Vpk anser att transportsystemen för avfall, som ibland också utgör sorteringssystem, behöver ses över och effektiviseras.

SAKAB

SAKAB i Norrtorp tog under år 1988 emot 40 913 ton miljöfarligt avfall. SAKAB är en tekniskt sett gammal (12 år) anläggning. Trots förbättringar har den fortfarande många brister. Störningar i drift och inmatning, dålig kontroll på vad som bränns och för höga utsläppsmängder som är många gånger högre än vid konventionell avfallsförbränning. Man mäter inte utsläppen kontinuerligt utan beräknar dem. Avfallsdeponierna är bristfälliga. Asfalt med presenningar över. De håller högst tio år. Därefter uppstår problem med läckage. Omhändertagandet vid SAKAB är på flera sätt bristfälligt. Det gäller t.ex. förbränningen av PCB-haltigt avfall. Förbränningen av PCB bör därför stoppas tills en tillfredsställande hantering kan ske. Bristerna vid SAKAB-anläggningen, konstaterade i utredningar, måste åtgärdas. Anläggandet av ett nytt SAKAB måste föregås av genomträngande miljökonsekvensanalyser. Det räcker inte med garantier att bästa kända teknik skall användas. Plats för anläggningen måste bestämmas med utgångspunkt i miljökvalitetsnormer. Vi anser att riksdagen skall fatta beslut om lokalisering och villkor för ett nytt SAKAB.

PCB

PCB måste med det snaraste totalavvecklas. Det behövs för detta ändamål ett internationellt samarbete. Åtgärder måste också vidtas mot ersättningarna för PCB, ofta klorparaffiner, som visat sig ha i stort sett samma katastrofala miljöpåverkan.

5. Åsa Domeij (mp) anför:

De enorma avfallsmängder som produceras i dagens samhälle orsakar stora miljöproblem och innebär ett otroligt slöseri med energi och ändliga naturresurser. Avfallsmängderna har kunnat växa eftersom ansvaret att ta hand om avfallet inte är kopplat till produktionen av avfall. Kapacitet saknas för att kunna destruera det enorma mängder miljöfarligt avfall som produceras. Destruktionsanläggningen, SAKAB, svämmas över av farligt avfall som måste brytas ned eller slutförvaras. Det rötslam som uppstår vid de kommunala reningsverken innehåller så höga halter av tungmetaller och andra giftiga ämnen att jordbruks-

marken förgiftas om det sprids på åkrarna. En radikal förändring måste till! Problemen måste angripas vid källan. Redan vid tillverkningen måste avfallshanteringen planeras och produkterna måste vara konstruerade så att de kan återanvändas och återvinnas så långt som möjligt. Tillverkningen av produkter som längre fram kommer att bli miljöfarligt avfall måste upphöra. Långtgående satsningar på källsortering är ett absolut krav. Avfallsmängden måste reduceras och avfallet göras mindre farligt ur miljö- och hälsosynpunkt.

I propositionen talas det också om att problemen skall lösas vid källan. Ändå saknar propositionen nästan helt medel för att göra detta. Det enda förslag som finns med är substitutionsprincipen som riksdagen beslutade om att införa i lagen om kemiska produkter genom att bifalla ett yrkande från miljöpartiet de gröna. Substitutionsprincipen innebär att en kemisk produkt som kan bytas ut mot en produkt som är mindre skadlig för miljö och hälsa inte längre skall få användas. Skall avfallsproblematiken lösas går det inte att förlita sig på enbart frivillighet. Omfattande information om hur var och en kan hjälpa till att reducera avfallsmängderna kopplat till en lagstiftning med bindande regler är nödvändig. Riksdagen måste se till att legala styrmedel med klara genomföranderegler införs så att det går att nå den målsättning som miljöpartiet föreslagit, en halvering av avfallsmängden inom en tioårsperiod. Under en lång tid har regeringen skjutit problemen med avfallsbergen framför sig. Avfallsfrågorna fanns inte med i 1988 års miljöproposition utan lyftes ut på grund av sin komplicerade karaktär. Slutligen dök den utlovade avfallspropositionen upp som en urvattnad bilaga till årets budgetproposition. Regeringen har inte tillvaratagit sin möjlighet att skapa ett avfallssnålt samhälle. Det framgår klart av det mycket vaga förslag till ändring i renhållningslagen och lagen om kemiska produkter som regeringen presenterade i bilaga till budgetpropositionen. Förslagen innehåller ingen strategi för hur avfallsmängderna skall minska. Visserligen föreslås att det för varje kommun skall finnas en renhållningsordning där bl.a. en avfallsplan skall ingå. Krav på avfallsplanens innehåll och styrmedel för att planen verkligen upprättas och genomförs saknas. Kravet på att avfallsplaner skall upprättas riskerar att bli lika tandlöst som kravet på kommunala energiplaner. Det är bra att propositionen innebär att kommunerna får ett utökat ansvar också för industriavfallet. Men kommunerna får inte tillräckliga befogenheter för att kunna minska avfallsmängderna och avfallets farlighet. Ett utökat ansvar måste givetvis kombineras med möjligheter att verkligen kunna ta ansvaret.

Miljöpartiet konstaterar att regeringens förslag till ändring i renhållningslagen är urvattnat. Vi saknar bl.a.:

- krav på miljövarudeklaration som klargör varans eller produktens avfalls- och miljöegenskaper,
- registrerade produktansvariga i avfallshänseende,
- krav på livscykel-specifikation, dvs. en redogörelse för en produkts miljöegenskaper och miljöpåverkan i samband med produktion, konsumtion och avfallshantering,

- avfallsreduktionsplan med rättsverkan,
- krav på materialbalanser för produktion; i en sådan klargörs vilka ämnen som förs in i processen, och vart de sedan tar vägen,
- krav på långtgående källsortering,
- lagrum för ekonomiska styrmedel.

För att målet — ett avfallssnålt samhälle — skall uppnås krävs bl.a. styrmedel genom lagstiftning. Miljöpartiet har presenterat ett förslag på hur en sådan lag kan se ut. Vi har helt enkelt inte kunnat vänta längre på att regeringen skulle komma med verkningsfulla förslag. Målet kan nås snabbare om lagstiftningen kombineras med ekonomiska styrmedel. Vi har väntat med att precisera hur miljöavgifter på avfall skall utformas och avvaktar till dess att miljöavgiftsutredningen har presenterat sitt förslag. I vår partimotion om avfallspolitiken har vi bara presenterat vissa riktlinjer.

Vad gäller förpackningar anser vi att en differentierad förpackningsskatt, som står i proportion till de miljöproblem som varje produkt orsakar, snarast skall införas.

I motion 1989/90:Jo812 framhålls att återvinning av bildäck är ett av många områden där ett pantsystem skulle kunna fungera väl. För att åstadkomma en fungerande återvinning av bildäck bör ett pantsystem införas som är kombinerat med en kvalitetskontroll på de däck som importeras. Däck skall inte få importeras om de inte är regummerbara. Regeringen bör återkomma med ett konkret förslag till ekonomiska styrmedel på detta område och däribland pant på bildäck.

I motion 1989/90:Jo827 yrkande 14 framställer vpk krav på att en avfallsavgift skall tas ut på avfall som lämnas till förbränning. Miljöpartiet delar motionärernas uppfattning om att en sådan avfallsavgift bör införas, men anser att de avgifter som tas in skall användas för att stimulera källsortering. I det lagförslag om avfall och återvinning som miljöpartiet presenterat föreslås att avfallsavgiften skall kunna differentieras beroende på avfallstyp och separeringsgrad.

De krav på materialbalanser som framställs i centerpartiets motion 1989/90:Jo843 yrkande 6 är mycket vaga. Miljöpartiet kan inte stödja motionen eftersom den inte uppställer de kriterier vilka vi anser måste vara uppfyllda för att en materialbalans skall få avsedd effekt.

Miljöpartiet har i motion 1989/90:Jo819 krävt att alla som bedriver verksamhet vilken alstrar avfall skall upprätta materialbalanser. Vi kräver att:

- näringsidkare skall redovisa vilka råvaror och processkemikalier som används i verksamheten,
- näringsidkare skall visa hur stora mängder restprodukter som uppstår och dessas kemiska sammansättning,
- statens naturvårdsverk skall kunna meddela närmare föreskrifter om innehållet i materialbalansen,
- att miljö- och hälsoskyddsnämnderna skall ha rätt att få ta del av företagens materialbalanser,

– att företag skall vara skyldiga att under straffansvar årligen sända in korrekta materialbalanser till miljö- och hälsoskyddsnämnderna, dessa skall vara offentliga.

Miljöpartiet anser att ovan nämnda kriterier måste vara uppfyllda för att en materialbalans skall få avsedd effekt och kan inte stödja ett yrkande som inte minst uppfyller dessa krav.

Folkpartiet kräver i motion 1989/90:Jo744 att regeringen skall redovisa en konkret tidsplan över de åtgärder som skall sättas in mot de ämnen som kemikalieinspektionen och naturvårdsverket inte anser bör få användas. Centerpartiet föreslår i motion 1989/90:Jo843 att verken skall få i uppdrag att utarbeta planer för att helt avveckla användningen av de ämnen som man kommit fram till är mest miljö- och hälsofarliga.

Miljöpartiet anser det meningslöst att ställa sig bakom dessa motionsyrkanden eftersom kraven inte skiljer sig från de vaga, okonkreta förslag regeringen har presenterat i sin proposition. Miljöpartiet har i motion 1989/90:Jo816, med anledning av budgetpropositionen, föreslagit en kraftig satsning, 15 milj. kr., på ett projekt i kemikalieinspektionens regi när det gäller att hitta områden där miljöskadliga ämnen kan bytas ut mot mindre skadliga ämnen. Det är viktigt att substitutionsprincipen börjar tillämpas konsekvent.

Folkpartiet konstaterar i motion 1988/89:Jo772 att Sverige saknar lagstiftning som innehåller krav på återvinning och begränsning av avfall. Motionärerna föreslår att regeringen dels utarbetar ett förslag till lag som innehåller generella krav på begränsning av avfall, dels att åtgärder vidtas för att uppmuntra konsumenter till att hushålla med produkter och varor.

Miljöpartiet delar motionärernas uppfattning om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag till avfalls- och återvinningslag. Vi presenterar i motion 1989/90:Jo819 ett lagförslag om avfall och återvinning. Folkpartiet betonar inte, till skillnad från miljöpartiet, vikten av att lagen måste innehålla bindande konkreta regler för kommuner och företag. Detta är enligt miljöpartiets mening en förutsättning för att lagen skall vara ändamålsenlig och effektiv.

Vpk vill i motion 1989/90:Jo827 att det i lag tydligare markeras att källsortering skall vara grundprincipen vid all avfallshantering. I motion 1989/90:Jo843 yrkande 4 begär centerpartiet att regeringen utarbetar förslag till styrmedel för övergång till obligatorisk källsortering.

Miljöpartiet anser liksom motionärerna att källsortering bör vara obligatorisk. Vi har arbetat fram ett lagförslag som konkret behandlar bl.a. frågan om styrmedel för övergång till obligatorisk källsortering. Lagförslaget framgår av motion 1989/90:Jo819. I motionen yrkas att kommunerna skall åläggas att införa långtgående sortering vid källan. Källsortering blir obligatorisk över hela landet och skall genomföras senast den 1 januari 1993. Styrmedel som pant och skatt på förpackningar föreslås i vår partimotion liksom statliga stimulansbidrag grundade på antalet nya hushåll med källsortering. Den organiska fraktion

som fås fram vid källsorteringen kan antingen komposteras eller rötas för biogasframställning. Det är viktigt att fraktionen inte innehåller miljöfarliga ämnen så växtnäringen kan återföras till jordbruket.

I motion 1989/90:Jo827 (vpk) föreslås att deponigas alltid skall tas tillvara för energiändmål och inte facklas av. Vi ser det som självklart att system måste byggas ut vid alla deponeringsanläggningar där biogas bildas för att ta till vara denna.

Kraven som framställs i motion 1989/90:Jo798 angående returpappershanteringen anser vi vara tillgodosedda med vårt förslag till avfalls- och återvinningslag.

Centerpartiet föreslår i motion 1988/89:Jo798 att ett återvinningssystem införs för alla dryckesförpackningar som introduceras på marknaden. Eftersom det finns alternativ till engångsförpackningar till drycker anser vi att en naturlig följd av substitutionsprincipen är att alla engångsförpackningar ersätts med retursystem. I motionerna Jo819 yrkande 4 och Jo870 yrkande 4 tar vi upp vår syn på engångsförpackningar. Vi anser att en insamlingsgrad på minst 90 % på returförpackningar skall eftersträvas samt att en differentierad förpackningsskatt skall införas.

I motion 1989/90:Jo783 yrkar centerpartiet att tillverkning av icke återvinningsbara och miljöskadliga plastförpackningar förbjuds i lag. Miljöpartiet har i sin budgetmotion anslagit 3 milj.kr. till en expertutredning för att denna skall kunna inventera de lösningar som finns för att öka återvinningen av plaster och minska antalet plastsorter. Miljöpartiet menar att det redan finns ett förbud i lagen om kemiska produkter mot att använda miljöskadliga plaster som kan ersättas av mindre miljöskadliga alternativ. Det framgår av substitutionsprincipen. En konsekvens av denna är att åtminstone PVC-plaster redan i dag egentligen inte är tillåtna enligt substitutionsprincipen.

Miljöpartiet har i motion 1989/90:Jo870 föreslagit en standardisering av glasförpackningar som lämpar sig för flertalet av de varor som säljs i dagligvaruhandeln. En standardisering skulle kunna genomföras internationellt och Sverige skulle därmed kunna ge ett litet bidrag till det internationella miljöarbetet. Miljöpartiet delar uppfattningen i vpk:s motion 1989/90:Jo827 att ett returburkssystem med standardiserade glasburkar bör införas samt att glasburkar pantbeläggs.

Vpk yrkar i motion 1988/89:Jo822 att regeringen skall lägga fram ett förslag som syftar till att ålägga förpackningsproducenterna att lösa avfallsfrågan på ett miljövänligt acceptabelt sätt redan innan förpackningen introduceras. Miljöpartiet presenterar i motion 1989/90:Jo819 ett lagförslag om avfall och återvinning. Lagförslaget innehåller flera produktrelaterade bestämmelser som syftar till att lösa en stor del av avfallsproblemet vid tillverkning av varor och givetvis också förpackningar.

Enligt vårt lagförslag skall den som är produktansvarig, innan tillverkningen har påbörjats, ha planerat för hur det avfall som uppstår skall behandlas. Målsättningen är att restprodukter i första hand skall

begränsas, i andra hand återanvändas eller återvinnas så långt det är tekniskt och ekonomiskt möjligt. Lagförslaget gör det även möjligt för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att besluta om förbud mot visst material som hindrar återvinning av en produkt.

Folkpartiet anser i motion 1988/89:Jo772 att förhållandena vid äldre och nedlagda deponier måste uppmärksammas och att ansvaret för dessa bör ligga på den tidigare huvudmannen vilket i de flesta fall är en kommun eller en industri. Problemet med nedlagda deponier är stort och miljöpartiet delar motionärernas uppfattning om att förhållandena måste uppmärksammas mer än de gör i dag. Det ekonomiska ansvaret för restaureringsåtgärder ligger på de tidigare huvudmännen. Det kan emellertid vara svårt att lokalisera vilka de verkliga huvudmännen är och hur ansvarsfördelningen skall fördelas om flera huvudmän är inblandade. I vårt förslag till statsbudget för miljödepartementets verksamhetsområde har vi föreslagit att 100 milj.kr. under kommande budgetår skall användas för sanering av äldre miljöskador. Folkpartiets yrkande innehåller inget konkret förslag till hur förhållandena vid de äldre deponierna skall uppmärksammas, varför miljöpartiet dess värre inte kan stödja yrkandet.

Vpk framställer i motion 1989/90:Jo827 ett krav på att lakvatten från avfallstippar skall tas om hand i anslutning till tippen. Problemet med det giftiga lakvattnet från avfallstippar är mycket stort. Lakvattnets kvalitet speglar avfallets innehåll. Miljöpartiet anser att tillstånd till gamla deponeringsanläggningar bör omprövas. Vid omprövning och nya koncessioner bör hårda krav ställas på hur lakvattnet skall tas om hand.

Näringsutskottets yttrande

1989/90:NU7y

Återvinning av papper

Till jordbruksutskottet

I den till näringsutskottet hänvisade motionen 1988/89:N313 av Paul Lestander (vpk) och Viola Claesson (vpk) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en gemensam inköps- och försäljningsorganisation för pappersprodukter för kommuner, landsting och stat samt om behovet av ökade insatser för pappersinsamling. Motionen väcktes under allmänna motionstiden år 1989. Behandlingen av motionen har uppskjutits i avvaktan på en aviserad proposition om avfallshantering.

Regeringen har i ett särskilt avsnitt i miljö- och energidepartementets bilaga till årets budgetproposition (prop. 1989/90:100 bil. 16 s. 27 f.) tagit upp vissa frågor på avfallsområdet. Denna del av budgetpropositionen har hänvisats till jordbruksutskottet. För att möjliggöra en samlad behandling av olika avfallsfrågor får näringsutskottet till jordbruksutskottet — under förutsättning av dess medgivande — överlämna nyssnämnda motion med detta yttrande.

Motionen

Trots det ökande intresset för resurshushållning är det omöjligt för många kommuner att delta i pappersinsamling, hävdas det i motion 1988/89:N313 (vpk). Priset på returpapper täcker inte frakt- och insamlingskostnader. Pappersbrukens samarbete vid inköp av returpapper pressar enligt motionärerna ned priset på returpapper till en nivå som gör pappersinsamlingen olönsam för kommunerna. För att pappersindustrins starka ställning på returpappersmarknaden skall kunna balanseras borde staten, Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet bilda en central organisation för inköp och försäljning av pappersprodukter. Denna organisation skulle träffa avtal med industrin om inköp av papper och försäljning av returpapper. I organisationen skulle även fackliga organisationer kunna bli medlemmar.

Uppgifter i anslutning till motionen

Insamling av returpapper

Riksdagen beslutade år 1975 om olika åtgärder som syftade till ökad återvinning och ett bättre omhändertagande av avfall (prop. 1975:32, JoU 1975:10). Bl.a. bestämdes det att en obligatorisk insamling av pappersavfall i form av tidningar och tidskrifter skulle påbörjas. Enligt riksdagens beslut borde pappersinsamlingen vara fullt genomförd före år 1980 i alla de delar av landet där sådan insamling är praktiskt genomförbar och motiverad. Svenska renhållningsverksföreningen uppger att tidningsinsamling för närvarande förekommer i nära nog alla landets kommuner.

Enligt beräkningar av Svenska cellulos- och pappersbruksföreningen har mängden insamlat returpapper fördubblats från år 1975 till år 1989. Enligt preliminära uppgifter insamlades år 1989 ca 910 000 ton, vilket var en ökning med ca 5 % jämfört med året innan.

Av insamlat returpapper år 1989 var ca 450 000 ton tidningar och tidskrifter och ca 255 000 ton wellpapp och solidpapp. Mängden tidningar och tidskrifter som har samlats in från hushållen har ökat kraftigt under senare år. Under vart och ett av åren 1988 och 1989 ökade den med ca 15 %.

Pappersindustrins förbrukning av returpapper har tredubblats från år 1975 till år 1989. Under år 1989 ökade förbrukningen med ca 10 %, främst till följd av att Hylte Bruks AB tog i drift en ny tidningspappersmaskin. Råvaran till denna tillverkning utgörs till stor del av returpapper.

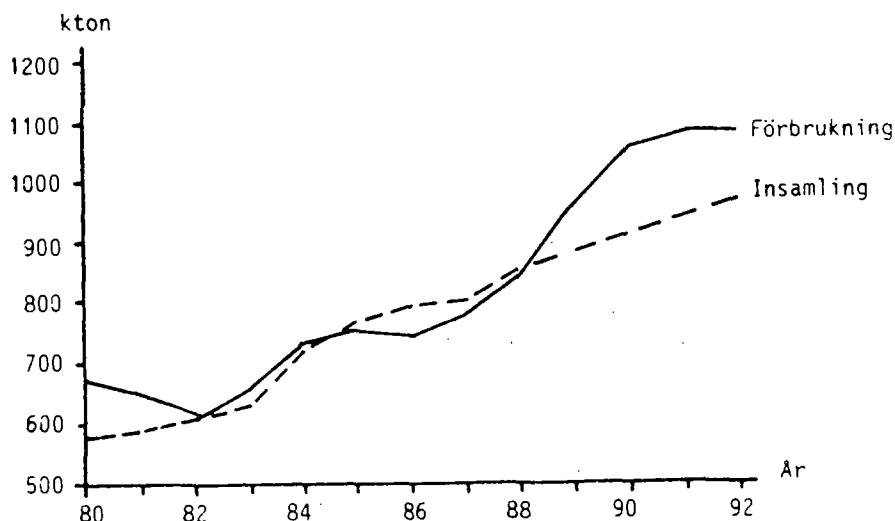
Utredning av statens industriverk

Statens industriverk (SIND) redovisade år 1988 på regeringens uppdrag en analys av massa- och pappersindustrins försörjning med returpapper. Analysen publicerades i rapporten (SIND PM 1988:3) Massa- och pappersindustrins returpappersförsörjning.

Sammanfattningsvis förutser SIND att industrins efterfrågan på returpapper kommer att öka snabbare än insamlingen fram till i början av 1990-talet. Som en följd härav beräknas ett årligt importbehov om ca 100 000 ton tidningar komma att uppstå. I rapporten åskådliggörs den bedömda utvecklingen med det diagram som återges på nästa sida.

Enligt SIND är det på kort sikt inte nödvändigt med några särskilda åtgärder för att trygga industrins försörjning med returpapper. På längre sikt kan det dock vara befogat med ökad information till hushållen för att främja insamlingen av tidningar.

I rapporten behandlas också prissättningen på returpapper. Ett tjugotal pappersbruk i Sverige utnyttjar returpapper i sin produktion. Brukens inköp av returpapper kanaliseras med ett fåtal undantag genom något av de två industriägda inköpsbolagen IL Returpapper AB

Källa: Celpap Consultants AB och Svenska cellulosa- och pappersbruksföreningen.

och Pappersåtervinnings AB (PÅAB). Antalet återvinningsföretag är ca 100. Dessa svarar för insamling och bearbetning av returpapper före leverans till pappersbruken.

Insamling av returpapper från hushållen sker i kommunens regi inom ramen för det kommunala renhållningsmonopolet. Vanligen sköts själva insamlingsarbetet av privata entreprenörer på uppdrag av kommunen. Priset för insamlade och sorterade tidningar från hushållen fastställs vid förhandlingar mellan inköpsbolagen och returpappershandeln. Under våren 1988 betalade PÅAB 566 kr. per ton och IL Returpapper 500 kr. per ton för tidningar och tidskrifter. Priserna på returpapper i Sverige var dock relativt sett höga vid en internationell jämförelse. I Danmark betalades under våren 1988 motsvarande 277 kr. per ton och i Förbundsrepubliken Tyskland motsvarande 324 kr. per ton. Från den svenska industrins sida, sägs det i rapporten, strävar man efter en uthålligt god tillgång på inhemsk råvara och därför tillämpas en stabil prispolitik. En ökad import av returpapper till låga priser skulle kunna slå sönder det nuvarande insamlingssystemet.

NO:s prövning av pappersbrukens inköpssamverkan

Pappersbrukens samarbete vid inköp av returpapper prövades år 1984 av näringsfrihetsombudsmannen (NO). Anledningen var att flera kommuner hade klagat över att brukens samarbete pressade priset på returpapper från kommunerna. Dessa hävdade att returpapperets värde låg betydligt över de priser som pappersbrukens inköpsbolag erbjöd.

Till grund för NO:s prövning låg en utredning från statens pris- och konkurrensverk (SPK). I utredningen (SPK:s utredningsserie 1982:20) redovisades uppgifter om priser, kostnader och konkurrensförhållanden inom returpappershandeln i början av 1980-talet.

I sitt beslut i ärendet lämnar NO inledningsvis en konkurrensrättslig bakgrund till sin bedömning. NO påpekar att inköpsamarbete, oavsett i vilken form det bedrivs, karaktäristiskt ger inköpsfördelar. Dessa består främst i att inköpen kan göras rationellare. Samordningen begränsar i regel kostnaderna för både köpar- och säljarsidan. Det är vanligen mer effektivt med ett gemensamt inköpsbolag än med flera inköpsavdelningar fördelade på vart och ett av köparföretagen. Antalet köpslut minimeras. Även materialhanteringen kan bli rationellare, bl.a. genom att transporterna samordnas. På säljarsidan består besparingen i, framhåller NO, att försäljningen underlättas av att en kund köper stora kvantiteter. Normalt ger säljaren köparen del av denna besparing genom att sänka priset.

Samtidigt betonar NO att en stark köpare genom sin maktposition kan uppnå fördelar som inte har sin grund i ökad effektivitet. Köparen kan tilltvinga sig lägre priser än vad som är motiverat utifrån köparens prestationer i förhållande till säljaren och övriga kostnadsfaktorer. Detta gäller särskilt om säljarens position är svag. Denna form av prispress kan tänkas bli bedömd som skadlig vid en bedömning enligt konkurrenslagen (1982:729). Enligt NO är dock starka köparens prispressande funktion i regel nyttig, eftersom den tvingar fram en ökad rationalitet hos leverantören. Först i mera uppenbara fall kan man därför, menar NO, anse att köparen missbrukar sin position.

Enligt NO fanns det inget i SPK:s utredning som motsade att pappersbrukens inköpsamarbete har betydande fördelar från allmän synpunkt genom att det leder till en effektivare hantering än om bruken skulle köpa returpapper vart för sig. NO konstaterade vidare att utredningen inte gav belägg för att bruken genom samarbetet pressade ned priset på returpapper utöver vad som är ett resultat av effektivare returpappershantering. Mot denna bakgrund såg NO inget skäl för ingripande och avskrev ärendet.

Näringsutskottet

Pappersindustrins samarbete vid inköp av returpapper leder till att pappersinsamlingen blir olönsam för kommunerna, anför det i motion 1988/89:N313 (vpk). Där hävdas att pappersbrukens inköpsbolag har ett alltför dominerande inflytande över prissättningen på returpapper. För att skapa en motvikt till industrins starka ställning på returpappersmarknaden borde staten, kommunerna och landstingen bilda en gemensam inköps- och försäljningsorganisation för pappersprodukter; organisationen skulle träffa avtal med pappersindustrin om inköp av papper och försäljning av returpapper.

Av den tidigare redovisningen framgår att näringsfrihetsombudsmannen (NO) vid sin prövning år 1984 av pappersbrukens inköpsamarbe-

te fann att samarbetet har betydande fördelar från allmän synpunkt genom att det leder till en effektivare hantering än om bruken skulle köpa returpapper vart för sig. Något belägg för att pappersindustrin genom samarbetet pressade ned priset på returpapper utöver vad som var ett resultat av effektivare returpappershantering kunde NO inte notera.

I det föregående har också lämnats vissa uppgifter om insamlingen och förbrukningen av returpapper. Från år 1975 — då riksdagen beslutade att en obligatorisk insamling av pappersavfall skulle påbörjas — till år 1989 har den totala mängden insamlat returpapper (bestående av bl.a. tidningar, tidskrifter och wellpapp) fördubblats. Mängden tidningar från hushållen har procentuellt sett ökat ännu kraftigare; under de två senaste åren har den årliga ökningstakten uppgått till ca 15 %. Pappersindustrins förbrukning av returpapper har från år 1975 till år 1989 tredubblats. En fortsatt ökad efterfrågan på returpapper från industrins sida förutses under de närmaste åren. Till följd härav beräknas ett ökat importbehov komma att uppstå i början av 1990-talet.

Enligt en rapport från statens industriverk om massa- och pappersindustrins försörjning med returpapper, vilken har refererats i ett tidigare avsnitt, var prisnivån på returpapper i Sverige år 1988 relativt sett hög vid en internationell jämförelse. Detta förhållande synes fortfarande gälla. Enligt uppgift har man dock under senare tid från återvinningsföretagens sida med åberopande av en ökad tillgång på returpapper i Europa — bl.a. till följd av export av returpapper från USA och Canada — krävt en sänkning av priset på insamlade tidningar från hushållen. Detta föranledde Svenska kommunförbundet att i en skrivelse till industridepartementet i november 1989 kräva stimulansåtgärder för att insamlingen och avsättningen av returpapper i Sverige skulle tryggas. Industridepartementet har nyligen besvarat skrivelsen. Av svaret framgår att industriminister Rune Molin för närvarande inte avser att föreslå några särskilda åtgärder som ingriper i returpappersmarknaden. Från departementets sida görs bedömningen att industrins ökande efterfrågan på returpapper sannolikt kommer att leda till en stigande prisnivå för returpapper och en fortsatt ökad insamlingsvolym. Departementet avser emellertid att noga följa utvecklingen på området.

Den industriella användningen av returpapper är värdefull i många avseenden, inte minst från energi- och naturressynpunkt. Det är därför, menar näringsutskottet, angeläget med en fortsatt ökad insamling av returpapper. Näringsutskottet noterar att regeringen kommer att hålla utvecklingen under noggrann uppsikt. Mot bakgrund av industrins ökande efterfrågan på returpapper torde pappersbruken vilja tillämpa en prispolitik som inte motverkar kommunernas intresse för pappersinsamlingen och som gagnar industrins långsiktiga försörjning med returpapper.

Med hänsyn till det anförda anser näringsutskottet att motion 1988/89:N313 (vpk) inte bör föranleda något initiativ av riksdagen. Motionen avstyrks alltså av näringsutskottet.

Stockholm den 13 februari 1990

1989/90:JoU16

På näringsutskottets vägnar

Bilaga 1

Lennart Pettersson

Närvarande: Lennart Pettersson (s), Hadar Cars (fp), Rune Jonsson (s), Per Westerberg (m), Åke Wictorsson (s), Per-Ola Eriksson (c), Birgitta Johansson (s), Inga-Britt Johansson (s), Bo Finnkvist (s), Gunnar Hökmark (m), Roland Larsson (c), Rolf L Nilson (vpk), Lars Norberg (mp), Leif Marklund (s), Karin Falkmer (m), Isa Halvarsson (fp) och Barbro Andersson (s).

Miljöpartiets förslag till lag om avfall och återvinning (Reservation nr 1, mp)

1989/90:JoU16
Bilaga 2

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag syftar till att skydda människors hälsa och miljön och att motverka förfaranden i en produkts livscykel som innebär slöseri med naturresurser eller ger upphov till miljöfarligt avfall.

Paragrafen anger syftet med denna lag. Lagen har ett vidare tillämpningsområde än renhållningslagen. Den reglerar inte endast själva avfallshanteringen, utan reglerar även förfaranden i tidigare led som påverkar produkters och varors egenskaper som avfall. Det övergripande syftet är att skydda människors hälsa och miljön och därmed uppmuntra metoder i alla led av en produkts eller varas livscykel, som sparar på naturresurser och som ger ringa eller inget avfall.

2 § Utöver denna lag gäller föreskrifter om avfallshantering i författningar om miljöskydd och om kemiska produkter samt i andra författningar.

Denna paragraf motsvarar renhållningslagens 2 §. Ingen ändring föreslås.

3 § I denna lag menas med

avfall: sådant material som ägaren eller någon i hans ställe visar att han utan ersättning för dess värde vill bli av med,

hantering: tillverkning, import, bearbetning, behandling, förpackning, förvaring, transport, användning, omhändertagande, destruktion, konvertering, saluförande, överlåtelse och därmed jämförliga förfaranden.

I denna paragraf definieras begreppen avfall och hantering. Avfall som helt begrepp finns inte definierat i lag tidigare, endast hushållsavfall i renhållningslagen, vilket har ansetts mycket otillfredsställande. Vi anser det därför nödvändigt att tydligt definiera avfallsbegreppet, eftersom bestämmelserna i denna lag baseras på detta begrepp.

Till avfallsbegreppet är ägarbegreppet knutet. Allt avfall har tidigare varit användbart material i någon form, vilket i sin tur haft någon ägare. Om det inte är ägaren som gör sig av med materialet, så är det någon i hans ställe med eller utan befoganderätt. Avfallet är sålunda inte knutet till en fastighet. Det går att visa att man vill bli av med avfall genom såväl ett aktivt handlande som en underlåtenhet att handla. Som exempel på ett aktivt handlande kan nämnas att kasta sopor i ett sopnedkast. En underlåtenhet att handla kan bestå i att en företagare lämnar kvar giftigt avfall nedgrävt på fabriksområdet.

Hanteringsbegreppet är till ordalydelsen identiskt med det i lagen om kemiska produkter och ansluter i huvudsak till förarbetena till Lagen om kemiska produkter med ett undantag. I Lagen om kemiska produkter ingår import inte i hantering, vilket det däremot gör i denna lag. Det är tänkt att hanteringsbegreppet skall vara heltäckande och att därmed ingen form av hantering av en produkt eller vara som kan påverka avfallet skall falla utanför lagens tillämpningsområde.

4 § Avfall skall hanteras på ett sådant sätt att det inte uppkommer olägenhet av betydelse från hälsoskydds- och miljövårdssynpunkt. Utrymmen, behållare och andra anordningar för hanteringen skall vara så beskaffade och skall skötas på ett sådant sätt att olägenhet inte uppstår.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om försiktighetsmått och andra åtgärder för att förhindra olägenheter i samband med avfallshantering.

Regeringen får överlåta åt kommunerna att meddela sådana föreskrifter.

Denna paragraf utgör en allmän aktsamhetsregel för hela avfallshanteringen. Den riktar sig till alla aktörer på avfallshanteringens område. Försiktighetskravet måste alltid vara uppfyllt och utgör hanteringsens rättsliga villkor. Andra stycket ger regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer möjlighet att föreskriva om försiktighetsmått för att förebygga skada på människors hälsa och miljön. Bestämmelsen är framför allt avsedd att tillämpas på kemiskt avfall och annat riskavfall som t.ex. avfall från sjukhus. Föreskrifterna kan även avse hur olika anordningar som behållare och andra utrymmen skall vara anordnade och andra frågor som rör avfallshanteringen. För dessa mer konkreta bestämmelser är kommunen lämpligast som utfärdare av föreskrifter, eftersom det är kommunen som skall ha det övergripande ansvaret för avfallshanteringen i kommunen.

Kommunal avfallsplan

5 § Varje kommun skall upprätta en avfallsplan för att planera, utveckla och genomföra en materialhantering på ett miljö- och resursbesparande sätt. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får besluta om närmare föreskrifter beträffande avfallsplanens innehåll.

Avfallsplanen skall innehålla avfallsreduceringsplan för kommunen samt för varje industriföretag med en fastställd tidsplan efter vilken åtgärderna skall genomföras. Vidare skall anges vilka åtgärder för återanvändning, återvinning som planeras samt hur slutligt omhändertagande av avfall skall utföras.

Om privata företag inte finns att anlita för återanvändning eller återvinning, är kommun skyldig att ordna återanvändning eller återvinning på annat sätt om det är samhällsekonomiskt lönsamt.

Avfallsplanen prövas för antagande av kommunfullmäktige. Avfallsplanen prövas för fastställelse av statens naturvårdsverk.

En kommunal avfallsplan innebär bl.a. en skyldighet för kommunen att ta reda på vilka typer av avfall som finns i kommunen och vilken mängd avfall som finns. Detta är ett första steg i kommunens arbete att ta över hela ansvaret för avfallshanteringen. I första stycket omnämnes materialhantering, eftersom många restprodukter i samband med produktion och konsumtion inte blir avfall, utan återgår i produktionscykeln genom återanvändning, återvinning eller genom annat utnyttjande, som t.ex. energiutvinning. Avfallsplanen skall lämna

en utförlig redovisning över kommunens planer för avfallshanteringen. Planen skall vara rullande och omfatta en tidsperiod om 5–10 år. Planen skall fortlöpande revideras.

För att minska avfallsmängden i samhället skall kommunen i samarbete med industrin utarbeta en avfallsreduceringsplan som skall minska avfallet med 5 % årligen fram till år 2000. Förutom de åtgärder som nämns i andra stycket kan planen beskriva det förebyggande miljöskyddsarbete som planeras och projekt, återvinningscentraler och miljöstationer som planeras i kommunen. Vidare bör planen ange vilka återvinningsmål man önskar uppnå. Planen bör ge uttryck för hur kommunen planerar framtida lokalisering och utformning av olika hanterings- och behandlingsalternativ. I kommuner som i dag har sopförbränningsanläggning skall avfallsplanen ange en tidsplan för avveckling av sopförbränning och vilka alternativa metoder som skall ersätta den.

Tredje stycket anger att kommunerna är skyldiga att ordna med återanvändning eller återvinning om det inte finns privata intressenter. Det är inte säkert att återvinning är företagsekonomiskt lönsam fastän den är samhällsekonomiskt lönsam. Med begreppet samhällsekonomiskt lönsam menar vi inte bara värden som direkt kan mätas i pengar utan också lönsamhet i form av minskad miljöförstöring och resursförbrukning. Målsättningen måste naturligtvis vara att med hjälp av den ekonomiska politiken göra återvinning och återanvändning lönsam. Men innan vi har uppnått detta läge kan det bli nödvändigt att kommunerna, eventuellt inom ramen för samarbete i Kommunförbundet, investerar i egna anläggningar. De kostnader det innebär får täckas av avgifter från de kommunala renhållningsavgifterna.

Kommunfullmäktige prövar planen för antagande och statens naturvårdsverk prövar den för fastställelse, vilket får till följd att den därmed får rättskraft, dvs. den blir bindande och styrande för framtida beslut. Därigenom ges kommuninvånare möjlighet att stämma kommunen, om denna skulle fatta beslut i strid med avfallsplanen. Om avfallsplanen inte uppfyller lagens minimikrav får planen inte fastställas.

Vi har valt statens naturvårdsverk som den myndighet som skall fastställa planen, eftersom vi anser det viktigt att det finns samlad kunskap i landet om hur arbetet med att reducera avfallsmängderna fortskrider. Naturvårdsverket får lättare att utforma ändamålsenliga föreskrifter enligt de bemyndiganden som ges i olika paragrafer i lagen.

6 § Om kommun ej upprättat sådan plan före 1 jan. 1993 skall vid vite statens naturvårdsverk ålägga kommunen att göra det eller själv upprätta planen på kommunens bekostnad.

Denna paragraf utgör ett instrument för statens naturvårdsverk att framtinga en avfallsplan, om en kommun skulle dröja för länge med planeringen av den framtida avfallshanteringen.

7 § Den som bedriver verksamhet som kan ge upphov till betydande mängder avfall eller till avfall som av annan orsak kan föranleda

olägenhet av betydelse för hälsan eller i miljön skall lämna de uppgifter som behövs för kommunens planering av avfallshanteringen till den kommunala nämnd som utövar tillsynen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om uppgiftsskyldigheten.

Det är kommunernas skyldighet att som ett led i avfallsplaneringen i samarbete med industrinventera och analysera avfallsflödet för att bättre kunna ta hand om avfallet. Uppgiftsskyldigheten för dem som bedriver verksamhet som ger upphov till avfall är en förutsättning för att kommunerna skall klara det ansvar som läggs på dem. För att miljö- och hälsoskyddsnämnden skall kunna ge eftertryck åt en begäran om uppgifter kan nämnden förena beslut om föreläggande med vite enligt 33 §.

Statens naturvårdsverk får meddela närmare föreskrifter om uppgiftsskyldigheten. Sådana föreskrifter kan avse företagets avfallsreduktionsplan, vilka åtgärder som vidtagits för att minska avfallets farlighet eller krav på andra försiktighetsmått.

Kommunalt renhållningsansvar

8 § Varje kommun skall svara för att avfall inom kommunen forslas till behandlingsanläggning i den utsträckning som behövs för att tillgodose hälsoskydds- och miljövårdskrav. Kommuner skall se till att bortforslingen anpassas till behovet och förutsättningarna för olika slag av bebyggelse och verksamheter.

När kommunen planerar och beslutar hur skyldigheten enligt första stycket skall fullgöras, skall hänsyn tas till enskildas, organisationers och företags möjligheter att på annat sätt ombesörja avfallshanteringen på ett från hälsoskydds- och miljövårdssynpunkt godtagbart sätt.

Regeringen eller myndighet regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om paragrafens tillämpning.

Paragrafen fastslår kommunens skyldighet att forsla bort allt avfall som uppstår i kommunen, dvs. såväl hushållsavfall som industriavfall. Kommunen måste därför anpassa bortforslingen till de skilda behov som föreligger beroende på vilken typ av bebyggelse det är fråga om och beroende på vilka verksamheter som bedrivs i kommunen. Mycket av de restprodukter som uppstår tar industrin själv hand om redan idag. Denna möjlighet kvarstår under förutsättning att avfallshanteringen sker på ett ur hälso- och miljösynpunkt acceptabelt sätt.

Formuleringen enskilda, organisationer och företag är vald för att markera att alla skall beredas möjlighet att ta hand om sitt avfall, så länge det görs på ett från hälsoskydds- och miljövårdssynpunkt godtagbart sätt.

9 § Avfallshantering får inte ske genom slutligt omhändertagande av avfallsproducenten om inte undantag har föreskrivits eller meddelats i det enskilda fallet.

Första stycket gäller ej hushållens kompostering av det egna biologiskt nedbrytbara avfallet.

Endast den som kommunen anlitar för ändamålet får taga yrkesmässigt befattning med bortforsling av avfall.

Paragrafen innebär att fastighetsinnehavaren är skyldig att lämna avfallet till kommunen för bortforsling och slutligt omhändertagande, om inte koncession har lämnats eller undantag har lämnats i det enskilda fallet. Det behövs inget tillstånd för enskilda att ta tillvara delar av hushållsavfallet för att anlägga egen kompost, vilket kan tyckas vara en självklarhet. Den glädje och tillfredsställelse som många känner över sin egen täppa och komposthög borde vara allom förunnad. Kommunen borde därför på olika sätt uppmuntra till småskalig kompostering, som invånarna i t.ex. ett kvarter får driva själva.

Tredje stycket ger kommunen ensamrätt att frakta bort avfallet och slutligt omhändertaga det. Det gäller den yrkesmässiga transporten. Enskilda skall ha rätt att forsla bort miljöfarligt avfall och avfall som med fördelskall separeras från övrigt hushållsavfall till uppsamlingsställen och miljöstationer.

10 § Kommunen skall tillse att det finns tillräckliga resurser för en god avfallshantering.

Regeringen eller myndighet regeringen bestämmer har möjlighet att meddela föreskrifter om paragrafens tillämpning.

Paragrafen innebär en lagfäst skyldighet för kommunen att tillse att tillräckliga resurser finns att tillgå för att klara en god avfallshantering. Det innebär att kommunen svarar för att behandlingsanläggningar och uppläggningsplats finns tillgängliga och att kommunen i sin översiktspan länar lämpligt markutrymme för deponi. Bestämmelsen innebär inte att varje kommun måste ha egen anläggning eller deponi utan skyldigheten består i att kommunen skall svara för att någon kommun är villig att ta emot avfallet för behandling eller slutligt omhändertagande. Kommunerna kan också ha gemensamma anläggningar eller anlita privata bolag.

Separering av avfall

11 § Avfall skall inte blandas på sätt som försvårar återvinning. Särskilt miljöstörande komponenter skall hållas avskilda från övrigt avfall liksom sådant material som kan orsaka olycksfall eller dylikt.

Långtgående källsortering skall ha införts i samtliga kommuner senast den 1 januari 1992.

Särskilda slag av avfall skall hållas skilt från annat avfall vid slutligt omhändertagande i avvaktan på bättre framtida behandlingsmetoder.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om tillämpningen av denna paragraf.

Denna paragraf innebär ett lagfäst införande av långtgående källsortering i landets alla kommuner senast den 1 januari 1992. Detta innebär i praktiken att kommunerna måste påbörja införandet av källsortering så snart som möjligt. Motiven till källsorteringen är att underlätta återanvändning och återvinning av lämpligt material men även för att undvika olycksfall i arbetet, som t.ex. skärsår från krossat glas i sopsäckarna. Källsortering är en av de viktigaste leden i avfalls-

hanteringen, både för att minska avfallets mängd och farlighet. Sedan avfallet en gång uppblandats, försvåras återvinningen avsevärt och de miljöstörande komponenterna i avfallet orsakar hälso- och miljöskador. Statens naturvårdverk får meddela närmare föreskrifter om detaljer i källsorteringen.

Med långtgående källsortering menas, att det inte är tillräckligt med en uppdelning i vått och torrt eller där endast papper, glas och batterier utsorteras. Plaster får inte hamna i samma fraktion som matavfall och annat biologiskt nedbrytbart material och därmed förstöra dess egenskaper som jordförbättringsmaterial. De får heller inte finnas tillsammans med papper och därmed försvåra återvinningen. Problemet med plasterna är att de för det första består av flera olika plastsorter och för det andra ofta förekommer tillsammans med andra material, t.ex. i förpackningar. Det är viktigt att plasterna snarast blir märkta, så att konsumenten vet hur de skall hanteras i avfallsledet. Även metallburkar skall utsorteras.

Tredje stycket föreskriver monodeponi för sådant avfall som idag deponeras, därför att man inte har någon lämplig behandlingsmetod att tillgå utan luft- eller vattenföroreningar som följd. Mycket forskning bedrivs idag inom detta område. Därför vore det oklokt att avhända sig möjligheten att längre fram i tiden kunna omhänderta avfallet på ett säkert sätt.

Produktrelaterade bestämmelser

12 § Material skall återanvändas eller återvinnas så långt detta är tekniskt och ekonomiskt möjligt, om därmed råvaror sparas eller om det av annan orsak är påkallat från miljöskyddssynpunkt.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får besluta om föreskrifter som anger att vissa produkter och varor skall innehålla viss andel återvunnet material.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får besluta om ytterligare föreskrifter av betydelse för lagens tillämpning.

Denna paragraf prioriterar återanvändning och återvinning som hanteringsform för att därmed hushålla med knappa naturresurser eller av miljöskäl. Avfall betraktas i alltför hög grad som slutligt förbrukat och därigenom som en oanvändbar restprodukt. Återvinning skall främjas för att avlägsna produkter som innehåller miljöfarliga komponenter från att förbrännas med luftföroreningar som följd.

13 § Om användning av vissa råvaror, tillsatser eller tillsatsämnen hindrar återvinning av viss produkt får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer besluta om minskning eller förbud av dessa i material eller produkter som saluföres eller används i Sverige.

Om återvinning försvåras på grund av att vissa råvaror eller tillsatsämnen ingår i produkten kan, troligen i praktiken, statens naturvårdverk ges möjlighet att snabbt vidtaga åtgärder för att underlätta återvinningen. Paragrafen innebär en möjlighet att utfärda restriktioner eller

förbud att använda visst ämne vid tillverkningen eller förbjuda import av en produkt som efter användning hamnar i avfallet och förorsakar svårigheter i återvinningsprocessen.

14 § Innan tillverkning påbörjas, skall den som är registrerad produktansvarig enligt 20 § ha planerat för hur det avfall som uppstår till följd av tillverkningsprocessen skall behandlas och hur produkten skall omhändertas sedan den inte kan användas för avsett ändamål längre.

Uppkomst av restprodukter skall i första hand begränsas, i andra hand återanvändas eller återvinnas. Det avfall som likväl uppstår skall omhändertas på ett miljövänligt sätt.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan utfärda föreskrifter om hur produktansvarig ska redovisa vad som krävs enligt första stycket.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan också ge närmare föreskrifter för andra paragrafens tillämpning.

Denna paragraf syftar till att tvinga produktansvarig att ansvara för det avfall som uppstår vid tillverkningen, dvs. både det avfall som uppstår i fabriken och det som produkten i sig utgör den dag den inte längre skall brukas.

Andra stycket anger prioritetsordningen för hanteringen av restprodukter i avfallshänseende. Avfall kan inte alltid helt elimineras, men det skall begränsas i möjligaste mån. Återanvändning är att föredra ur naturresurssynpunkt och skall tillämpas, där det är möjligt.

Paragrafen ger t.ex. goda möjligheter att minska användningen av engångsförpackningar.

15 § Den som hanterar eller importerar kemiska produkter och varor, skall ersätta dessa med mindre hälso- och miljöfarliga, om alternativ finns.

Vid hantering och import bör en utgångspunkt vara att välja en från hälso- och miljösynpunkt så bra sammansättning som möjligt. Detta kräver för tillverkarnas del att hälso- och miljöaspekterna blir starkt styrande för produktutvecklingen. Vid yrkesmässig hantering måste väljas ämnen och produkter som kan hanteras säkert i alla hanteringssled, inbegripet avfallsbehandlingen. Sådana produkter bör undvikas som kan ersättas av andra produkter som medför mindre skaderisker. Höstriktsdagen 1989 beslutade att en motsvarande paragraf skall införas i Lagen om kemiska produkter.

16 § Tillverkare och importörer skall till statens naturvårdsverk lämna livscykel-specifikationer över tillverkade och importerade varor.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer skall ge närmare föreskrifter om livscykel-specifikationer.

Tillverkare skall till statens naturvårdsverk lämna en redovisning av produktens totala miljöbelastning. De skall redovisa hela kedjan av miljöeffekter i samtliga led av produktens livscykel. Livscykel-specifikationen skall ange råvaruutgång, vilka processer varan genomgått, t.ex. impregnering och ytbehandling med kemikalier. Den skall redovisa utsläpp till mark, vatten och luft, energiförbrukning, möjlighet till

återvinning och eventuella bullerstörningar. Den skall vidare ange hur varan uppträder vid förbränning, deponering och kompostering, vad som kan tänkas hamna i lakvattnet på en tipp och hur lätt produkten bryts ner i naturen.

Statens naturvårdsverk blir i praktiken den myndighet som får utfärda närmare föreskrifter om innehållet i livscykel-specifikationerna och annat som rör inrapporteringen.

17 § Tillverkare eller importör skall skriftligen deklarerera varans miljöeffekter (miljövarudeklaration). Denna skall finnas tillgänglig hos statens naturvårdsverk.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om deklarationsskyldigheten.

Livscykel-specifikationen såsom beskriven i 16 § skall ligga till grund för miljövarudeklarationen. Denna information kan i den enklaste formen bestå av någon eller några sidor, vilka finns tillgängliga hos tillverkaren eller importören, vilka skall vidareförmäda den till statens naturvårdsverk, som i sin tur skall distribuera den till berörda och konsumenter som efterfrågar den. Den skall förutom alla miljörelaterade egenskaper ange eventuellt existerande organisation för insamling/återtagning till återanvändning eller återvinning. Statens naturvårdsverk får ange närmare vad miljödeklarationen skall innehålla.

18 § Den som tillverkar varor eller i sin verksamhet förbrukar kemiska produkter eller varor skall upprätta och årligen till miljö- och hälsoskyddsnämnden offentliggöra materialbalanser.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får ge närmare föreskrifter om tillämpningen av denna paragraf.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får medge undantag från bestämmelsen för enskilda näringsidkare, grupper av näringsidkare och branscher där inlämnande av materialbalans är uppenbart obehövlig.

I stället för att med mer eller mindre tillförlitliga metoder mäta utsläppen från olika verksamheter skall miljö- och hälsoskyddsnämnden få taga del av företagens materialbalanser. Dessa skall tillsändas nämnden årligen och de skall vara offentliga.

Skyldighet att upprätta materialbalanser föreligger för alla som bedriver verksamhet, som alstrar avfall. Vissa näringsidkare alstrar stora mängder miljöfarligt avfall utan att producera varor, t.ex. kemtvättier. På sådana verksamheter är denna paragraf också tillämplig.

I materialbalansen skall näringsidkare redovisa vilka råvaror och processkemikalier som används i verksamheten och den mängd som använts. Materialbalansen skall vidare ge upplysning om vilka mängder restprodukter som uppstår och dessas kemiska sammansättning. Detta förfarande kommer att ge en rättvisare bild av verksamhetens miljöpåverkan och kommer att underlätta tillsynen.

Statens naturvårdsverk blir i praktiken den myndighet som får lämna närmare föreskrifter om innehållet i materialbalansen, inrapporteringen till miljö- och hälsoskyddsnämnden och dennas tillsyn i

detta avseende. För att materialbalanserna på ett så korrekt sätt som möjligt skall återge verkligheten är felaktigt upprättade materialbalanser straffsanktionerade enligt 34 §.

1989/90:JoU16

Bilaga 2

19 § För att eliminera eller reducera mängden miljöfarliga ämnen i avfallet eller för att eliminera eller reducera avfallsmängden får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer besluta om att den produktansvarige åläggs

1. att utföra märkning, som speciellt pekar på nödvändigheten av att lämna tillbaka varan efter dess användning,
2. att separat insamla, transportera och behandla varan,
3. att återtaga varan,
4. att införa pantsystem,
5. att följa särskilda föreskrifter om beskaftenhet, inskränkningar i användningsområdet och förbud.

Denna paragraf skall tjäna som ett smidigt instrument för statens naturvårdsverk att snabbt kunna ingripa, när åtgärder behöver vidtagas för att styra avfallshanteringen i en för miljön positiv riktning.

Märkningen enligt punkt 1 skall inte förväxlas med de miljövarudeklarationer som beskrivs i 17 §. Märkning enligt denna paragraf skall ske på själva produkten eller medfölja produkten på lämpligt sätt.

Punkt 2 innebär att statens naturvårdsverk skall kunna fastställa att bestämda produkter, speciellt förpackningar bara får säljas på ett avfallsavlastande sätt, speciellt i flergångsförpackningar eller på ett sätt som underlättar återvinning.

Punkt 3 innebär en plikt för företaget att ta tillbaka produkten för återanvändning, återvinning eller annan behandling, samt att återlämningen skall säkerställas genom lämpliga återtagnings- och pantsystem.

Punkt 4 innebär att produkten sedan konsumenten förbrukat den skall återlämnas på bestämt sätt, speciellt avskilt från övrigt avfall.

Punkt 5 skall tillämpas, när statens naturvårdsverk bedömer att en produkt skall få användas endast för bestämda ändamål, i fall där mindre hälso- och miljöfarligt alternativ finns.

20 § För produkt eller vara som tillverkas, importeras eller överlåtes skall finnas registrerad produktansvarig.

Förteckning över produktansvariga föres av statens naturvårdsverk.

För varje produkt skall det finnas någon som är ansvarig. Konsumenter skall lätt kunna erhålla information om vem som är ansvarig för viss produkt genom att vända sig till statens naturvårdsverk, som skall föra förteckning över produktansvariga.

Genom att företagare genom denna lag blir skyldiga att ansvara för sin produkt, upprätta materialbalanser och livscykel-specifikationer, lämna uppgifter till miljö- och hälsoskyddsnämnd om avfalllets mängd och sammansättning blir utomståendes insyn i verksamheten förbättrad. Information skall inte kunna hemlighållas med åberopande av konkurrensskäl. Näringsfriheten får ge vika för hälso- och miljöhänsyn.

21 § För varje kommun skall finnas en renhållningsordning som skall innehålla föreskrifter om kommunensavfallshantering.

I renhållningsordningen skall föreskrivas under vilka förutsättningar undantag kan medges från renhållningsordningens föreskrifter. Frågor om undantag prövas av miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Det är viktigt att hålla avfallsplanen skild från renhållningsordningen för att betona avfallsplanens betydelse för den kommunala renhållningen. Renhållningsordningen prövas för antagande av kommunfullmäktige, men vinner inte rättskraft och kan inte överklagas av kommuninvånarna. Därför ingår avfallsplanen inte i renhållningsordningen utan skall prövas av kommunfullmäktige för antagande och därefter prövas för fastställelse av länsstyrelsen. 21—26 §§ motsvarar 9—14 §§ i den nu gällande renhållningslagen.

Avgifter

27 § Kommunen får föreskriva att avgift skall erläggas för sådan bortforsling och sådant slutligt omhändertagande av avfall som sker genom kommunens försorg enligt denna lag. Avgiften skall enligt kommunens bestämmande erläggas till kommunen eller till den som utför renhållningen.

Denna paragraf motsvaras av 15 § i renhållningslagen. Ingen ändring föreslås.

28 § Avgiften för hushållsavfall skall vara årlig eller på annat sätt periodisk. Den skall bestämmas till högst det belopp som behövs för att täcka nödvändiga kapital- och driftskostnader för renhållningen. Från dessa kostnader skall avräknas kostnaderna för vad som kan belöpa på användning av anläggningar eller utrustning för annat ändamål än renhållning.

För annat avfall får kommunfullmäktige anta taxa, som kan innebära differentierade avgifter beroende på avfallstyp och separeringsgrad.

Om kommunen uppdrar åt annan att utföra renhållningen, får avtalet med denne läggas till grund för beräkning av avgiften, om inte kostnaden därigenom blir väsentligt högre än om kommunen själv utför renhållningen.

Första och tredje styckena motsvaras av 16 § i renhållningslagen. För hushållstaxan föreslås ingen ändring. Denna lag gäller för allt avfall. Därför är paragrafen utökad med ett andra stycke, som anger hur taxan för industriavfall får sättas. Eftersom självkostnadsprincipen gäller, vilket framgår av första stycket, skall kommunen ha rätt att ta ut högre taxa för sådant avfall, som kräver kostsammare behandling. För att underlätta återanvändning och återvinning får kommunen ta ut differentierade taxor beroende på separeringsgrad. Likställighetsprincipen måste dock upprätthållas, dvs. samma grunder skall tillämpas vid differentieringen, så att inte obefogad skillnad uppstår för olika företagare.

29 § Avgiften skall utgå enligt taxa, som antas av kommunfullmäktige.

I taxan skall anges hur avgiften skall bestämmas när taxan saknar tillämplig bestämmelse om avgift. Därvid skall de grunder som anges i 28 § beaktas.

Taxan skall innehålla föreskrifter om vem som är avgiftsskyldig och till vem avgiften skall erläggas.

Paragrafen motsvarar 17 § i renhållningslagen. Ingen ändring föreslås.

30 § Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan införa avgifter på produkter, varor och avfall, om det är påkallat av miljö- eller resurshushållningsskäl.

Paragrafen öppnar möjligheter att införa miljöavgifter som ett styrmedel att minska avfallsmängden samt avfallets farlighet. Avgifterna kan innebära ett bra stöd för kommunerna i deras arbete med att minska de totala avfallsmängderna. Införande av lagrummet utgör en förberedelse för att genomföra de förslag till ekonomiska styrmedel som miljöavgiftsutredningen kommer att presentera i sitt slutbetänkande.

Tillsyn

31 § Tillsynen över efterlevnaden av denna lag och med stöd av lagen meddelade föreskrifter utövas inom kommunen av miljö- och hälsoskyddsnämnden. Statens naturvårdsverk utövar den centrala tillsynen och länsstyrelsen utövar tillsyn inom länet.

Det nya i denna paragraf är tillsättandet av en central tillsynsmyndighet. Tillsynen enligt avfallslagen kräver en central tillsynsmyndighet. Lämpligast för denna uppgift är statens naturvårdsverk, som redan är tillsynsmyndighet för efterlevnaden av miljöskyddslagen, lagen om kemiska produkter, förordningen om miljöfarligt avfall och hälsoskyddslagen som alla innehåller bestämmelser om avfallshantering.

Verkets uppgift är att meddela nödvändiga föreskrifter, att bistå övrig tillsynspersonal med råd och upplysningar om hur denna skall tillämpa den lagstiftning som den är utsedd att övervaka. Dessutom skall den fungera som en informationscentral, som förser de regionala och lokala tillsynsmyndigheterna med det faktaunderlag, som kan anses erforderligt för ett effektivt tillsynsarbete. Idag lämnas tillsynsmyndigheterna utan sådant stöd.

32 § För tillsynen har miljö- och hälsoskyddsnämnden rätt att få tillträde till byggnader, lokaler och områden.

Det åligger polisen att lämna det biträde som behövs för tillsynen.

33 § Miljö- och hälsoskyddsnämnd får meddela förelägganden eller förbud som uppenbart behövs för att denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen skall efterlevas.

I ett beslut om föreläggande eller förbud kan vite sättas ut. Frågan om utdömandet av vitet prövas av länsstyrelsen.

Iakttas inte ett föreläggande, får nämnden låta vidta åtgärden på den försumliges bekostnad.

32 och 33 §§ motsvarar renhållningslagens 22 och 23 §§. Ingen ändring föreslås.

1989/90:JoU16
Bilaga 2

Ansvar och besvär m.m.

34 § Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot 4 § första stycket, 7 § första stycket, 9 § första och tredje styckena, 14 § första stycket, 16 § första stycket, 17 § första stycket, 18 § första stycket eller föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa, dömes, om gärningen inte är ringa, till böter eller fängelse i högst två år.

Sanktionssystemet kräver en grundlig översyn, vilket ligger utanför detta förslag. Vi vill här endast markera att vissa åligganden för såväl kommun som näringsidkare skall vara straffsanktionerade.

35 § Kommunfullmäktiges beslut att anta avfallsplan överklagas genom kommunalbesvär.

Beslut som meddelats av miljö- och hälsoskyddsnämnd överklagas till länsstyrelse. Länsstyrelsens beslut överklagas till Kammarrätten.

Beslut som meddelats av statens naturvårdsverk överklagas till regeringen.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1991.

2. Genom denna lag upphävs renhållningslagen (1979:596).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Propositionen	1
Motionerna	8
Uppvaktningar	23
Utskottet	23
Inledning	23
Tidigare riksdagsbeslut om avfallshantering m.m.	23
Utgångspunkter för avfallshanteringen m.m.	24
Producentens ansvar m.m.	27
Återanvändning och återvinning	34
Källsortering m.m.	37
Vissa åtgärder på förpackningsområdet m.m.	49
Överblick och kontroll	54
Försäljning av aktier i Svensk Avfallskonvertering AB (SAKAB) m.m.	61
Slam från kommunala reningsverk	63
Internationellt samarbete på avfallsområdet	65
Övriga frågor	66
Hemställan	69
Utgångspunkter för avfallshanteringen m.m.	69
Producentens ansvar m.m.	69
Återanvändning och återvinning	70
Källsortering m.m.	71
Vissa åtgärder på förpackningsområdet m.m.	72
Överblick och kontroll	74
Försäljning av aktier i Svensk Avfallskonvertering AB (SAKAB) m.m.	75
Slam från kommunala reningsverk	75
Internationellt samarbete på avfallsområdet	76
Övriga frågor	76
Reservationer	77
Särskilda yttranden	97
Bilaga 1 Näringsutskottets yttrande 1989/90:NU7y	113
Bilaga 2 Miljöpartiets förslag till lag om avfall och återvinning	119

